

**ΔΙΑΤΜΗΜΑΤΙΚΟ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ ΜΕΤΑΠΤΥΧΙΑΚΩΝ ΣΠΟΥΔΩΝ (ΔΠΜΣ)
ΟΡΓΑΝΩΣΗ & ΔΙΟΙΚΗΣΗ ΓΙΑ ΜΗΧΑΝΙΚΟΥΣ**

ΔΙΠΛΩΜΑΤΙΚΗ ΕΡΓΑΣΙΑ

**Προβολή Τουριστικών Προορισμών στη
Μετά-Covid19 Περίοδο**

ΖΟΥΝΗ ΕΥΤΥΧΙΑ

ΑΜ: ΜΤΟ167

Επιβλέπων Καθηγητής: Αν. Καθηγητής Αλέξανδρος Αποστολάκης

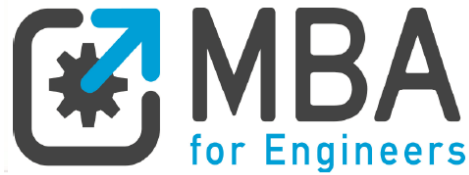
Covid19

Ηράκλειο, Μάρτιος 2023

Copyright © Ζούνη Ευτυχία, Πτυχιούχος Μηχανικός Οργάνωσης & Διοίκησης, ΕΛΜΕΠΑ, 2023 και Επιστήμης των Υπολογιστών του Πανεπιστήμιο Κρήτης, 2017.

Με επιφύλαξη παντός δικαιώματος. All rights reserved.

Η έγκριση της πτυχιακής εργασίας από το πρόγραμμα δεν υποδηλώνει απαραίτητως και αποδοχή των απόψεων του συγγραφέα εκ μέρους του Τμήματος.

**ΔΙΑΤΜΗΜΑΤΙΚΟ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ ΜΕΤΑΠΤΥΧΙΑΚΩΝ ΣΠΟΥΔΩΝ (ΔΠΜΣ)
ΟΡΓΑΝΩΣΗ & ΔΙΟΙΚΗΣΗ ΓΙΑ ΜΗΧΑΝΙΚΟΥΣ**

ΔΙΠΛΩΜΑΤΙΚΗ ΕΡΓΑΣΙΑ

**Προβολή Τουριστικών Προορισμών στη
Μετά-Covid19 Περίοδο**

ΖΟΥΝΗ ΕΥΤΥΧΙΑ

ΑΜ : ΜΤΟ167

Επιβλέπων Καθηγητής: Αν. Καθηγητής Αλέξανδρος Αποστολάκης

Εγκρίθηκε από την τριμελή εξεταστική επιτροπή την .....

(Υπογραφή)

(Υπογραφή)

(Υπογραφή)

.....

.....

.....

Ηράκλειο, Μάρτιος 2023

Ευχαριστίες

Θα ήθελα να ευχαριστήσω θερμά όλους όσους συνέβαλαν στην εκπόνηση της διπλωματικής μου εργασίας. Ιδιαίτερα, ευχαριστώ τον επιβλέπων καθηγητή μου, Αν. Καθηγητή κ. Αλέξανδρο Αποστολάκη για τη συνεχή υποστήριξη, επιστημονική καθοδήγηση και υπομονή του καθ' όλη τη διάρκεια εκπόνησης της διπλωματικής μου εργασίας. Θα ήθελα επίσης, να ευχαριστήσω θερμά τα υπόλοιπα μέλη της τριμελούς επιτροπής για τη συνεργασία τους. Τέλος, ευχαριστώ την οικογένειά μου για όλη τη στήριξη, συμπαράσταση και κατανόησή τους χωρίς την οποία η ολοκλήρωση αυτής της εργασίας θα ήταν αδύνατη.

Ευτυχία Ζούνη

Πίνακας Περιεχομένων

Ευχαριστίες	iv
Πίνακας Περιεχομένων	v
Κατάλογος πινάκων	vii
Κατάλογος σχημάτων	viii
Περίληψη	x
Abstract	xi
Κεφάλαιο 1 - Εισαγωγή	1
1.1. Ορισμός του προβλήματος	1
1.2. Τρόποι αντιμετώπισης	2
1.3. Στόχοι και ερευνητικά ερωτήματα της έρευνας	3
1.4. Απήχηση ερευνητικών αποτελεσμάτων	4
1.5. Δομή της εργασίας	5
Κεφάλαιο 2 - Τουρισμός & προορισμοί πριν την εμφάνιση της πανδημίας	6
2.1. Διεθνές και Ευρωπαϊκό επίπεδο	7
2.2. Επίπεδο χώρας - Ελλάδα	8
Κεφάλαιο 3 - Τουριστικοί προορισμοί και πανδημία	9
3.1. Επιπτώσεις της πανδημίας	9
3.2. Μέτρα στήριξης	13
3.3. Στρατηγικές Ανάκαμψης	15
Κεφάλαιο 4 - Μετά-Covid-19 περίοδος & τουρισμός	16
4.1. Διεθνές επίπεδο	16
4.2. Ευρώπη	17
Κεφάλαιο 5 - Διερεύνηση επίδρασης της πανδημίας στην προβολή των τουριστικών περιοχών στη μετά-covid-19 περίοδο	19
5.1. Δευτερογενή δεδομένα	19
5.2. Περιοχή μελέτης της έρευνας	23
5.3. Μεθοδολογία της έρευνας	30
5.3.1. Άξονες της έρευνας	31
5.3.2. Παράμετροι της έρευνας	31

5.3.3.	Ερωτηματολόγιο	33
Κεφάλαιο 6 -	Αποτελέσματα	35
6.1.	Δημογραφικά στοιχεία - 1^{ος} άξονας μελέτης	35
6.1.1.	Πρωτογενή δεδομένα 1 ^{ου} άξονα	35
6.1.2.	Δεδομένα 1 ^{ου} άξονα μελέτης μετά από στατιστική επεξεργασία	36
6.1.3.	Βασικά συμπεράσματα 1 ^{ου} ερευνητικού ερωτήματος	38
6.2.	Ταξίδι αναψυχής - 2^{ος} άξονας μελέτης	39
6.2.1.	Πρωτογενή δεδομένα 2 ^{ου} άξονα	39
6.2.2.	Δεδομένα του 2 ^{ου} άξονα μελέτης μετά από στατιστική επεξεργασία	40
6.2.3.	Βασικά συμπεράσματα 2 ^{ου} ερευνητικού ερωτήματος	42
6.3.	Υγειονομικά πρωτόκολλα, μέτρα και ταξίδι αναψυχής - 3^{ος} άξονας μελέτης	43
6.3.1.	Πρωτογενή δεδομένα 3 ^{ου} άξονα	43
6.3.2.	Δεδομένα του 3 ^{ου} άξονα μελέτης μετά από στατιστική επεξεργασία	44
6.3.3.	Βασικά συμπεράσματα 3 ^{ου} ερευνητικού ερωτήματος	47
6.4.	Αίσθημα ασφάλειας, συνέπεια, συνείδηση & ταξίδι αναψυχής - 4^{ος} άξονας μελέτης	48
6.4.1.	Πρωτογενή δεδομένα 4 ^{ου} άξονα	48
6.4.2.	Δεδομένα του 4ου άξονα μελέτης μετά από στατιστική επεξεργασία	51
6.4.3.	Βασικά συμπεράσματα 4 ^{ου} ερευνητικού ερωτήματος	63
Κεφάλαιο 7 -	Συμπεράσματα	65
Βιβλιογραφία στα Ελληνικά		68
Βιβλιογραφία Ξενόγλωσση		69
ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ Α - Ερωτηματολόγιο		75
ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ Β – Πρωτογενή Αποτελέσματα		79

Κατάλογος πινάκων

Πίνακας 5-1: Μελέτες, παράμετροι και βασικά συμπεράσματα αναφορικά με τον τρόπο επιρροής της πανδημίας στη ταξιδιωτική συμπεριφορά.	21
Πίνακας 5-2: Συνολικός αριθμός αναχωρήσεων από την Ελλάδα προς το εξωτερικό από το 2019 ως το 2021.	23
Πίνακας 5-3: Οι δέκα χώρες του εξωτερικού κατά αύξουσα σειρά στις αυξήσεις που επιλέγουν οι Έλληνες πολίτες να ταξιδέψουν για τα έτη (α) 2019, (β) 2020 και (γ) 2021.	27
Πίνακας 5-4: Άξονες, παράμετροι και ερωτήσεις συναρτήσεως των στόχων-ερευνητικών ερωτημάτων της έρευνας.	32
Πίνακας 6-1: Πρωτογενή δεδομένα 1 ^{ου} άξονα μελέτης.	36
Πίνακας 6-2: Πρωτογενή δεδομένα 2 ^{ου} άξονα μελέτης.	40
Πίνακας 6-3: Στατιστικά δεδομένα για τους πολίτες που ταξίδεψαν σύμφωνα με την περιφέρεια μόνιμης κατοικίας τους.	41
Πίνακας 6-4: Πρωτογενή δεδομένα 3 ^{ου} άξονα μελέτης.	44
Πίνακας 6-5: Πρωτογενή δεδομένα 4 ^{ου} άξονα μελέτης.	50
Πίνακας 6-6: Στατιστικά δεδομένα συσχέτισης των χρημάτων που δαπάνησαν οι πολίτες για την αγορά προστατευτικών μέσων στο προορισμό επιλογής τους και της πραγματοποίησης ταξιδιού αναψυχής.	54

Κατάλογος σχημάτων

Σχήμα 2-1: Κατηγορίες τουριστικής προσφοράς και χαρακτηριστικών των προορισμών	7
Σχήμα 2-2: Διεθνείς αφίξεις και έσοδα από τον τουρισμό το έτος 2019.	8
Σχήμα 3-1: Διεθνείς τουριστικές αφίξεις ανά ήπειρο για το 2020 συναρτήσει του 2019.	10
Σχήμα 3-2: Τουριστικές αφίξεις στην Ευρώπη για τα έτη 2019, 2020, 2021 και 2022 για τους μήνες Ιανουάριο ως Μάρτιο.	11
Σχήμα 3-3: Τουριστικές αφίξεις για την Ελλάδα από τον Ιανουάριο του 2019 ως το Μάρτιο του 2022.	12
Σχήμα 3-4: Χώρες που υιοθέτησαν μέτρα για την αντιμετώπιση τα πανδημίας.	13
Σχήμα 3-5: Κατηγορίες μέτρων που υιοθέτησαν οι χώρες ανά τον κόσμο.	14
Σχήμα 4-1: Μεταβολή στις διεθνείς τουριστικές αφίξεις.	17
Σχήμα 4-2: Τουριστικές αφίξεις για την Ευρώπη από το 2010 ως και το 2022.	18
Σχήμα 4-3: Τουριστικές αφίξεις στην Ευρώπη για τα έτη 2019, 2020, 2021 και 2022.	18
Σχήμα 5-1: Αριθμός αναχωρήσεων από την Ελλάδα στις χώρες επιλογής των ταξιδευόντων για τα έτη (α) 2019, (β) 2020 και (γ) 2021.	26
Σχήμα 5-2: Διεθνείς αφίξεις για τη (α) Βουλγαρία και (β) Γερμανία από το 2019 ως το 2022.	29
Σχήμα 5-3: Διεθνείς αφίξεις για την Ισπανία (γ) από το 2019 ως το 2022.	29
Σχήμα 5-4: Σχηματική απεικόνιση της μεθοδολογίας της έρευνας.	30
Σχήμα 6-1: Στατιστικά δημογραφικά στοιχεία του 1 ^{ου} άξονα μελέτης σύμφωνα με το φύλο των συμμετεχόντων.	38
Σχήμα 6-2: Συσχέτισης της διάρκειας και του αριθμού των ταξιδιών αναψυχής.	40
Σχήμα 6-3: Στατιστικά δεδομένα για τους πολίτες που ταξίδεψαν ή όχι για αναψυχή συναρτήσει της περιφέρειας μόνιμης κατοικίας τους.	41
Σχήμα 6-4: Αριθμός ταξιδιών που πραγματοποίησαν οι πολίτες συναρτήσει της μόνιμης περιφέρειας κατοικίας τους.	42
Σχήμα 6-5: Αντιμετώπιση δυσκολιών κατά την επιστροφή στην Ελλάδα λόγω των περιοριστικών μέτρων που έλαβε η χώρα.	45
Σχήμα 6-6: Διάγραμμα αναφορικά με την επιρροή των ελλιπών περιοριστικών μέτρων στην χώρα προορισμού για ταξίδι αναψυχής συναρτήσει του αριθμού ταξιδιών.	45
Σχήμα 6-7: Επιρροή των αυξημένων περιοριστικών μέτρων στην χώρα προορισμού στον αριθμό ταξιδιών αναψυχής που πραγματοποιήθηκαν.	46
Σχήμα 6-8: Διάγραμμα για την επιρροή των υγειονομικών πρωτόκολλων της χώρας προορισμού στη διάρκεια και τον αριθμό των ταξιδιών αναψυχής	47
Σχήμα 6-9: Διάγραμμα που αφορά τα χρήματα που δαπάνησαν οι ταξιδιώτες για την προστασία τους από τον κορονοϊό σύμφωνα με το φύλο και την ηλικία τους.	52
Σχήμα 6-10: Χρήματα που ξόδεψαν οι ταξιδιώτες για την προστασία τους από τον κορονοϊό συναρτήσει του επαγγέλματός τους.	53
Σχήμα 6-11: Χρήματα που δαπάνησαν οι πολίτες για την προστασία τους στο ταξίδι αναψυχής που πραγματοποίησαν συναρτήσει του χρόνου διάρκειας αυτού.	55

Σχήμα 6-12: Επιρροή της πανδημίας στην πραγματοποίηση ταξιδιών αναψυχής συναρτήσει των χρημάτων που δαπάνησαν για την προστασία τους. _____	56
Σχήμα 6-13: Συσχέτιση των παραμέτρων που αφορούν στα χρήματα που ξόδεψαν για την προστασία τους οι πολίτες που ταξίδεψαν για αναψυχή και στον αριθμό των ταξιδιών που πραγματοποίησαν. _____	57
Σχήμα 6-14: Συσχέτιση δημογραφικών στοιχείων για το φύλο και τη μόνιμη περιφέρεια κατοικίας και της επιρροής της πανδημίας στην πραγματοποίηση ταξιδιών αναψυχής. _____	58
Σχήμα 6-15: Συσχέτιση της επιρροής των συνθηκών της πανδημίας στην υλοποίηση και στη διάρκεια του ταξιδιού αναψυχής. _____	59
Σχήμα 6-16: Επιρροή της πανδημίας στον αριθμό ταξιδιών αναψυχής που πραγματοποίησαν οι πολίτες στο εξωτερικό. _____	60
Σχήμα 6-17: Συσχέτιση των παραμέτρων για τη συνέπεια και κρίση των πολιτών ως προς τα υγειονομικά πρωτόκολλα στον προορισμό και την ασφάλεια. _____	61
Σχήμα 6-18: Στατιστικά δεδομένα συσχέτισης του αισθήματος ασφάλειας των πολιτών στο τελευταίο ταξίδι αναψυχής που πραγματοποίησαν και του φύλου τους. _____	62
Σχήμα 6-19: Συσχέτισης του αισθήματος ασφάλειας των πολιτών και της διάρκειας του ταξιδιού αναψυχής. _____	62
Σχήμα 6-20: Συσχέτισης του αισθήματος ασφάλειας και του αριθμού των ταξιδιών αναψυχής που πραγματοποίησαν οι πολίτες τα τελευταία 2.5 χρόνια. _____	63

Περίληψη

Στα πλαίσια της παρούσας διπλωματικής εργασίας διερευνήθηκε η επιρροή της πανδημίας του κορονοϊού (covid-19) στην προβολή των τουριστικών προορισμών κατά την μεταπανδημική περίοδο. Συγκεκριμένα, η μεταβολή της προβολής των προορισμών κατά την μετά-covid-19 περίοδο μελετάται μέσα από την πραγματοποίηση ταξιδιών αναψυχής στο εξωτερικό κατά το χρονικό διάστημα 2021-2022. Για αυτό το σκοπό, διεξάγεται ποσοτική έρευνα με ερωτηματολόγιο στο οποίο συμμετέχουν Έλληνες πολίτες. Τόσο ο τύπος του ταξιδιού όσο και προορισμού επιλέχθηκαν προκειμένου η πρόθεση για ταξίδι των ατόμων να βασίζεται σε παραμέτρους που αφορούν κυρίως, στην επίδραση του αισθήματος ασφάλειας και εμπιστοσύνης των πολιτών εξαιτίας των συνθηκών της πανδημίας. Επιπλέον, διερευνώνται παράμετροι οι οποίες σχετίζονται με τα περιοριστικά μέτρα και τα υγειονομικά πρωτόκολλα για τη μετάδοση της πανδημίας.

Τα αποτελέσματα της έρευνας, συμφωνούν με τα διαθέσιμα δεδομένα από τον Παγκόσμιο Οργανισμό για τον Τουρισμό και αποδεικνύουν ότι πράγματι κατά το 2021-2022 τα ταξίδια έδειξαν να ανακάμπτουν μαζί με τους προορισμούς. Συγκεκριμένα, σύμφωνα από τα αποτελέσματα προκύπτει ότι οι πολίτες κατά τη μεταπανδημική περίοδο ένωσαν μέτρια ασφαλείς και πραγματοποίησαν ως και τέσσερα ταξίδια στο εξωτερικό για αναψυχή κατά το διάστημα μελέτης. Παράλληλα, ήταν συνεπείς σε κάθε μορφής περιορισμό που συνάντησαν και δεν αντιμετώπισαν δυσκολίες κατά την επιστροφή τους πίσω στην Ελλάδα. Τέλος, τα αναλυτικά συμπεράσματα που προκύπτουν είναι δυνατό να βοηθήσουν στη διαμόρφωση κατάλληλων στρατηγικών διαχείρισης και προβολής των προορισμών για την αντιμετώπιση ανάλογων κρίσεων. Η ανάγκη αυτή είναι ακόμη πιο επιτακτική σήμερα, καθώς, το φαινόμενο της πανδημίας βρίσκεται ακόμη σε εξέλιξη με τον τουρισμό να μην έχει επανέλθει πλήρως λαμβάνοντας ακόμη υπόψη τόσο την ενεργειακή όσο και τις γεωπολιτικές κρίσεις που συμβαίνουν.

Λέξεις κλειδιά: Προβολή Τουριστικών Προορισμών, Μετά-covid-19 περίοδος, Ποσοτική Έρευνα, Ασφάλεια, Ταξίδια Αναψυχής, Εξερχόμενος Τουρισμός, Ελλάδα

Projection of Tourist Destinations in the Post-Covid-19 Period.

Abstract

The effect of covid-19 pandemic on the projection of tourist destinations in the post-pandemic era is the main objective of this research. The projection of tourist destinations is investigated by taking into account the recreational trips abroad during the 2021-2022 period. For this reason, quantitative research with a questionnaire is elaborated for the Greek citizens. Both, the type of trip and destination considered, are based on tourist willingness to travel influenced by safety and trust in destinations. Parameters such as restriction measures and health protocols are also, taken into account in the research.

The results of the research are in line with those from the World Tourism Organization that underline the start of tourism recovery during 2021-2022. According to the research results, Greek citizens felt safe travelling abroad for recreational reasons during the post-covid19 era. Results indicated a moderate safety level as well as, the consistency of citizens on the restrictions and protocols. Furthermore, the majority did not face up any difficulties returning to Greece. The analytical outcomes derived from this research can assist in the development of tourism projection management and recovery. Today, the urgency of those strategies is significantly increased as the covid-19 pandemic is still ongoing with tourism not yet fully recovered. What is more, new crises both for society and tourism have appeared if considering those of energy and geopolitical that take place today.

Keywords: Projection of Tourist Destinations; Post-covid-19 period; Quantitative Research; Safety; Recreational Tourism, Outbound Tourism; Greece

Κεφάλαιο 1 - Εισαγωγή

1.1. Ορισμός του προβλήματος

Κατά το παρελθόν, τόσο για την κοινωνία όσο και για τη βιομηχανία του τουρισμού υπήρξαν διαφορετικές κρίσεις και γεγονότα, όπως η οικονομική κρίση, τα οποία αποτέλεσαν σημαντικές παραμέτρους μελέτης για τους ερευνητές εξαιτίας των κοινωνικοοικονομικών επιπτώσεών τους (Chen & Yeh, 2021), (Neuburger & Egger, 2021). Ωστόσο, στις μέρες μας το φαινόμενο της πανδημίας του κορονοϊού (covid-19) αποτελεί ξεχωριστό γεγονός καθώς, πέραν των παραπάνω επιπτώσεων ανέδειξε την αναγκαιότητα ανάπτυξης νέων στρατηγικών, ιδίως για τη βιομηχανία του τουρισμού (Hall et al., 2020), (Sigala, 2020), (Higgins-Desbiolles, 2020), (Nicola et al., 2020), (Gössling, Scott & Hall, 2020), (Ketter & Avraham, 2021).

Η πανδημία προκάλεσε σημαντικές και αρνητικές επιπτώσεις τόσο για τον ίδιο τον τουρισμό όσο και για την προβολή των τουριστικών προορισμών παγκοσμίως. (Gössling, Scott & Hall, 2020), (Dias et al., 2022), (Kuščer, Eichelberger & Peters, 2022). Η απαγόρευση των ταξιδιών και η ταυτόχρονη διακοπή λειτουργίας των επιχειρήσεων με τον περιορισμό των δραστηριοτήτων διασκέδασης και αναψυχής αποτέλεσαν επιζήμιους παράγοντες για την τουριστική βιομηχανία και ως εκ τούτου, της προβολής των τουριστικών προορισμών (Higgins-Desbiolles, 2020), (Nicola et al., 2020), (Gössling, Scott & Hall, 2020), (Pham et al., 2021) (Sun, et al., 2021), (Dias et al., 2022).

Η καταγραφή του μεγέθους των αρνητικών επιπτώσεων της πανδημίας, ανέδειξε την επιτακτική ανάγκη ανάπτυξης νέων στρατηγικών (Hall et al., 2020), (UNWTO, 2020), (Higgins-Desbiolles, 2020), (Ketter & Avraham, 2021). Παγκοσμίως, η πανδημία του covid-19 επισήμανε ότι οι στρατηγικές διαχείρισης κρίσιμων καταστάσεων για τη βιομηχανία του τουρισμού, και όχι μόνο, εκλείπουν (Hao, Xiao & Chon, 2020), (Gössling, Scott & Hall, 2020), (Volgger, Taplin & Aebli, 2021), (Sun et al., 2021). Οι κυβερνήσεις ανά τον κόσμο προβήκαν στη λήψη υποστηρικτικών μέτρων για τον τουρισμό, βέβαια, οι διαφορετικές προσπάθειες και πολιτικές που ακολουθήθηκαν οδήγησαν σε μια σειρά από επιπτώσεις τόσο στον τουρισμό όσο και στην οικονομία (Sigala, 2020), (Net, 2021), (Volgger, Taplin & Aebli, 2021).

Σύμφωνα με διαθέσιμα δεδομένα από τον Παγκόσμιο Οργανισμό για τον Τουρισμό (UNWTO, 2021), οι επιπτώσεις της πανδημίας χαρακτηρίζονται ως καταστροφικές, Μάλιστα, σύμφωνα με αυτά οι επιπτώσεις αυτές για τον τουρισμό ήταν εμφανείς ως και το 2021, καθώς οι διεθνείς τουριστικές αφίξεις για το μήνα Ιανουάριο σε σύγκριση με το 2019 σημείωσαν πτώση ίση με 87% (Net, 2021). Τα τελευταία δεδομένα δείχνουν ότι ο

τουρισμός πρόκειται να επανέλθει στα επίπεδα πριν την εμφάνιση της πανδημίας από το 2023 και μετά (UNWTO, 2021) λαμβάνοντας υπόψη και τις νέες γεωπολιτικές και οικονομικές κρίσεις που λαμβάνουν χώρα σήμερα (UNWTO, 2023a, 2023b).

1.2. Τρόποι αντιμετώπισης

Ο μετασχηματισμός των στρατηγικών που αφορούν τόσο στον τουρισμό όσο και στην προβολή των τουριστικών προορισμών είναι αναγκαίος σε παγκόσμια κλίμακα (World Tourism Organization, 2020), (Goh, 2021), (Kuščer, Eichelberger & Peters, 2022). Απαιτεί μάλιστα, τη δέσμευση των διεθνών οργανισμών για την ανάπτυξη στρατηγικών λύσεων οι οποίες στηρίζονται στη βιωσιμότητα, ανθεκτικότητα και επαναστατικότητα του τουρισμού (World Tourism Organization, 2020), (Hall et al., 2020), (Higgins-Desbiolles, 2020), (Collins-Kreiner & Ram, 2020), (Net, 2021), (Goh, 2021), (Kuščer, Eichelberger & Peters, 2022). Παρόλα αυτά, οι μελέτες σχετικά με τις στρατηγικές διαχείρισης που σχετίζονται με την πανδημία, την ανάκαμψη των τουριστικών προορισμών και την προβολή τους παραμένουν ελάχιστες (Wang & Lopez, 2020), (Volgger, Taplin & Aebli, 2021), (Singh, et al., 2022), (Kuščer, Eichelberger & Peters, 2022). Μάλιστα, οι υπάρχουσες μελέτες των Hao et al. (2020), Garrido-Moreno et al. (2021) και Ketter & Anraham (2021), οι οποίες διερευνούν τα μέτρα διαχείρισης και ανάκαμψης από την πανδημία επικεντρώνονται σε μεμονωμένα μέτρα χωρίς να λαμβάνουν υπόψη τη σύγκριση διαφορετικών μεταβλητών ή να αξιολογούν την αποτελεσματικότητά τους (Volgger, Taplin & Aebli, 2021).

Συνεπώς, καθώς η βιομηχανία του τουρισμού αποτελεί μια από τις σημαντικότερες οικονομικές δραστηριότητες παγκοσμίως, η ανάκαμψη των τουριστικών δραστηριοτήτων είναι ζωτικής σημασίας τόσο για τη στήριξη της οικονομικής αναζωογόνησης όσο και προβολής των προορισμών μετά την πανδημία (Wang & Lopez, 2020), (Singh et al., 2022). Η ανάκαμψη των τουριστικών προορισμών, πέρα από την παράμετρο που αφορά στην οικονομία σημαίνει παράλληλα και την ανάκτηση του αριθμού των τουριστών, η οποία αφορά στην κοινωνική παράμετρο (Wang & Lopez, 2020), (Singh et al., 2022).

Επομένως, είναι σαφές ότι οι νέες στρατηγικές θα πρέπει να λαμβάνουν υπόψη τους τόσο οικονομικά όσο και κοινωνικά κριτήρια. Πιο συγκεκριμένα, πέραν από την παράμετρο που αφορά στις οικονομικές συνέπειες (Kumar & Rout, 2020), (Net, 2021) κυρίαρχο ρόλο έχουν και εκείνες που αφορούν στην ενίσχυση του αισθήματος εμπιστοσύνης των ατόμων προκειμένου να είναι πρόθυμοι να ταξιδέψουν ξανά (Matiza, 2020), (Wang & Lopez, 2020), (Volgger, Taplin & Aebli, 2021), (Neuburger & Egger, 2021). Το αίσθημα ασφάλειας και η αναγνώριση κινδύνων από τους ταξιδιώτες, επηρεάζουν σημαντικά την υλοποίηση ή όχι ταξιδιών και δεν έχουν μελετηθεί εκτενώς,

(Wang & Lopez, 2020), (Volgger, Taplin & Aebli, 2021), (Zenker, Braun & Gyimothy, 2021), (Kourgiantakis, Apostolakis & Dimou, 2021), (Neuburger & Egger, 2021). Τέλος, οι παραπάνω παράμετροι σε συνδυασμό με εκείνη που αφορά στα μέτρα πρόληψης που εφαρμόστηκαν στους τουριστικούς προορισμούς επηρεάζουν με τη σειρά τους το χρόνο εξέλιξης των ταξιδιών και θα πρέπει να λαμβάνονται υπόψη (Matiza, 2020), (Wang & Lopez, 2020), (Volgger, Taplin & Aebli, 2021), (Zenker, Braun & Gyimothy, 2021) (Neuburger & Egger, 2021), (Wilkins, Gilchrist & Phillimore, 2021).

1.3. Στόχοι και ερευνητικά ερωτήματα της έρευνας

Λαμβάνοντας υπόψη όλα τα παραπάνω, η παρούσα διπλωματική εργασία έχει ως βασικό στόχο τη μελέτη του μεγέθους και του τρόπου επίδρασης της πανδημίας του κορονοϊού στην προβολή των τουριστικών περιοχών. Καθώς, η γνώση σχετικά με το πώς η πανδημία έχει επηρεάσει τη συμπεριφορά των τουριστών είναι περιορισμένη (Neuburger & Egger, 2021), στην παρούσα, διεξάγεται ποσοτική έρευνα με ερωτηματολόγιο στο οποίο μελετώνται οι παράμετροι που σχετίζονται με την επιρροή

- α) των περιοριστικών μέτρων για τη μετάδοση της πανδημίας covid-19,
- β) των υγειονομικών πρωτόκολλων και
- γ) του αισθήματος ασφάλειας που αισθάνονταν οι Έλληνες πολίτες,

στην απόφαση τους να πραγματοποιήσαν τουλάχιστον ένα ταξίδι με σκοπό αναψυχής στο εξωτερικό για το χρονικό διάστημα που αφορά τα έτη 2021 και 2022. Πιο αναλυτικά, οι επιμέρους στόχοι - ερευνητικά ερωτήματα τα οποία διερευνά η παρούσα εργασία με τη χρήση ερωτηματολογίου είναι τα ακόλουθα:

- 1) ποια είναι η ταυτότητα των Ελλήνων πολιτών που συμμετείχαν στην έρευνα και πραγματοποίησαν τουλάχιστον ένα ταξίδι με σκοπό αναψυχής στο εξωτερικό;
  - 2) ποια είναι τα γενικότερα χαρακτηριστικά του ταξιδιού αναψυχής που πραγματοποίησαν οι Έλληνες πολίτες (πχ. διάρκεια, αριθμός ταξιδιών);
  - 3) επηρέασε η πανδημία και οι συνθήκες που επικρατούσαν την απόφαση για ταξίδι αναψυχής;
- και τέλος,
- 4) ένιωσαν οι Έλληνες πολίτες ασφαλείς κατά το τελευταίο ταξίδι τους για λόγους αναψυχής στο εξωτερικό, το οποίο πραγματοποιήθηκε υπό μελέτη διάστημα (δηλαδή τα τελευταία 2.5 χρόνια);

Τέλος, είναι σημαντικό να αναφερθεί ότι επιλέγεται να μελετηθούν μόνο ταξίδια με σκοπό αναψυχής, καθώς η υλοποίηση αυτού του τύπου ταξιδιών δεν επιβάλλεται από άλλες υποχρεώσεις του ατόμου, όπως σε ένα επαγγελματικό ταξίδι. Κατά συνέπεια, είναι δυνατό να διεξαχθούν αξιόπιστα συμπεράσματα αναφορικά με την ελευθερία των

πολιτών να ταξιδέψουν συναρτήσει των παραμέτρων που διερευνώνται. Αντίστοιχα κριτήρια αξιοποιήθηκαν για τον προσδιορισμό του υπό μελέτη προορισμού. Για την ακρίβεια, επιλέγεται να μελετηθούν ταξίδια αναψυχής στο εξωτερικό καθώς, υπάρχουν ήδη έρευνες που υποδεικνύουν ότι κατά το διάστημα της πανδημίας ενισχύθηκαν τα ταξίδια στο εσωτερικό (Wachyuni & Kusumaningrum, 2020), (INΣΕΤΕ, 2021), (Ιστότοπος της Ευρωπαϊκής Επιτροπής, 2022), (Ahmad et al., 2022), (Kim et al. (2022), ενώ, τα ταξίδια στο εξωτερικό περιορίστηκαν ή/και απαγορεύτηκαν (Matiza, 2020), (Neuburger & Egger, 2021), (INΣΕΤΕ, 2021) (Shinetal., 2022). Η απαγόρευση και περιορισμός των ταξιδιών, φαίνεται ότι επηρέασαν και κατά τη μεταπανδημική περίοδο τα ταξίδια σύμφωνα με τα δεδομένα από τον παγκόσμιο Οργανισμό για τον τουρισμό (UNWTO,2021e) και από το Ινστιτούτο του Συνδέσμου Ελληνικών Τουριστικών Επιχειρήσεων (INΣΕΤΕ, 2022) εξαιτίας του αισθήματος ασφάλειας των πολιτών για ταξίδι (Ικκος & Λάμπρου, 2020), (Ιστότοπος της Ευρωπαϊκής Επιτροπής, 2022).

1.4. Απήχηση ερευνητικών αποτελεσμάτων

Τα αποτελέσματα της έρευνας, αποσκοπούν στην κατανόηση του τρόπου επίδρασης των παραπάνω παραμέτρων (α , β και γ) στην απόφαση των Ελλήνων πολιτών να ταξιδέψουν για αναψυχή τόσο κατά τη διάρκεια εξέλιξης της πανδημίας όσο και κατά την μετά-covid-19 περίοδο. Με την ανάλυση και στατιστική επεξεργασία των δεδομένων που συγκεντρωθήκαν από την έρευνα με ερωτηματολόγιο είναι δυνατό να διεξαχθούν συμπεράσματα σχετικά με το πόσο ασφαλείς ένιωθαν οι πολίτες να ταξιδέψουν. Την ίδια στιγμή, διερευνάται κατά πόσο τα μέτρα που έλαβαν οι προορισμοί και η χώρα προέλευσης, δηλαδή η Ελλάδα, επηρέασαν το αίσθημα ασφάλειας και τελικά την πραγματοποίηση ταξιδιών αναψυχής.

Συνοψίζοντας, τα συμπεράσματα της παρούσης είναι δυνατό να αποτελέσουν τη βάση για τη διαμόρφωση κατάλληλων στρατηγικών διαχείρισης, ανάκαμψης και προβολής των προορισμών στο μέλλον προκειμένου να είναι επιτυχής η αντιμετώπιση ανάλογων κρίσεων. Η αξιοποίηση των αποτελεσμάτων, τα οποία αφορούν το αίσθημα ασφάλειας και κινδύνου των πολιτών αλλά και τη κρίση τους ως προς τα μέτρα και τα υγειονομικά πρωτόκολλα που έλαβαν οι χώρες, αποτελούν κρίσιμες παραμέτρους για τη διαμόρφωση των νέων στρατηγικών προκειμένου να διασφαλιστεί και να ενισχυθεί η υλοποίηση ταξιδιών από τους πολίτες σε περίπτωση εμφάνισης ανάλογων κρίσεων και τελικά, να συμβάλλουν στην ομαλή και αδιάκοπη λειτουργία τόσο των ίδιων των προορισμών όσο και ολόκληρης της βιομηχανίας του τουρισμού (Wachyuni & Kusumaningrum, 2020), (Neuburger & Egger, 2021), (Wilkins, Gilchrist & Phillimore, 2021), (Goh, 2021), (Kuščer, Eichelberger & Peters, 2022).

1.5. Δομή της εργασίας

Η εργασία αποτελείται από επτά (7) διαφορετικά κεφάλαια και δύο παρατήματα (Α και Β) για τη διερεύνηση όλων των παραπάνω. Πιο αναλυτικά, τα πρώτα κεφάλαια της εργασίας (1 έως 4) αφορούν στην περιγραφή του ερευνητικού πλαισίου και στην παρουσία των δεδομένων και γεγονότων που αφορούν στη βιομηχανία του τουρισμού και τους προορισμούς πριν, κατά τη διάρκεια και μετά την πανδημία. Τα κεφάλαια αυτά αποτελούν μια σύντομη περιγραφή των παραπάνω τόσο σε παγκόσμιο επίπεδο όσο και για την Ευρώπη και την Ελλάδα.

Στη συνέχεια στο πέμπτο κεφάλαιο της εργασίας παρουσιάζονται τα δευτερογενή δεδομένα από άλλες μελέτες που έχουν διερευνήσει την επίδραση της πανδημίας στον τουρισμό, καθώς και η μεθοδολογία της έρευνας. Τα επόμενα δύο κεφάλαια (6 και 7) αφορούν στα πρωτογενή αποτελέσματα της εργασίας, στα αποτελέσματα που προκύπτουν μετά από στατιστική επεξεργασία και στα βασικά συμπεράσματά της. Τέλος, τα παρατήματα Α και Β περιλαμβάνουν το ερωτηματολόγιο της έρευνας και τα αποτελέσματα, όπως προέκυψαν χωρίς επιπλέον ανάλυση.

Κεφάλαιο 2 - Τουρισμός & προορισμοί πριν την εμφάνιση της πανδημίας

Ο τουρισμός αποτελεί την τρίτη μεγαλύτερη συνιστώσα οικονομικής ανάπτυξης των χωρών και της βιομηχανίας, τόσο για την Ελλάδα όσο και διεθνώς, καθώς, σχετίζεται άμεσα με το σύνολο των οικονομικών δραστηριοτήτων (Ίκκος & Λάμπρου, 2020 και 2021), (Ευρωπαϊκό Ελεγκτικό Συνέδριο, 2021). Οι δραστηριότητες αυτές σχετίζονται με την παροχή των αγαθών και των υπηρεσιών που ζητούν οι επισκέπτες στο ταξίδι τους. Με τη σειρά τους, τα αγαθά και υπηρεσίες σχετίζονται άμεσα ή έμμεσα με την οργάνωση, μεταφορά, διαμονή, εστίαση, αναψυχή και αγορά τουριστικών προϊόντων (Ευρωπαϊκό Ελεγκτικό Συνέδριο, 2021), (International Tourism Highlights, 2021).

Οι τουριστικοί προορισμοί αποτελούν τους τόπους υποδοχής των ατόμων που ταξιδεύουν. Οι προορισμοί αυτοί, είναι ένα σύνολο τουριστικών προϊόντων, εμπειριών και άλλων άυλων στοιχείων που προσφέρονται στον καταναλωτή, τουρίστα (Lazzeretti & Petrillo, 2006). Συνήθως, οι ίδιοι οι τουριστικοί προορισμοί αποτελούν το τουριστικό προϊόν και ταυτίζονται με μια συγκεκριμένη γεωγραφική περιοχή, όπως μια χώρα, ένα νησί ή μια πόλη, διαθέτουν συγκεκριμένες πολιτικές και στρατηγικές που αφορούν στην προβολή και στη διαφήμισή τους και περιλαμβάνουν διαφορετικά τουριστικά χαρακτηριστικά (Lazzeretti & Petrillo, 2006), (E.E.T.A.A., 2020).

Τα τουριστικά χαρακτηριστικά των προορισμών συσχετίζονται άμεσα με την τουριστική προσφορά αυτών η οποία είναι επιτυχημένη όταν ικανοποιεί την τουριστική ζήτηση. Πιο αναλυτικά, η τουριστική προσφορά είναι το σύνολο των δραστηριοτήτων, υπηρεσιών και αγαθών τα οποία χαρακτηρίζουν το τουριστικό προϊόν/προορισμό και ικανοποιούν την τουριστική ζήτηση (UNWTO, 2007), (E.E.T.A.A., 2020). Τέλος, οι κατηγορίες που διακρίνονται και αφορούν στην τουριστική προσφορά και στα τουριστικά χαρακτηριστικά των προορισμών παρουσιάζονται στο Σχήμα 2-1. Οι κατηγορίες αυτές, αφορούν: α) στις υπηρεσίες και εγκαταστάσεις φιλοξενίας αναφορικά με τη διαθεσιμότητα και πληθώρα σε καταλύματα διαμονής, εστιατόρια, χώρους αναψυχής και διασκέδασης, β) στις συγκοινωνιακές υποδομές και υπηρεσίες μεταφορών τόσο για την άφιξη των τουριστών στον προορισμό όσο και για τις μετακινήσεις τους εντός του προορισμού, γ) στους φυσικούς ή τεχνητούς πόλους έλξης όπως είναι τα εθνικά πάρκα και οι δημοτικοί κήποι, καθώς και στους πολιτισμικούς, όπως είναι τα αρχαία μνημεία, τα θέατρα και τα μουσεία και τέλος, δ) στα χαρακτηριστικά του πληθυσμού, όπως είναι η φιλοξενία (E.E.T.A.A., 2020).

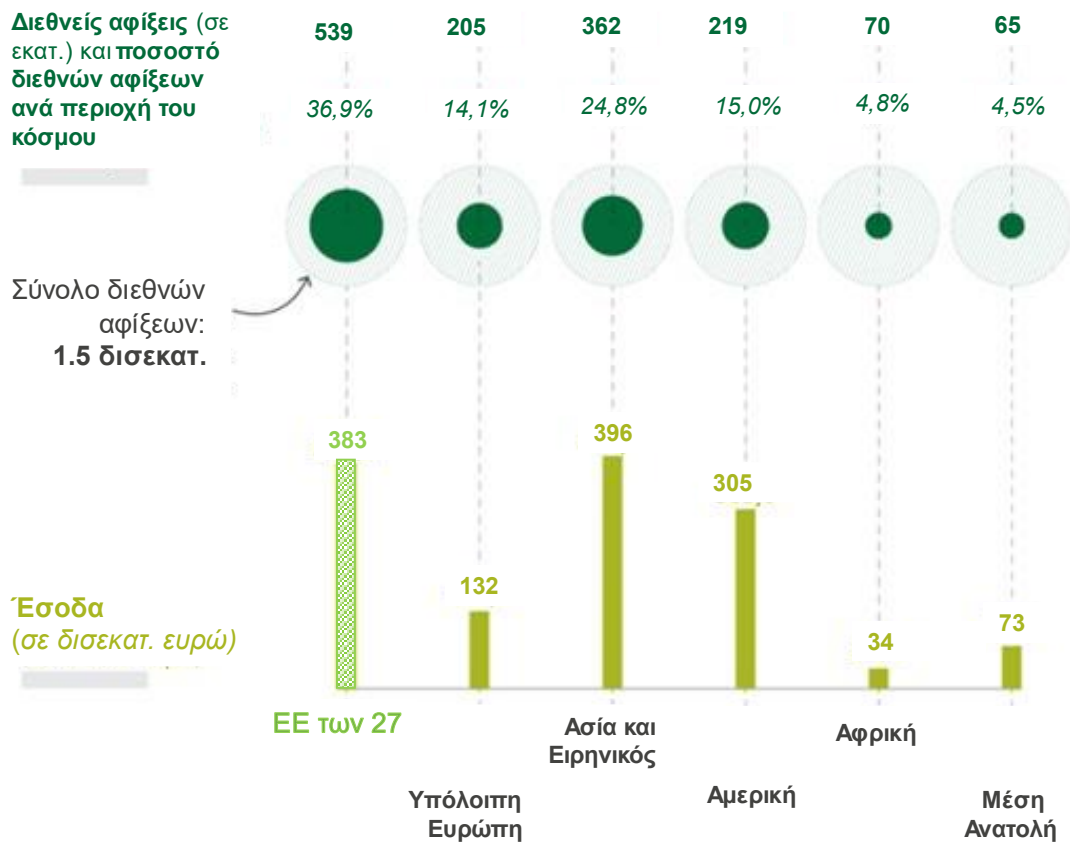

Σχήμα 2-1: Κατηγορίες τουριστικής προσφοράς και χαρακτηριστικών των προορισμών

Πηγή: Ε.Ε.Τ.Α.Α., 2020

2.1. Διεθνές και Ευρωπαϊκό επίπεδο

Η συνεισφορά του τουρισμού τόσο σε παγκόσμιο όσο και ευρωπαϊκό επίπεδο για το έτος 2019 (Chen & Yeh, 2021), (Neuburger & Egger, 2021), δηλαδή πριν την εμφάνιση της πανδημίας (Covid-19), παρουσιάζεται στο Σχήμα 2-2. Συγκεκριμένα, στο σχήμα αυτό παρουσιάζονται οι διεθνείς αφίξεις και τα έσοδα που προκύπτουν από τον τουρισμό ανά περιοχή για το έτος 2019 σύμφωνα με τα διαθέσιμα δεδομένα από το Διεθνή Οργανισμό για τον Τουρισμό (International Tourism Highlights, 2021) και το Ευρωπαϊκό Ελεγκτικό Συνέδριο (Ευρωπαϊκό Ελεγκτικό Συνέδριο, 2021). Από τα δεδομένα προκύπτει ότι για το έτος 2019, η Ευρωπαϊκή Ένωση (ΕΕ) αποτέλεσε την περιοχή με τη μεγαλύτερη επισκεψιμότητα στον κόσμο. Περίπου 539 εκατομμύρια ήταν οι διεθνείς τουριστικές αφίξεις στην ΕΕ και αντιστοιχούν σε ποσοστό ίσο με 37% των συνολικών αφίξεων παγκοσμίως. Ακόμη, προκύπτει ότι για το 2019 τα έσοδα από τον διεθνή τουρισμό στην ΕΕ ήταν περίπου ίσα με 383 δισεκατομμύρια ευρώ και ότι τα σημαντικότερα κράτη μέλη της ΕΕ ως διεθνείς τουριστικοί προορισμοί ήταν οι χώρες της Γαλλίας, της Ισπανίας, της Ιταλίας και της Γερμανίας, (International Tourism Highlights, 2021), (Ευρωπαϊκό Ελεγκτικό Συνέδριο, 2021).

Σχήμα 2-2: Διεθνείς αφίξεις και έσοδα από τον τουρισμό το έτος 2019.

Πηγή: Ευρωπαϊκό Ελεγκτικό Συνέδριο, 2021.

2.2. Επίπεδο χώρας - Ελλάδα

Η σπουδαιότητα του τουρισμού για την Ελλάδα είναι σημαντική καθώς, αποτελεί κρίσιμη παράμετρο για τη διαμόρφωση του Ακαθάριστου Εγχώριου Προϊόντος (ΑΕΠ) της χώρας. Σημαντικό είναι ότι ακόμη και την περίοδο την οικονομικής κρίσης αποτέλεσε σημαντική παράμετρο ανακούφισης και συνέβαλε σημαντικά στην ύφεση των ποσοστών ανεργίας οδηγώντας σε θετικούς ρυθμούς ανάπτυξης (Ίκκος & Κουτσός, 2021). Μάλιστα για το έτος 2019 η συνεισφορά του τουρισμού στο ΑΕΠ της χώρας ήταν περίπου ίση με 12.5% (Ίκκος & Κουτσός, 2019), ενώ, το 2018 ήταν ίση με 11.7% (Ίκκος & Κουτσός, 2018). Τέλος, η βιομηχανία του τουρισμού έχει αποτελέσει ως σήμερα έναν από τους σημαντικότερους τομείς με ανεπτυγμένο επενδυτικό ενδιαφέρον με καταλυτικό ρόλο στη διαμόρφωση του εισοδήματος σε πολλές Περιφέρειες της χώρας (Ίκκος & Κουτσός, 2018, 2019 και 2021).

Κεφάλαιο 3 - Τουριστικοί προορισμοί και πανδημία

Η πανδημία που ξέσπασε τα τελευταία δύο χρόνια (Covid-19) είχε σημαντικές επιπτώσεις στον τουριστικό κλάδο καθώς οι τουριστικές ροές μειώθηκαν δραματικά σε ολόκληρο τον κόσμο και τα ταξίδια απαγορεύτηκαν (Gössling, Scott & Hall, 2020), (Dias et al., 2022), (Kuščer, Eichelberger & Peters, 2022). Ο Covid-19 εμφανίστηκε για πρώτη φορά το Δεκέμβριο του 2019 στην πόλη Wuhan της Κίνας (Zhong et al., 2020) και στις αρχές Μαρτίου του 2020 τα κρούσματα από τον ιό αυτό αυξήθηκαν σημαντικά σε όλο τον κόσμο. Συγκεκριμένα, υπήρξαν πάνω από 1.7 εκατομμύρια κρούσματα σε περίπου 213 κράτη με αποτέλεσμα να καταλήξουν περισσότεροι από 110.000 άνθρωποι μέχρι τις 13 Απριλίου 2020 (WHO, 2020d). Σύμφωνα με τα πορίσματα από μελέτες του πανεπιστημίου «Johns Hopkins», η παγκόσμια αναλογία κρουσμάτων και θανάτων ήταν 6.2% στις 14 Απριλίου 2020 (Johns Hopkins University, 2020) με αποτέλεσμα, ο Παγκόσμιος Οργανισμός Υγείας να κηρύξει την κατάσταση ως πανδημία (WHO, 2020c).

Η ραγδαία εξάπλωση των κρουσμάτων από την Κίνα σε όλο τον κόσμο και ο αυξημένος αριθμός θανάτων είχε ως αποτέλεσμα την άμεση λήψη μέτρων για τον περιορισμό του ιού. Τα κράτη σε διαφορετικό χρόνο έλαβαν μέτρα με το κυριότερο να είναι ο περιορισμός και υπό περιπτώσεις η απαγόρευση των μετακινήσεων των πολιτών (lockdown). Σημαντικό μέτρο επίσης, αποτέλεσε το κλείσιμο των συνόρων από διάφορες χώρες προκειμένου να περιορίσουν την εξάπλωση του ιού. Το τελευταίο μέτρο, είχε σημαντικές και επιζήμιες επιπτώσεις στον τουριστικό κλάδο καθώς και στην οικονομία των χωρών (Gössling, Scott & Hall, 2020), (Dias et al., 2022).

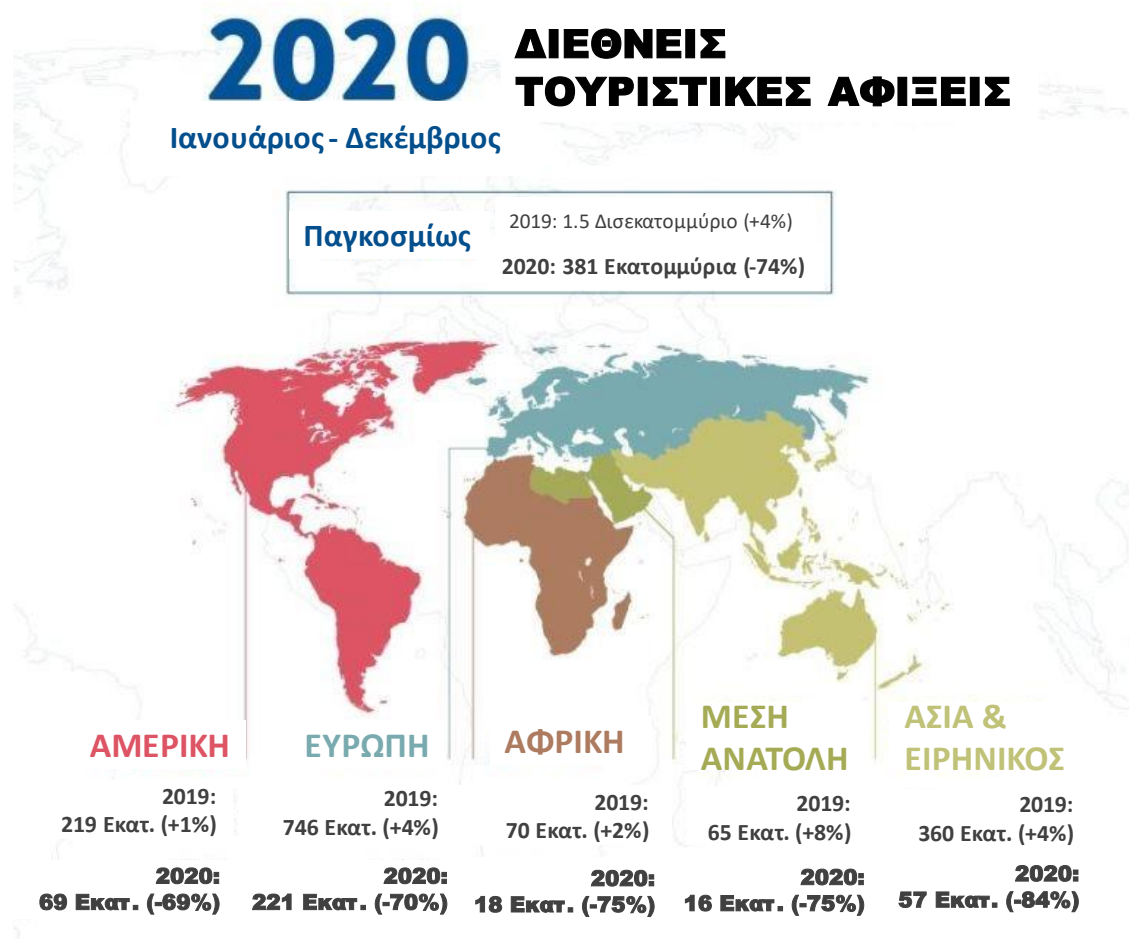
3.1. Επιπτώσεις της πανδημίας

Η εμφάνιση του Covid-19 αποτέλεσε σημαντικό πλήγμα για τον τουρισμό και την προβολή των τουριστικών προορισμών τόσο εξαιτίας της μείωσης των εισοδημάτων όσο και λόγω των δυσπιστίας των ατόμων να ταξιδέψουν (Islam et al., 2020), (Ίκκος & Κουτσός, 2021), (Ευρωπαϊκό Ελεγκτικό Συνέδριο, 2021). Την ίδια στιγμή, η διακοπή λειτουργίας των επιχειρήσεων και ο περιορισμός των δραστηριοτήτων διασκέδασης και αναψυχής των ατόμων αποτέλεσαν επιπρόσθετους παράγοντες για τη ζημία της τουριστικής βιομηχανίας και ως εκ τούτου της προβολής των τουριστικών προορισμών (Higgins-Desbiolles, 2020), (Nicola et al., 2020), (Gössling, Scott & Hall, 2020), (Pham et al., 2021) (Sun et al., 2021), (Dias et al., 2022).

Οι επιπτώσεις της πανδημίας είναι άμεσα ορατές τα τελευταία δύο χρόνια αν συγκριθούν οι διαφορετικές τιμές του ΑΕΠ καθώς, το ΑΕΠ των περισσότερων χωρών έχει μειωθεί σε πολύ μεγάλο βαθμό. Το 2019, πριν εμφανιστεί ο Covid-19, η συνεισφορά

του τουρισμού ήταν 8.9 τρισεκατομμύρια δολάρια του ΑΕΠ παγκοσμίως ή διαφορετικά μόλις το 0.3% του παγκόσμιου ΑΕΠ. Επιπλέον, το 2019 δημιουργήθηκαν 330 εκατομμύρια νέες θέσεις εργασίας από τις οποίες μόλις μια στις δέκα (1 στις 10) σχετίζονταν με τον τουρισμό (WTTC, 2019).

Ωστόσο, το έτος 2020 ήταν αυτό που αποτέλεσε την χειρότερη χρονιά για τον παγκόσμιο τουρισμό εξαιτίας της απρόσμενης εξάπλωσης του κορονοϊού. Σύμφωνα με τα στοιχεία του Παγκόσμιου Οργανισμού Τουρισμού (UNWTO, 2021e), οι αφίξεις το 2020 σε διεθνές επίπεδο ελαττώθηκαν κατά 74% ενώ, οι προορισμοί σε παγκόσμιο επίπεδο είχαν 1 δισεκατομμύριο λιγότερες διεθνείς αφίξεις το ίδιο έτος. Αναλυτικά, ο περιορισμός και η σημαντική μείωση στις διεθνείς τουριστικές αφίξεις ανά ήπειρο για το 2020 κατά την εξέλιξη της πανδημίας συναρτήσε του 2019 πριν την εμφάνιση αυτής απεικονίζονται στο Σχήμα 3-1 (UNWTO, 2021e).

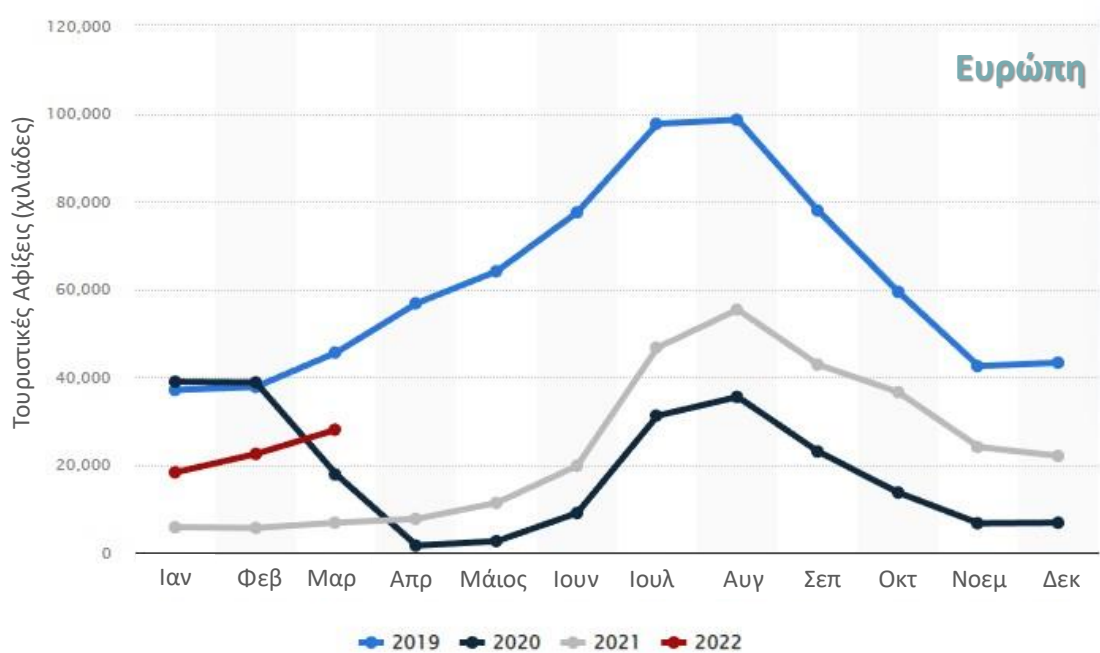

Σχήμα 3-1: Διεθνείς τουριστικές αφίξεις ανά ήπειρο για το 2020 συναρτήσε του 2019.

Πηγή: Παγκόσμιος Οργανισμός Τουρισμού (UNWTOe), 2021.

Σύμφωνα με το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο (Επικαιρότητα Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο, 2021), η Ευρώπη δέχτηκε κατά το πρώτο και δεύτερο εξάμηνο 66% και 97% λιγότερους

διεθνείς τουρίστες αντίστοιχα. Επιπλέον, περίπου 6 εκατομμύρια θέσεις εργασίας βρέθηκαν σε κίνδυνο στην ΕΕ εξαιτίας της περιορισμένης τουριστικής ζήτησης και των ταξιδιωτικών περιορισμών που τέθηκαν παγκοσμίως, (UNWTO, 2021e). Μάλιστα, η μεταβολή στις διεθνείς αφίξεις τουριστών στην Ευρώπη λόγω της πανδημίας από τον Ιανουάριο του 2019 έως τον Μάρτιο του 2022 απεικονίζεται στο Σχήμα 3-2 (Statista, 2022). Από τα δεδομένα αυτά προκύπτει πράγματι ότι κατά το έτος 2020 οι τουριστικές αφίξεις στην Ευρώπη σημείωσαν κατά το μήνα Απρίλιο το μέγιστο ποσοστό μείωσης το οποίο υπολογίζεται να είναι περίπου ίσο με 86% και διαφέρει κατά 10 μονάδες από εκείνο του Παγκόσμιου Οργανισμού για τον Τουρισμό (UNWTO, 2021e). Από το ίδιο σχήμα παρατηρείται επίσης ότι κατά το έτος 2021 οι τουριστικές αφίξεις στην Ευρώπη αυξήθηκαν σε σχέση με το προηγούμενο έτος (2020). Βέβαια, σε κάθε περίπτωση παραμένουν σημαντικά μειωμένες σε σχέση με εκείνες που αντιστοιχούν στο έτος πριν την εμφάνιση της πανδημίας, δηλαδή το 2019.

Σχήμα 3-2: Τουριστικές αφίξεις στην Ευρώπη για τα έτη 2019, 2020, 2021 και 2022 για τους μήνες Ιανουάριο ως Μάρτιο.

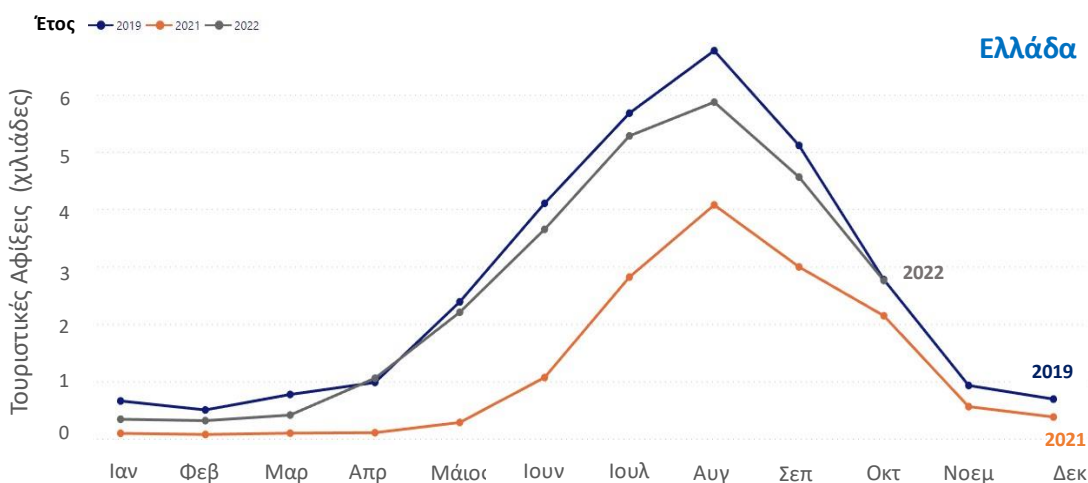
Πηγή: Statista, 2022.

Οι επιπτώσεις του κορονοϊού στην Ελλάδα για τα έτη 2020 και 2021 είναι επίσης ορατές από τον Απρίλιο και Μάιο του 2020 όπου πραγματοποιήθηκε στη χώρα μας το πρώτο lockdown καθώς και στις αρχές του Νοεμβρίου όπου πραγματοποιήθηκε το δεύτερο. Κατά τις περιόδους αυτές όπου τα σύνορα της χώρας παρέμειναν κλειστά, οι τουριστικές αφίξεις σχεδόν εκμηδενίστηκαν καθώς τα αεροδρόμια παρέμειναν κλειστά. Ως εκ τούτου, καταγράφηκε μεγάλη πτώση το 2020 στις αφίξεις, στις διανυκτερεύσεις και

στα έσοδα που προέρχονται από τη βιομηχανία του τουρισμού. Πιο συγκεκριμένα, οι αφίξεις μειώθηκαν κατά 76%, οι διανυκτερεύσεις κατά 72% και τα έσοδα επίσης κατά 76% συγκριτικά με τις αντίστοιχες τιμές του έτους 2019 (Ίκκος & Κουτσός, 2021).

Στη συνέχεια παρουσιάζονται μερικά από τα στατιστικά δεδομένα που αφορούν τον εισερχόμενο τουρισμό στη χώρα μας για τα έτη 2019, 2021 και 2022. Τα δεδομένα αυτά προέρχονται από την επίσημη ιστοσελίδα του Ινστιτούτο του Συνδέσμου Ελληνικών Τουριστικών Επιχειρήσεων (Insete, 2022). Συγκεκριμένα, οι τουριστικές αφίξεις στη χώρα μας για το παραπάνω διάστημα απεικονίζονται στο Σχήμα 3-3 από το οποίο προκύπτει ότι ο συνολικός αριθμός των αφίξεων για το 2021 παρέμεινε σημαντικά χαμηλός σε σχέση με το 2019 πριν την εμφάνιση της πανδημίας. Μάλιστα, τα υψηλότερα ποσοστά μείωσης που παρατηρήθηκαν αφορούν τους μήνες από Ιανουάριο ως Ιούνιο και τα οποία κυμάνθηκαν από 85% ως 74%. Σημαντικό είναι επίσης, ότι και για τους υπόλοιπους μήνες (από Ιούλιο ως Δεκέμβριο) ο αριθμός των αφίξεων για το 2021 ήταν σχεδόν ο μισός από τον αντίστοιχο του 2019.

Από την άλλη πλευρά, η αύξηση των παραπάνω μεγεθών για το έτος 2021, σε σχέση με το 2020, είναι εκρηκτική αφού οι αφίξεις αυξήθηκαν κατά 99%, οι διανυκτερεύσεις κατά 105% και οι εισπράξεις κατά 140% (Ίκκος & Κουτσός, 2021). Η αύξηση αυτή συσχετίζεται άμεσα με τη χαλάρωση των μέτρων και τη μερική άρση των ταξιδιωτικών περιορισμών.

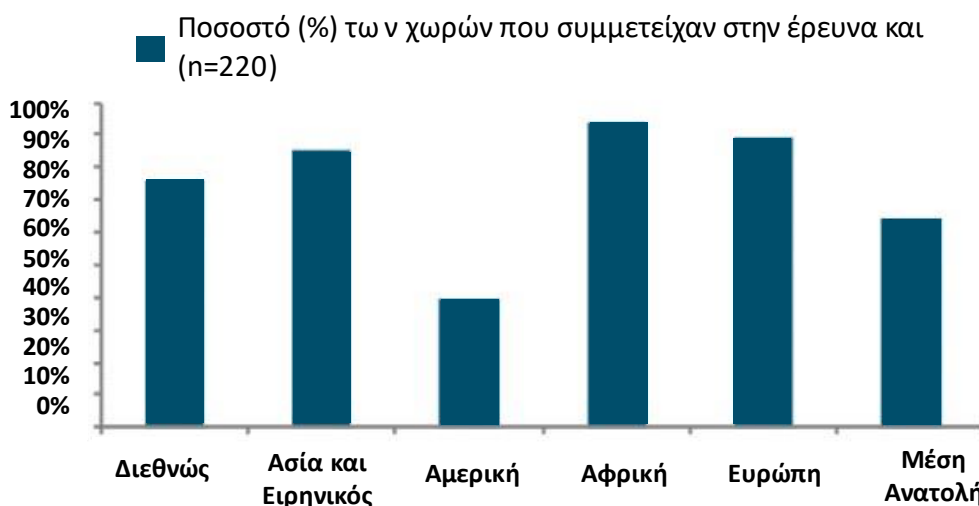
Σχήμα 3-3: Τουριστικές αφίξεις για την Ελλάδα από τον Ιανουάριο του 2019 ως το Μάρτιο του 2022.

Πηγή: Insete, 2022.

3.2. Μέτρα στήριξης

Κατά τη διάρκεια της επίμονης πανδημίας Covid-19, οι τουριστικοί προορισμοί προσπάθησαν και προσπαθούν, ακόμη και σήμερα, να αποκαταστήσουν την πρόθεση για επίσκεψη των τουριστών. Στα πλαίσια αυτά οι προορισμοί εφάρμοσαν νέες στρατηγικές διαχείρισης και διαφήμισης με στόχο την ανάκαμψη. Την ίδια στιγμή, οι κυβερνήσεις σε διεθνές επίπεδο ενέκριναν μια σειρά από κοινωνικοοικονομικά μέτρα στήριξης προκειμένου να ανταποκριθούν στην κρίση και να στηρίξουν τόσο τους ίδιους τους προορισμούς όσο και ολόκληρή τη βιομηχανία του τουρισμού (OECDa, 2020), (World Tourism Organization, 2020a).

Σύμφωνα με τη μελέτη του Παγκόσμιου Οργανισμού για τον Τουρισμό για την αντιμετώπιση της πανδημίας (World Tourism Organization, 2020a) και για τις χώρες που συμμετείχαν στην έρευνα προκύπτει ότι οι περισσότερες από αυτές έλαβαν μια σειρά από μέτρα, όπως απεικονίζει το διάγραμμα στο Σχήμα 3-4. Οι κατηγορίες των μέτρων αυτών παρουσιάζονται στο επόμενο σχήμα, Σχήμα 3-5, από όπου προκύπτει ότι μόλις το 20% αυτών έλαβε μέτρα για την επανεκκίνηση του τουρισμού ενώ, το δημοφιλέστερο από τα μέτρα είναι εκείνο που αφορά στις δημοσιονομικές και νομισματικές πολιτικές με ποσοστό 85% περίπου. Μάλιστα, τα πιο πρόσφατα μέτρα για την επανεκκίνηση του τουρισμού υιοθετήθηκαν κυρίως στην Ευρώπη, στην Ασία και στον Ειρηνικό (World Tourism Organization, 2020a, 2020b).

Σχήμα 3-4: Χώρες που υιοθέτησαν μέτρα για την αντιμετώπιση τα πανδημίας.

Πηγή: World Tourism Organization, 2020a.

Σχήμα 3-5: Κατηγορίες μέτρων που υιοθέτησαν οι χώρες ανά τον κόσμο.

Πηγή: World Tourism Organization, 2020a.

Μερικά από τα παραδείγματα των χωρών της Ευρώπης οι οποίες υιοθέτησαν μέτρα για την επανεκκίνηση του τουρισμού είναι η Ισπανία, η Πορτογαλία, η Λιθουανία, η Λετονία, η Εσθονία. Μάλιστα, τα μέτρα για την επανεκκίνηση του τουρισμού που έλαβαν οι χώρες κατηγοριοποιούνται ως εξής σε:

- i. κουπόνια, κυρίως με τη μορφή επιστροφής χρημάτων, για ταξίδια και ταξιδιωτικά πακέτα που ακυρώθηκαν λόγω Covid-19,
- ii. νομοθετικές τροποποιήσεις περί συμβάσεων για την προστασία τόσο των πελατών όσο και των τουριστικών πρακτόρων,
- iii. οδηγίες και συστάσεις για συναφθείσες συμβάσεις τουριστικών πακέτων των οποίων η εφαρμογή είναι αδύνατη λόγω του Covid-19,
- iv. πρωτόκολλα υγείας και ασφάλειας, πιστοποιήσεις και ετικέτες σε τουριστικά ιδρύματα (πχ. τομείς καταλυμάτων, εστιατόρια, κέντρα ευεξίας)
- v. δημιουργία ασφαλών συνεργασιών μεταξύ των χωρών για την επανεκκίνηση του διεθνούς τουρισμού.

Τέλος, θα πρέπει να σημειωθεί ότι τα δημοσιονομικά και νομισματικά μέτρα τα οποία έλαβαν οι χώρες σε μεγαλύτερο ποσοστό υποστηρίζουν είτε άμεσα είτε έμμεσα τη τουριστική βιομηχανία (OECDa, 2020), (World Tourism Organization, 2020). Όσον αφορά τα μέτρα που στηρίζουν άμεσα τον τουρισμό αφορούν κυρίως στην οικονομική ανακούφιση των τουριστικών επιχειρήσεων. Παραδείγματα αποτελούν η απαλλαγή ή η αναβολή φόρων, πληρωμών δανείων και τελών που σχετίζονται με τον τουρισμό. Παράλληλα, πραγματοποιήθηκε η εκκίνηση νέων επενδυτικών προγραμμάτων, δανείων και ειδικών πιστωτικών γραμμών. Επιπλέον ειδικά μέτρα για τον τουρισμό αποτέλεσαν

οι εγγυήσεις πιστώσεων για τουριστικές επιχειρήσεις και προγράμματα κινήτρων για την υποστήριξη αεροπορικών εταιρειών, (World Tourism Organization, 2020a, 2020b).

3.3. Στρατηγικές Ανάκαμψης

Η ανάκυσή του τουρισμού σε διεθνές, ευρωπαϊκό και σε τοπικό επίπεδο μετά την εμφάνιση της πανδημίας ισχυροποίησε την τάση για βιωσιμότητα/sustainability (World Tourism Organization, 2020b) (International Tourism Highlights, 2021), (Ευρωπαϊκό Ελεγκτικό Συνέδριο, 2021), (Ικκος. Κουτσός, 2021). Ο τουρισμός είναι ένας από τους βασικότερους πυλώνες για την υποστήριξη της παγκόσμιας ανάπτυξης καθώς αποτελεί μια σημαντική οικονομική δύναμη. Συγκεκριμένα, αντιπροσωπεύει το 30% των παγκόσμιων εξαγωγίμων υπηρεσιών και περίπου 1 στις 10 θέσεις εργασίας παγκοσμίως ανεξάρτητα από την οικονομική ταξινόμηση των χωρών (πχ. χαμηλού, μεσαίου ή υψηλού εισοδήματος) (World Tourism Organization, 2020a, 2020b).

Σύμφωνα με τα διαθέσιμα δεδομένα από τον Παγκόσμιο Οργανισμό για τον Τουρισμό (World Tourism Organization, 2020c), η πανδημία του covid-19 συνέβαλε στην ενίσχυση της ευαισθητοποίησης για τη σημασία των τοπικών αλυσίδων εφοδιασμού και την ανάγκη επανεξέτασης του τρόπου με τον οποίο παράγονται και καταναλώνονται τα αγαθά και οι υπηρεσίες. Η ενσωμάτωση της κυκλικής οικονομίας και η περαιτέρω προώθηση της αποδοτικής διαχείρισης των πόρων στην τουριστική αλυσίδα αντιπροσωπεύουν τις νέες στρατηγικές για τον τουριστικό τομέα προκειμένου ο ίδιος να είναι βιώσιμος και επανατάξιμος/resilient (OECD, 2020) (World Tourism Organization, 2020c), (World Bank, 2020).

Οι στρατηγικές επαναστατικότητας ή ανθεκτικότητας του τουρισμού, δεν αφορούν μόνο στην αντιμετώπιση της κρίσης από την πανδημία αλλά γενικότερα στην αντιμετώπιση παρόμοιων φαινομένων στο μέλλον (OECD, 2020), (World Bank, 2020), (Sharma, Thomas & Paul, 2021). Συγκεκριμένα, οι στρατηγικές επαναστατικότητας του τουρισμού σχετίζονται με την ικανότητά του τουρισμού να προσαρμόζεται στις νέες συνθήκες/κρίσεις με σκοπό να μετριάσει τις επιπτώσεις (Sharma, Thomas & Paul, 2021), (European Travel Commission, 2022a). Μάλιστα, προκειμένου να είναι επιτυχημένες οι στρατηγικές αυτές απαιτούν τη συνεργασία όλων των ενδιαφερόμενων και εμπλεκόμενων φορέων και το συνδυασμό διαφορετικών τεχνικών για τη διαχείριση των κρίσεων. Οι επιτυχημένες στρατηγικές, είναι αυτές που καθορίζουν ένα ολοκληρωμένο πλαίσιο για την αναγνώριση τόσο των κινδύνων και όσο και των ευκαιριών με σκοπό την έγκαιρη παρέμβαση όταν είναι αναγκαίο δηλαδή, τόσο πριν όσο και κατά τη διάρκεια ή/και μετά την εμφάνιση κρίσεων (Sharma, Thomas & Paul, 2021), (European Travel Commission, 2022a).

Κεφάλαιο 4 - Μετά-Covid-19 περίοδος & τουρισμός

Οι επιπτώσεις της πανδημίας στον τουριστικό τομέα και τους προορισμούς κατά τη διάρκεια εξέλιξής της παρουσιάστηκαν πιο πάνω. Βέβαια, οι επιπτώσεις αυτές δεν σταματούν με τη λήξη της πανδημίας. Είναι ιδιαίτερα σημαντικό να σημειωθούν και να μελετηθούν οι επιμέρους επιπτώσεις και αλλαγές που βίωσε ο τουρισμός τόσο κατά τη διάρκεια όσο και μετά προκειμένου να μπορέσουν να διαμορφωθούν οι κατάλληλες στρατηγικές έναν βιώσιμο και επανατάξιμο τουρισμό

4.1. Διεθνές επίπεδο

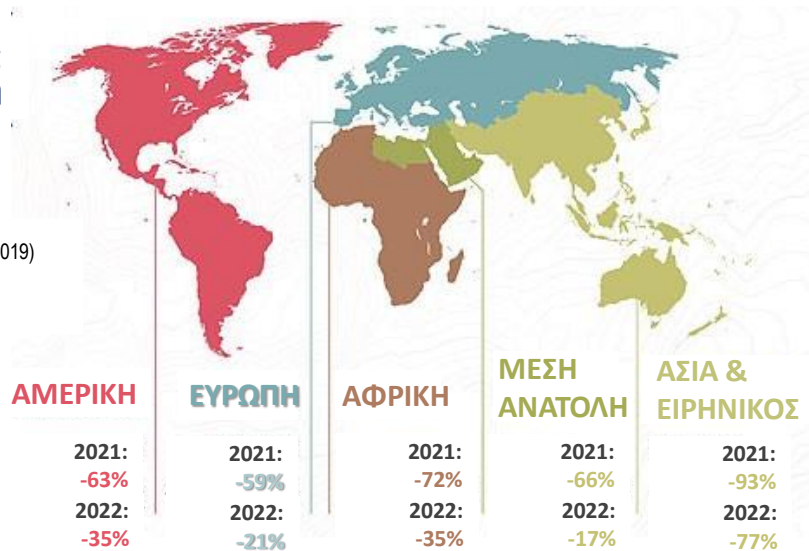
Σύμφωνα με νέα στοιχεία του Παγκόσμιου Οργανισμού για τον Τουρισμό (UNWTO, 2023a), περισσότεροι από 900 εκατομμύρια τουρίστες ταξίδεψαν το 2022 ανά τον κόσμο. Ο αριθμός αυτός είναι διπλάσιος από εκείνον που καταγράφηκε για το 2021, παρόλο που εξακολουθεί να αποτελεί το 37% των αφίξεων πριν από την πανδημία. Οι μεταβολές στις αφίξεις για κάθε περιοχή σε σχέση με το 2019 και σύμφωνα με τα δεδομένα που καταγράφηκαν ως και τον Ιανουάριο του 2023 είναι σημαντικές όπως απεικονίζει το Σχήμα 4-1. Στην Ευρώπη οι αφίξεις, με αριθμό με 585 εκατομμύρια για το 2022 ήταν σχεδόν ίσες με το 80% των επιπέδων προ πανδημίας. Η περιοχή η οποία παρουσίασε την σημαντικότερη σχετική αύξηση ήταν αυτή της Μέσης Ανατολής με το ποσοστό να ανέρχεται στο 83% των αφίξεων πριν από την πανδημία. Η Αφρική και η Αμερική ανέκτησαν περίπου το 65% των επισκεπτών τους, ενώ η Ασία και ο Ειρηνικός έφτασαν μόνο το 23%, εξαιτίας των περιοριστικών μέτρων για την πανδημία οι οποίοι ξεκίνησαν να καταργούνται μόλις τους τελευταίους μήνες (UNWTO, 2023a).

Ισχυρή ανάκαμψη σημειώθηκε επίσης, το 2022 στις τουριστικές δαπάνες, με αποτέλεσμα την ανάκαμψη των προ-πανδημικών επιπέδων του εισοδήματος σε πολλούς προορισμούς (UNWTO, 2023a). Σύμφωνα με τα διαθέσιμα δεδομένα και τα νέα σενάρια για την ανάκαμψη του διεθνή τουρισμού προκύπτει ότι ο τουρισμός θα συνεχίζει να ανακάμπτει κατά το 2023 και θα επιστρέψει στα επίπεδα του 2019 από το 2024 και μετά (UNWTO, 2023a, 2023b). Σύμφωνα με τα σενάρια του Παγκόσμιου Οργανισμού για τον Τουρισμό για το 2023, οι διεθνείς αφίξεις σε τουρίστες είναι δυνατό να φτάσουν το 80% έως 95% των επιπέδων πριν από την πανδημία. Ωστόσο, θα πρέπει να σημειωθεί ότι εξακολουθούν να υπάρχουν σημαντικοί κίνδυνοι, ιδίως οικονομικοί και γεωπολιτικοί. Ως εκ τούτου, οι επισκέπτες αναμένεται να ταξιδέψουν κοντά στην περιοχή κατοικίας τους εξαιτίας των οικονομικών δυσχαιρών που προβάλλει η ενεργειακή κρίση (UNWTO, 2023a, 2023b).

Διεθνείς τουριστικές αφίξεις ανά περιοχή

ΠΑΓΚΟΣΜΙΩΣ

(% μεταβολή σε σχέση με το 2019)
2021: -69%
2022: -37%

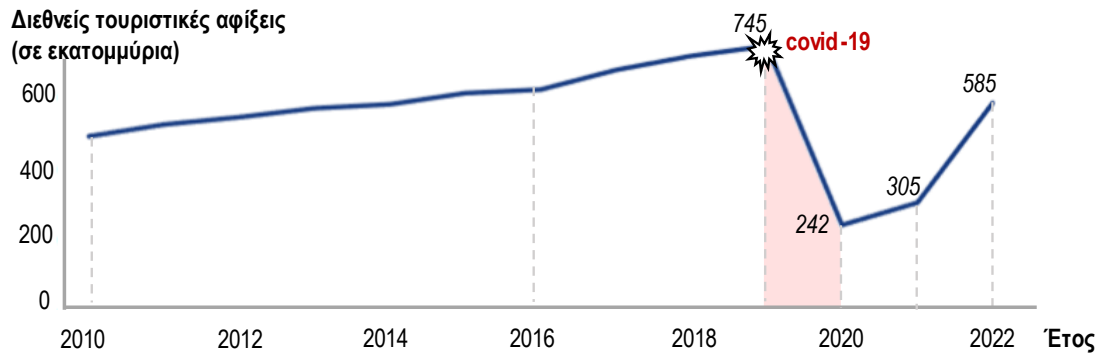

Σχήμα 4-1: Μεταβολή στις διεθνείς τουριστικές αφίξεις.

Πηγή: UNWTO, 2023a.

4.2. Ευρώπη

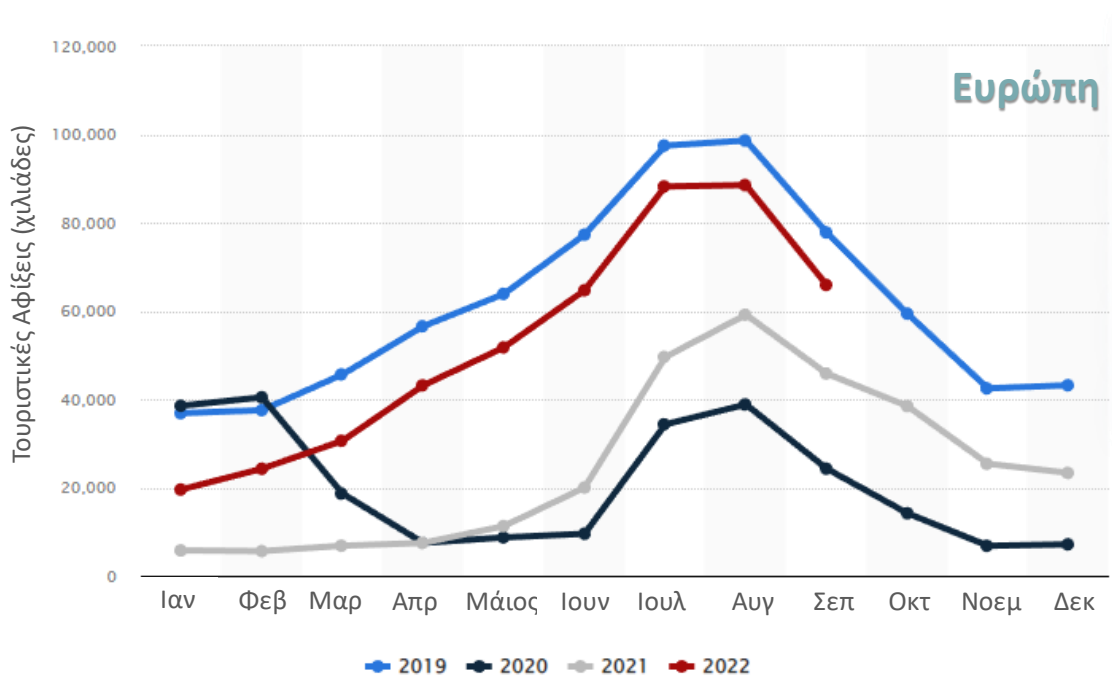
Οι τουριστικές αφίξεις για την περιοχή της Ευρώπης από το έτος 2010 ως και το 2022 παρουσιάζονται στο Σχήμα 4-2 (World Tourism Organization Dashboard, 2023). Πράγματι από το διάγραμμα, λαμβάνοντας ως δείκτη ανάκαμψης του τουρισμού τις αφίξεις, προκύπτει ότι το χρονικό διάστημα 2019-2020 αποτελεί την περίοδο κρίσης για τον τουρισμό με την εμφάνιση της πανδημίας. Για το διάστημα 2020-2021 προκύπτει ότι οι αφίξεις ξεκινούν να ανακάμπτουν ενώ, για το διάστημα 2021-2022 ο ρυθμός ανάκαμψης είναι ταχύτερος (European Travel Commission, 2022b). Βέβαια, οι τουριστικές αφίξεις δεν έχουν ανακάμψει πλήρως ως και το 2022 σε σχέση το 2019. Επομένως, τόσο η πλήρη ανάκαμψη όσο και προσαρμογή του τουρισμού στις νέες συνθήκες αναμένεται να πραγματοποιηθεί από το 2023 και μετά όπως άλλωστε τονίζει και ο Παγκόσμιος Οργανισμός για τον Τουρισμό (UNWTO, 2023a, 2023b), (Eurostat, 2023).

Σχήμα 4-2: Τουριστικές αφίξεις για την Ευρώπη από το 2010 ως και το 2022.

Πηγή: World Tourism Organization Dashboard, 2023.

Στη συνέχεια, παρουσιάζονται οι διεθνείς αφίξεις των τουριστών για την Ευρώπη ανά μήνα από το 2019 έως και το 2022. Οι αφίξεις απεικονίζονται στο Σχήμα 4-3 (Statista, 2023) από όπου προκύπτει, πράγματι, ότι οι εισερχόμενες αφίξεις βελτιώθηκαν σημαντικά κατά το 2022. Ωστόσο ο αριθμός τους παραμένει ελαφρώς κάτω από τα προ πανδημίας επίπεδα (Eurostat, 2023), (Statista, 2023).

Σχήμα 4-3: Τουριστικές αφίξεις στην Ευρώπη για τα έτη 2019, 2020, 2021 και 2022.

Πηγή: Statista, 2022.

Κεφάλαιο 5 - Διερεύνηση επίδρασης της πανδημίας στην προβολή των τουριστικών περιοχών στη μετά-covid-19 περίοδο

Όπως ήδη έχει αναφερθεί, η παρούσα διπλωματική εργασία έχει ως βασικό σκοπό τη μελέτη της επίδρασης του φαινομένου της πανδημίας-Covid19 στην προβολή των τουριστικών περιοχών. Για αυτό το σκοπό, πραγματοποιείται ποσοτική έρευνα με ερωτηματολόγιο στο οποίο διερευνώνται παράμετροι οι οποίες σχετίζονται με την επιρροή α) των περιοριστικών μέτρων για τη μετάδοση της πανδημίας, β) των υγειονομικών πρωτόκολλων και γ) του αισθήματος ασφάλειας που αισθάνονταν οι Έλληνες πολίτες στην απόφαση τους να πραγματοποιήσουν τουλάχιστον ένα ταξίδι με σκοπό αναψυχής στο εξωτερικό για το χρονικό διάστημα που αφορά τα έτη 2021 και 2022. Πιο αναλυτικά, οι στόχοι-ερευνητικά ερωτήματα τα οποία ορίζονται για την παρούσα έρευνα είναι τα ακόλουθα:

- 1) ποια είναι η ταυτότητα των Ελλήνων πολιτών που συμμετείχαν στην έρευνα και πραγματοποίησαν τουλάχιστον ένα ταξίδι με σκοπό αναψυχής στο εξωτερικό;
  - 2) ποια είναι τα γενικότερα χαρακτηριστικά του ταξιδιού αναψυχής που πραγματοποίησαν οι Έλληνες πολίτες (πχ. διάρκεια, αριθμός ταξιδιών);
  - 3) επηρέασε η πανδημία και οι συνθήκες που επικρατούσαν την απόφαση για ταξίδι αναψυχής;
- και τέλος,
- 4) ένωσαν οι Έλληνες πολίτες ασφαλείς κατά το τελευταίο ταξίδι τους για λόγους αναψυχής στο εξωτερικό, το οποίο πραγματοποιήθηκε υπό μελέτη διάστημα (δηλαδή τα τελευταία 2.5 χρόνια);

5.1. Δευτερογενή δεδομένα

Μέχρι σήμερα, η γνώση σχετικά με το πώς ο Covid-19 έχει επηρεάσει τη συμπεριφορά των ταξιδιωτών είναι περιορισμένη (Neuburger & Egger, 2021), (Ahmad, et al., 2022). Ο Πίνακας 5-1 παρουσιάζει μερικές από τις ποιοτικές και ποσοτικές μελέτες που διερευνούν διαφορετικές παραμέτρους αναφορικά με τον τρόπο επιρροής της πανδημίας στη ταξιδιωτική συμπεριφορά και κατά συνέπεια στους τουριστικούς προορισμούς. Συγκεκριμένα, παράμετροι, όπως το αίσθημα ασφάλειας και η αναγνώριση κινδύνου από τους ταξιδιώτες, οι οποίες επηρεάζουν σε μεγάλο βαθμό την υλοποίηση ταξιδιών δεν έχουν μελετηθεί εκτενώς (Matiza, 2020), (Wang & Lopez, 2020), (Wachyuni & Kusumaningrum, 2020), (Neuburger & Egger, 2021).

Επιπρόσθετα, η παράμετρος που αφορά στα περιοριστικά μέτρα για την εξάπλωση της πανδημίας, σχετίζεται άμεσα με το αίσθημα ασφάλειας ή κινδύνου που νιώθουν οι ταξιδιώτες και επομένως, επηρεάζει άμεσα την υλοποίηση ταξιδιών. Η παράμετρος αυτή, είχε επίσης άμεσες αρνητικές συνέπειες στους τουριστικούς προορισμούς λαμβάνοντας υπόψη ότι ένα από τα περιοριστικά μέτρα που έλαβαν οι χώρες ήταν ο περιορισμός των ταξιδιών. Μάλιστα, οι συνέπειες αυτές έπληξαν ραγδαία τους προορισμούς όταν τα ταξίδια απαγορεύτηκαν λόγω του αυξημένου κινδύνου μετάδοσης του ιού (Matiza, 2020), (Wang & Lopez, 2020), (Neuburger & Egger, 2021), (Shin et al., 2022).

Τέλος, ο Πίνακας 5-1 περιλαμβάνει ακόμη, τα βασικά συμπεράσματα από τις έρευνες που μελετούν τον τρόπο επιρροής της πανδημίας, τη τουριστική συμπεριφορά, τα ταξίδια και τους προορισμούς. Πιο αναλυτικά, οι περισσότερες έρευνες καταδεικνύουν ότι το αίσθημα ασφάλειας και η αναγνώριση κινδύνων αποτελούν καθοριστικές παραμέτρους στην απόφαση για ταξίδι κατά τη διάρκεια της πανδημίας.

Πίνακας 5-1: Μελέτες, παράμετροι και βασικά συμπεράσματα αναφορικά με τον τρόπο επιρροής της πανδημίας στη ταξιδιωτική συμπεριφορά.

Ερευνητές	Παράμετροι μελέτης	Βασικά συμπεράσματα
Ahmad et al. (2022)	Ταξιδιωτική συμπεριφορά κατά τη διάρκεια εξέλιξης πανδημίας Covid-19 καθώς και μετά από αυτή.	Παράμετροι που επηρεάζουν την ταξιδιωτική συμπεριφορά σχετίζονται με την προσωπικότητα των τουριστών, τον προορισμό και την υγεία.
EI Gamil (2022)	Διερεύνηση της ταξιδιωτικής συμπεριφοράς στη μεταπανδημική περίοδο λαμβάνοντας υπόψη παραμέτρους που σχετίζονται με το αίσθημα ασφάλειας και κινδύνου, γενικά χαρακτηριστικά του ταξιδιού, θέματα υγιεινής και συνείδηση των ταξιδιωτών..	Οι υπεύθυνοι ταξιδιώτες χαρακτηρίζονται και επηρεάζονται από παραμέτρους που αφορούν στις ταξιδιωτικές τους προτιμήσεις, την υγεία και μέτρα που την αφορούν. Μάλιστα το αίσθημα κινδύνου και ασφάλειας αποτελούν καθοριστικές παραμέτρους για την επιλογή προορισμού και την υλοποίηση ταξιδιών.
Kim et al. (2022)	Αίσθημα κινδύνου και φόβου εξαιτίας της πανδημίας (Covid-19) και σκοπός υλοποίησης ταξιδιών.	Οι ταξιδιώτες συνηθίζουν να επιλέγουν ασφαλείς προορισμούς. Η τάση αυτή είναι περισσότερο εμφανής σε ταξιδιώτες αναψυχής.
Neuburger & Egger (2021)	Αίσθημα κινδύνου και ταξιδιωτική συμπεριφορά σε σχέση με την εξέλιξη της πανδημίας Covid-19.	Το αίσθημα κινδύνου κατά την εξέλιξη της πανδημίας COVID-19 επηρεάζει σημαντικά την ταξιδιωτική συμπεριφορά (αλλαγής ή ακύρωσης ταξιδιών).
Kourgiantakis, Apostolakis & Dimou (2021)	Πρόθεση των τουριστών για ταξίδι συναρτήσει της εμφάνισης της πανδημίας Covid-19.	Η απόφαση των τουριστών για διακοπές κατά τη διάρκεια της πανδημίας επηρεάζεται σημαντικά από θέματα που αφορούν στην ασφάλεια και ιδιωτικότητα καθώς και στα υγειονομικά πρότυπα που ακολουθούν τα ξενοδοχεία.

* συνέχεια του Πίνακα 5.1

Ερευνητές	Παράμετροι μελέτης	Βασικά συμπεράσματα
Poulaki & Nikas (2021)	Διερεύνηση της τουριστικής συμπεριφοράς μετά την εμφάνιση της πανδημίας υπό την μελέτη παραμέτρων που σχετίζονται με το αίσθημα ασφάλειας και κινδύνου, οικονομικά κριτήρια, τα χαρακτηριστικά του ταξιδιού και τη κρίση ως προς τα μέτρα- πρωτόκολλα υγείας και ασφάλειας που έλαβαν οι κυβερνήσεις των χωρών.	Η τουριστική συμπεριφορά για τους Έλληνες πολίτες χαρακτηρίζεται από την προτίμηση στον εγχώριο τουρισμό και ζητήματα που σχετίζονται με το κόστος ταξιδιού, την ευαισθητοποίηση σχετικά με θέματα ασφάλειας και υγείας καθώς και την εμπιστοσύνη στους τουριστικούς προορισμούς.
Sembada & Kalantari (2021)	Πρόθεση για ταξίδι συναρτρήσει την αντίληψη του αισθήματος κινδύνου, την συνείδησή των ταξιδιωτών και της εμπιστοσύνης τους στον προορισμό.	Το αίσθημα κινδύνου επηρεάζει έμμεσα τη συμπεριφορά και συνείδηση των ταξιδιωτών αναφορικά με το κατά πόσο εμπιστεύονται τον προορισμό επιλογής τους για ταξίδι. Ως εκ τούτου, επηρεάζεται και η πρόθεση τους να ταξιδέψουν.
Wachyuni & Kusumaningrum (2020)	Μελέτη της τουριστικής συμπεριφοράς και τη πρόθεση για ταξίδι μετά το τέλος της πανδημίας με βασικές παραμέτρους την πρόθεσή και το άγχος – φόβο για ταξίδι.	Η πλειοψηφία των ερωτηθέντων σε αυτή τη μελέτη έχει προγραμματίσει πότε και πού θα ταξιδέψει αμέσως μετά την πανδημία του COVID-19 με τους περισσότερους να δηλώνουν ότι η διάρκεια του ταξιδιού τους θα είναι από 1 ως 4 ημέρες. Τα αποτελέσματα της έρευνας δείχνουν επίσης ότι η μέση τιμή της πρόθεσης ταξιδιού είναι υψηλότερη από το άγχος.
Farzanegan et al. (2020)	Εισερχόμενος και εξερχόμενος τουρισμός συναρτρήσει του αριθμού επιβεβαιωμένων κρουσμάτων και θανάτων από των Covid-19.	Ο διεθνής τουρισμός (εισερχόμενος και εξερχόμενος) επηρεάζεται από τον αριθμό επιβεβαιωμένων κρουσμάτων και θανάτων που προέρχονται από τον COVID-19.

5.2. Περιοχή μελέτης της έρευνας

Η παρούσα διπλωματική εργασία μελετά την επίδραση της πανδημίας στην προβολή των τουριστικών προορισμών μέσω της διεξαγωγής ποσοτικής έρευνας με ερωτηματολόγιο. Συγκεκριμένα, μελετάται ο τρόπος με τον οποίο τα μέτρα για τον περιορισμό της πανδημίας επηρέασαν τα ταξίδια αναψυχής των πολιτών της Ελλάδας στο εξωτερικό κατά την μετά-Covid-19 περίοδο. Η εργασία αυτή, επιλέγεται να μελετήσει συγκεκριμένα τα ταξίδια των Ελλήνων πολιτών στο εξωτερικό καθώς τα περιοριστικά μέτρα που έλαβαν οι χώρες για τον περιορισμό της πανδημίας (απαγόρευση των ταξιδιών) επηρέασαν σημαντικά το αίσθημα ασφάλειας των πολιτών και την υλοποίηση ταξιδιών (Ίκκος & Λάμπρου, 2020), (Ιστότοπος της Ευρωπαϊκής Επιτροπής, 2022), (Ahmad, et al., 2022), Kim et al. (2022). Ως εκ τούτου, η σημαντικότερη παράμετρος η οποία μελετάται είναι εκείνη που αφορά στο αίσθημα ασφάλειας των ταξιδιωτών κατά το ταξίδι η οποία σύμφωνα με τα διαθέσιμα βιβλιογραφικά δεδομένα (Πίνακας 5-1) αποτελεί καθοριστική παράμετρο για την υλοποίηση ταξιδιών.

Σύμφωνα με τα στατιστικά δεδομένα από το Ινστιτούτο του Συνδέσμου Ελληνικών Τουριστικών Επιχειρήσεων (ΙΝΣΕΤΕ, 2022) ο συνολικός αριθμός αναχωρήσεων από την Ελλάδα προς χώρες του εξωτερικού, ανεξαρτήτως του τύπου ταξιδιού, έχει μειωθεί κατά 74% από το 2019 όπου πρωτοεμφανίστηκε ο κορονοϊός ως και το 2021 όπου ολόκληρος ο πλανήτης βρισκόταν υπό την εξέλιξη της πανδημίας, όπως παρουσιάζει ο Πίνακας 5-2. Από τα αντίστοιχα δεδομένα προκύπτει επίσης, ότι ο χρόνος διάρκειας του ταξιδιού των Ελλήνων στο εξωτερικό αυξήθηκε σημαντικά με τη μέση παραμονή στις χώρες προορισμού να έχει διπλασιαστεί (ΙΝΣΕΤΕ, 2022).

Πίνακας 5-2: Συνολικός αριθμός αναχωρήσεων από την Ελλάδα προς το εξωτερικό από το 2019 ως το 2021.

Έτος	Σύνολο	Ποσοστό (%)	Μέση παραμονή (διανυκτερεύσεις)	Ποσοστό (%)
2021	2026164.0	-74.0	12.0	100.0
2020	2324192.0	-70.0	8.0	33.0
2019	7847723.0	-	6.0	-

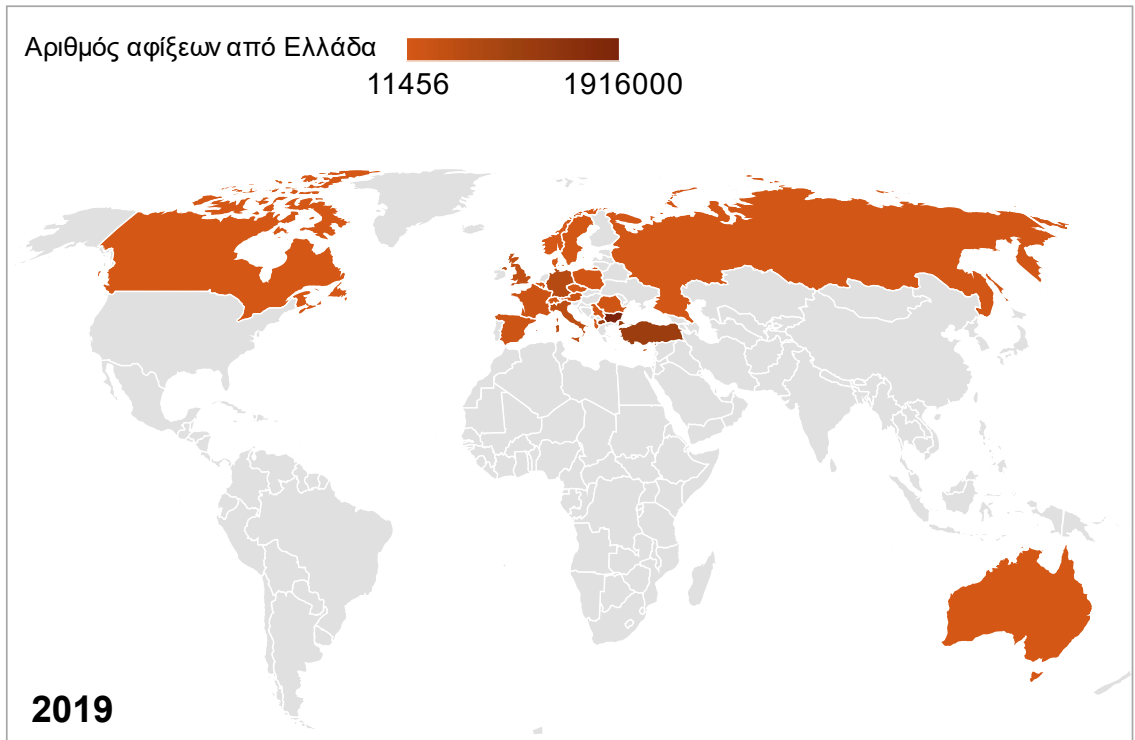
Πηγή: ΙΝΣΕΤΕ, 2022.

Από τα δεδομένα που αφορούν στις επισκέψεις των Ελλήνων πολιτών ανά χώρα του εξωτερικού σχηματίζονται οι χάρτες (α), (β) και (γ) στο Σχήμα 5-1 οι οποίοι κατά σειρά αντιστοιχούν στα έτη 2019, 2020 και 2021. Η χρωματική διαβάθμιση στις περιοχές των χαρτών από πιο ανοιχτό σε πιο σκούρο χρώμα απεικονίζει την αύξηση των αφίξεων. Πέρα από τη γενικότερη σημαντική μείωση των ταξιδιών στις χώρες του εξωτερικού που

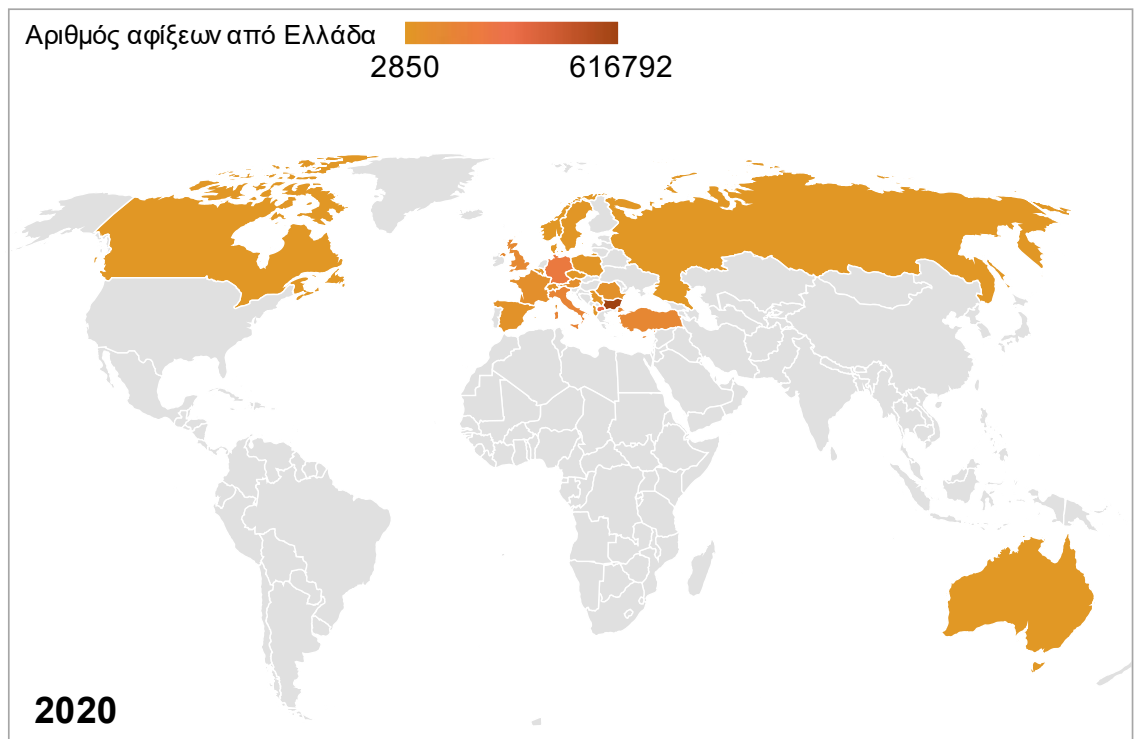
υποδεικνύουν με τη σειρά τους οι χάρτες παρατηρείται και η μεταβολή στη χώρας προτίμησης για ταξίδι. Συγκεκριμένα, κατά το 2019 πριν την εμφάνιση της πανδημίας καθώς και κατά το 2020, δηλαδή κατά το χρονικό διαστήματα εξέλιξης αυτής, η Βουλγαρία αποτελεί την επικρατέστερη χώρα επιλογής με αριθμό επισκέψεων ίσο με 1,915,674.0 και 616,792.0 αντίστοιχα. Η μείωση στον αριθμό των επισκέψεων η οποία σε ποσοστό είναι περίπου ίση με 68% σχετίζεται άμεσα με την ανακήρυξη του κορονοϊού σε πανδημία στις 11 Μαρτίου του 2020 (Cucinotta & Vanelli, 2020), (Marinov & Todorova, 2020), (Zheleva & Mutafov, 2021), (Varadzhakova, Ravnachka & Naumov, 2022) και την απαγόρευση εισόδου στη χώρα σε πολίτες του εξωτερικού στις 18 Μαρτίου του 2020 (Wikipedia, 2021).

Ο συνολικός αριθμός των επισκέψεων για τη χώρα της Βουλγαρίας με χώρα προέλευσης την Ελλάδα για το έτος 2021 ήταν ίσος με 224,811.0 και επίσης, σημαντικά μειωμένος σε σχέση με το 2019 (INΣΕΤΕ, 2022). Σύμφωνα με τα διαθέσιμα δεδομένα από τον Παγκόσμιο Οργανισμό για τον τουρισμό (UNWTO, 2021) στη Βουλγαρία κατά το διάστημα αυτό τα μέτρα για τον περιορισμό εξάπλωσης της πανδημίας ήταν ακόμη σε ισχύ. Αναλυτικά, από το Μάρτιο του 2021 εφαρμόζονταν τα μέτρα μείωσης του αριθμού των ατόμων στα μέσα μεταφοράς, η διατήρηση αποστάσεων ενός μέτρου στις ουρές, η υποχρεωτική κάλυψη του στόματος και μύτης με μάσκα πλην των χώρων εστίασης και διασκέδασης καθώς και ο περιορισμός του αριθμού ατόμων σε ομάδες των δέκα (10). Παράλληλα, στις 24 Φεβρουαρίου η κυβέρνηση της χώρας αποφάσισε να θέσει ξανά σε λειτουργία τους χώρους εστίασης και τα νυχτερινά κέντρα διασκέδασης από της 1 Μαρτίου του 2021 παρά το συνεχώς αυξανόμενο αριθμό νέων κρουσμάτων (UNWTO, 2021), (WHO a, 2022) και τελικά, αποφάσισε το άνοιγμα των συνόρων ξανά στις 1 Μαΐου του 2021.

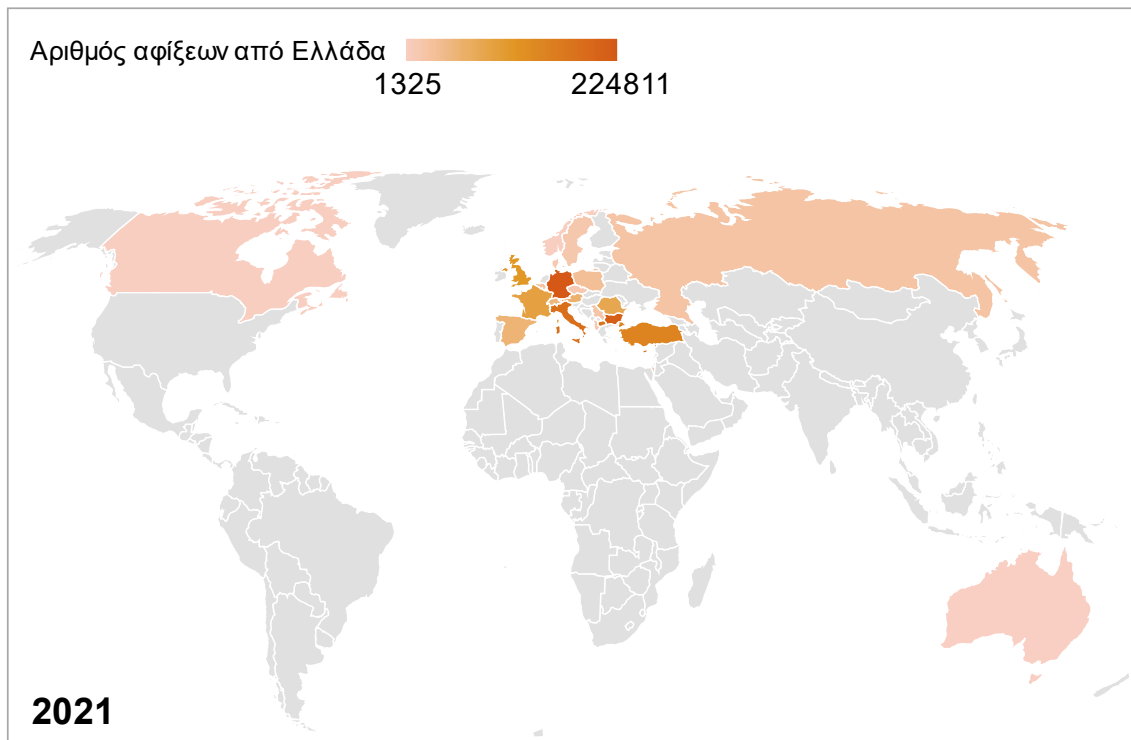
Ως πρώτη χώρα επιλογής για το 2021 εμφανίζεται η Γερμανία με αριθμό αφίξεων ίσο με 224,811.0. Θα πρέπει να σημειωθεί ότι μεταξύ του αριθμού επισκέψεων για τις δύο πρώτες χώρες (Γερμανία και Βουλγαρία) δεν υπάρχει σημαντική διαφορά μεταξύ των αφίξεων. Για τα προηγούμενα έτη, η χώρα της Γερμανίας κατά το 2019 και 2020 βρισκόταν στην τέταρτη και τρίτη θέση αντίστοιχα (INΣΕΤΕ, 2022).

(α)

(β)

(γ)

Σχήμα 5-1: Αριθμός αναχωρήσεων από την Ελλάδα στις χώρες επιλογής των ταξιδευόντων για τα έτη (α) 2019, (β) 2020 και (γ) 2021.

Πηγή: ΙΝΣΕΤΕ, 2022.

Συνοψίζοντας, από τα διαθέσιμα δεδομένα του Ινστιτούτο του Συνδέσμου Ελληνικών Τουριστικών Επιχειρήσεων (ΙΝΣΕΤΕ, 2022) είναι εμφανές ότι δεν υπάρχουν σημαντικές διαφοροποιήσεις στις λίστες που περιλαμβάνουν τις δέκα (10) χώρες του εξωτερικού που επιλέγουν οι Έλληνες πολίτες να ταξιδέψουν όπως απεικονίζεται και στις λίστες που περιλαμβάνει ο Πίνακας 5-3. Η μόνη χώρα που δεν εμφανίζεται ως επιλογή από το 2019 και μετά είναι αυτή της Ισπανίας στη θέση της οποίας βρίσκεται η Ολλανδία (ΙΝΣΕΤΕ, 2022). Η εξέλιξη αυτή είναι άμεση συνέπεια της πανδημίας καθώς η χώρα της Ισπανίας πλήγηκε σημαντικά από αυτή με τον αριθμό των θανάτων να είναι ίσος με 5,000.0 από τα τέλη Μαρτίου του 2020 (WHO b, 2022). Ως εκ τούτου οι αρχές της Ισπανίας κήρυξαν τη χώρα σε εθνική κατάσταση έκτακτης ανάγκης μέχρι τις αρχές Μαΐου 2021 (Royo, 2020), (Parrado & Galli, 2021), (UNWTO, 2021).

Πίνακας 5-3: Οι δέκα χώρες του εξωτερικού κατά αύξουσα σειρά στις αυξήσεις που επιλέγουν οι Έλληνες πολίτες να ταξιδέψουν για τα έτη (α) 2019, (β) 2020 και (γ) 2021.

2019			2020		
α/α	Χώρα	Αριθμός επισκέψεων	α/α	Χώρα	Αριθμός επισκέψεων
1	Βουλγαρία	1915674	1	Βουλγαρία	616792
2	Βόρεια Μακεδονία	1137585	2	Βόρεια Μακεδονία	342635
3	Τουρκία	1091462	3	Γερμανία	226763
4	Γερμανία	583699	4	Ιταλία	145695
5	Ιταλία	438339	5	Κύπρος	133891
6	Ην. Βασίλειο	373137	6	Τουρκία	122541
7	Κύπρος	238982	7	Ην. Βασίλειο	111753
8	Γαλλία	189163	8	Αυστρία	69797
9	Αυστρία	177790	9	Γαλλία	63503
10	Ισπανία	168852	10	Ολλανδία	55308

(α)

(β)

2021		
α/α	Χώρα	Αριθμός επισκέψεων
1	Γερμανία	224811
2	Βουλγαρία	212172
3	Ιταλία	183592
4	Βόρεια Μακεδονία	174189
5	Κύπρος	171053
6	Τουρκία	149090
7	Ην. Βασίλειο	112461
8	Γαλλία	93194
9	Ρουμανία	82348
10	Ολλανδία	68706

(γ)

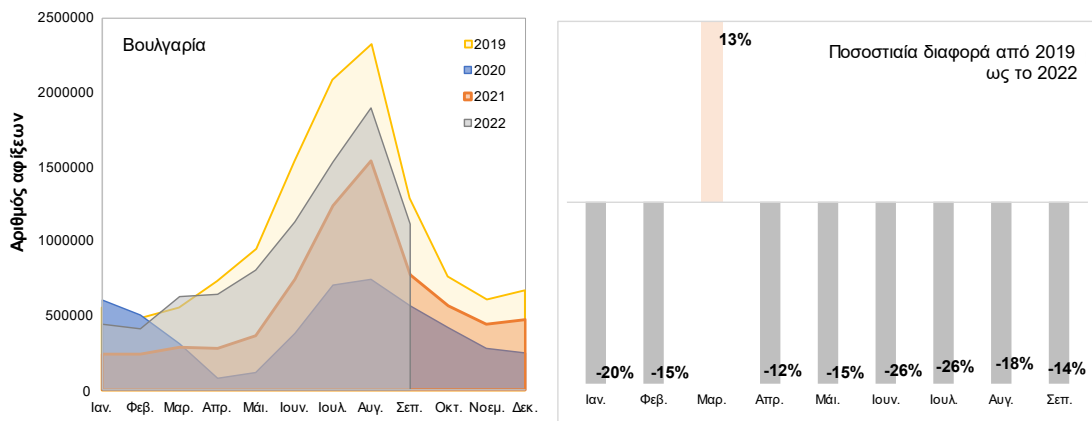
Πηγή: ΙΝΣΕΤΕ, 2022.

Στη συνέχεια παρουσιάζεται η εικόνα των διεθνών αφίξεων για τους προορισμούς που βρίσκονται στις πρώτες δύο θέσεις επιλογής από τους Έλληνες πολίτες για το χρονικό διάστημα από το 2019 ως το 2022. Τα δεδομένα προέρχονται από τον Παγκόσμιο Οργανισμό για τον Τουρισμό (UNWTO, 2022) και όπως απεικονίζεται στα διαγράμματα (α) και (β) στο Σχήμα 5-2, για τις χώρες της Βουλγαρίας και της Γερμανίας αντίστοιχα, οι αφίξεις είναι σημαντικά μειωμένες για το 2020. Για το μήνα Μάρτιο και το έτος 2022, οι αφίξεις στην Βουλγαρία παρουσιάζουν αύξηση ίση με 13% σε σχέση με το 2019 με το αντίστοιχο ποσοστό για το 2021 να είναι σημαντικά μειωμένο (μείωση σχεδόν κατά 50% από το 2019) (UNWTO, 2022) (CEIC Data, 2022). Κατά το 2020, δηλαδή κατά το έτος εξέλιξης της πανδημίας, η εφαρμογή ισχυρών περιορισμών και απαγορεύσεων στα ταξίδια συνέβαλε στη σημαντική μείωση του αριθμού των αφίξεων από το Μάρτιο και μετά. Αντίστοιχα, τον μήνα Μάιο όπου ξεκινά η άρση των περιορισμών οι αφίξεις έχουν τάση αυξητική. Βέβαια, παρά την αύξηση αυτή για τους καλοκαιρινούς μήνες του 2020 τα ποσοστά εξακολουθούν να είναι εξαιρετικά χαμηλά σε σχέση με το 2019, δηλαδή πριν την εμφάνιση της πανδημίας. Τέλος, είναι σημαντικό ότι κατά το 2022 οι αφίξεις στη χώρα της Βουλγαρίας από το Μάιο και μετά δείχνουν να ανακάμπτουν.

Τα δεδομένα αναφορικά με τη χώρα της Γερμανίας αποδεικνύουν ξανά την απότομη και ραγδαία μείωση των αφίξεων στη χώρα το Μάρτιο του 2020 με την έναρξη απαγόρευσης των μετακινήσεων και το κλείσιμο της χώρας. Κατά το διάστημα των μηνών Ιανουαρίου με Μάρτιο για το έτος 2021 είναι σημαντικό να σημειωθεί ότι οι διεθνείς αυξήσεις στη χώρα είναι σημαντικά χαμηλές και αντιστοιχούν σε ποσοστό μείωσης ίσο με 92% σε σχέση με το 2019. Το γεγονός αυτό σχετίζεται άμεσα με τα μέτρα αυστηρά μέτρα προστασίας που έλαβε η χώρα για τον περιορισμό της εξάπλωσης της πανδημίας και την παράταση στο κλείσιμο των συνόρων της . Μάλιστα σε σχέση με το 2019 οι αφίξεις παραμένουν ιδιαίτερα χαμηλές με μέσο ποσοστό μείωσης για τους καλοκαιρινούς μήνες του 2021 να είναι ίσο με 66% παρά την αυξητική τάση που παρουσιάζουν. Σήμερα, οι αφίξεις στη χώρα φαίνεται να αυξάνονται ωστόσο ως και τον Απρίλιο του 2022 το ποσοστό μείωσης είναι ίσο με 37% ενώ κατά το μήνα Ιανουάριο εξακολουθούσε να είναι σημαντικά μειωμένο και περίπου ίσο με 68% σε σχέση με το 2019, δηλαδή πριν την εμφάνιση της πανδημίας. Βέβαια, είναι σημαντικό ότι από τον Απρίλιο και μετά οι αφίξεις δείχνουν να ανακάμπτουν καθώς τον Αύγουστο του 2022 η μείωση είναι ίση μόλις με 19% σε σχέση με το 2019.

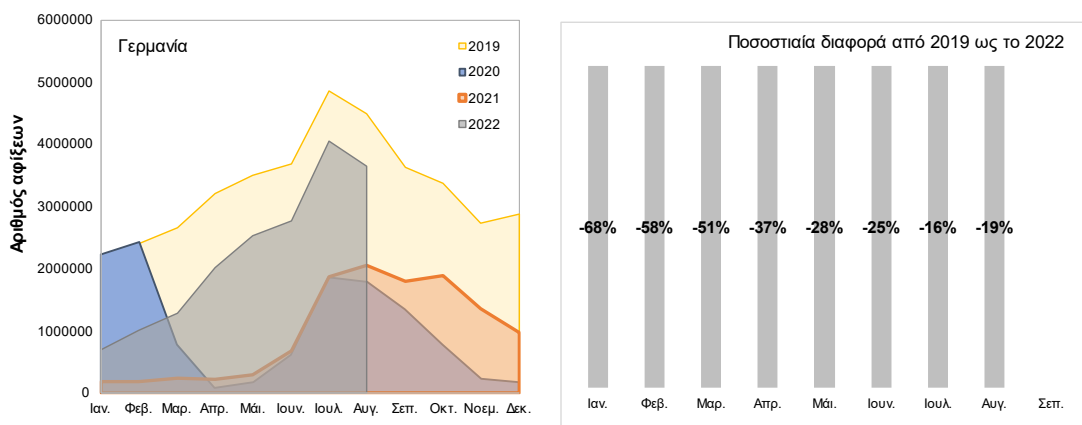
Τέλος, παρουσιάζεται η εικόνα των διεθνών αφίξεων για τη χώρα της Ισπανίας. Σύμφωνα με δεδομένα από τον UNWTO (2022) σχηματίζονται τα διαγράμματα στο Σχήμα 5-3 όπου απεικονίζονται οι σημαντικές επιπτώσεις της πανδημίας στη χώρα με τις αφίξεις το 2020 να είναι μηδενικές (Royo, 2020), (Parrado & Galli, 2021). Βέβαια, παρά τις μηδενικές αφίξεις το 2020 κατά τους καλοκαιρινούς μήνες του 2021 ο αριθμός των επισκεπτών αυξάνεται σημαντικά ως και τον Σεπτέμβριο. Ωστόσο, παρά την αύξηση οι αφίξεις εξακολουθούν να είναι μειωμένες και να αντιστοιχούν σε ποσοστό ίσο με το 50% των αφίξεων του 2019. Σήμερα, είναι ενθαρρυντικό ότι τα ποσοστά επισκέψεων στη χώρα από τον Ιανουάριο του 2022 και δεν αποκλίνουν σημαντικά με αυτά πριν την εμφάνιση του κορονοϊού το 2019. Η μεγαλύτερη διαφορά παρουσιάζεται για το μήνα Ιανουάριο και η μικρότερη τον μήνα του Ιουλίου όπου η μείωση σε σχέση με το 2019 είναι μόλις ίση με 8%.

Βουλγαρία

(α)

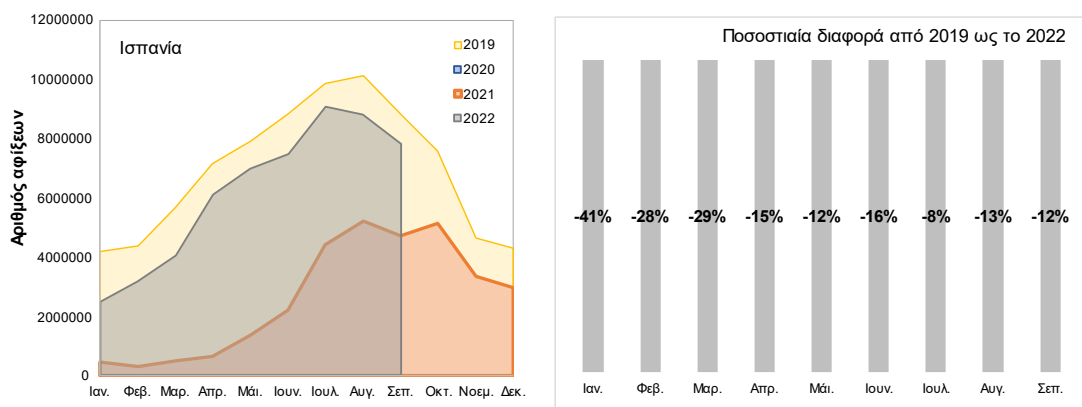
Γερμανία

(β)

Σχήμα 5-2: Διεθνείς αφίξεις για τη (α) Βουλγαρία και (β) Γερμανία από το 2019 ως το 2022.

Ισπανία

(γ)

Σχήμα 5-3: Διεθνείς αφίξεις για την Ισπανία (γ) από το 2019 ως το 2022.

Πηγή: UNWTO, 2022.

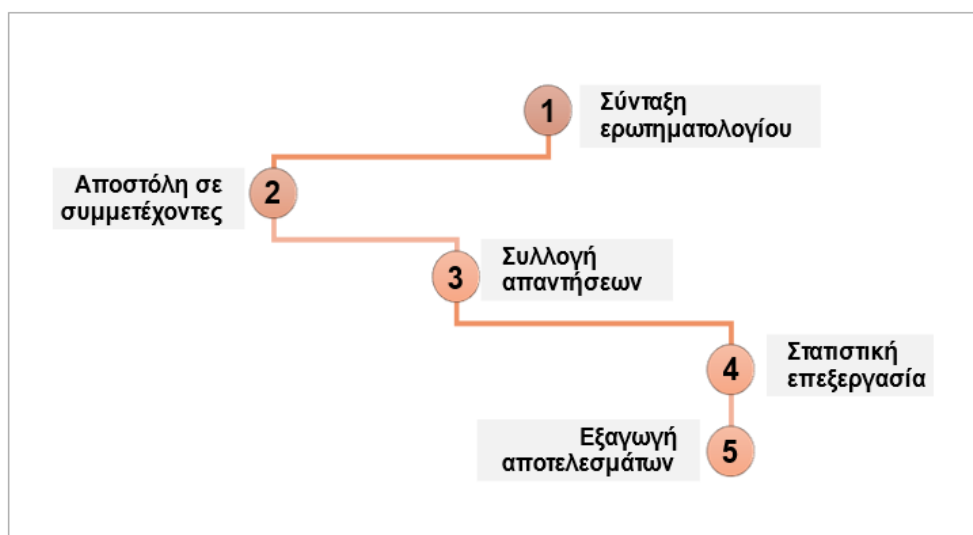

5.3. Μεθοδολογία της έρευνας

Η διερεύνηση επίδρασης της πανδημίας Covid-19 στην προβολή των τουριστικών περιοχών αποτελεί τον κύριο στόχο της παρούσας διπλωματικής εργασίας και πραγματοποιείται με τη διεξαγωγή ποσοτικής έρευνας. Η μεθοδολογία της έρευνας απεικονίζεται αναλυτικά στο Σχήμα 5-4 και η διεξαγωγή της πραγματοποιείται με τη σύνταξη και αποστολή ερωτηματολογίου σε πολίτες της χώρας, οι οποίοι πριν τη συμμετοχή τους στην έρευνα ενημερώθηκαν για την διασφάλιση των προσωπικών τους δεδομένων. Το μέγεθος του δείγματος (N) είναι ίσο με 170, όσο και ο συνολικός αριθμός των ερωτηματολογίων που συλλέχθηκαν για την έρευνα. Ως βασικές προϋποθέσεις για τη συμμετοχή και συμπλήρωση του ερωτηματολογίου τίθενται α) η πραγματοποίηση τουλάχιστον ενός ταξιδιού κατά τα τελευταία 2.5 χρόνια σε οποιαδήποτε χώρα του εξωτερικού και β) ο σκοπός του ταξιδιού ο οποίος ορίζεται να είναι για αναψυχή.

Η έρευνα που πραγματοποιείται ανώνυμα και αποτελείται από τέσσερις βασικούς άξονες μελέτης. Κάθε άξονας, προκειμένου να διερευνηθεί με μεγαλύτερη ακρίβεια αποτελείται από συγκεκριμένες ερωτήσεις και με τη σειρά της κάθε ερώτηση μελετά μια συγκεκριμένη παράμετρο της έρευνας. Αναλυτικά οι άξονες και οι ερωτήσεις καθώς και οι παράμετροι μελέτης παρουσιάζονται στη συνέχεια στις υποενότητες 5.3.1 και 5.3.2 αντίστοιχα.

Η έρευνα ολοκληρώνεται με τη συλλογή των απαντήσεων σε υπολογιστικά φύλλα. Τα δεδομένα αναλύονται και συσχετίζονται περαιτέρω με τη στατιστική επεξεργασία αυτών για την διεξαγωγή των αποτελεσμάτων. Τα αποτελέσματα παρουσιάζονται με τη βοήθεια της περιγραφικής στατιστικής (διαγράμματα με ιστογράμματα και πίτες) και τη μορφή συγκεντρωτικών πινάκων. Τα πρωτογενή δεδομένα της έρευνας παρουσιάζονται συγκεντρωτικά στο Παράρτημα Β που ακολουθεί στο τέλος της εργασίας (βλέπε σελ. 79).

Σχήμα 5-4: Σχηματική απεικόνιση της μεθοδολογίας της έρευνας.

5.3.1. Άξονες της έρευνας

Οι άξονες της έρευνας που αφορούν στη διερεύνηση του τρόπου επίδρασης της προβολής των τουριστικών προορισμών στην μετά-Covid-19 περίοδο ορίζεται να είναι τέσσερεις (4) και τους περιλαμβάνει ο Πίνακας 5-4. Οι άξονες αυτοί, αντιστοιχίζονται επίσης με τους στόχους-ερευνητικά ερωτήματα της έρευνας στον ίδιο πίνακα. Συγκεκριμένα, ο πρώτος άξονας (1^{ος}) αφορά στο διαμόρφωση του προφίλ των συμμετεχόντων στην έρευνα οι οποίοι πραγματοποίησαν τουλάχιστον ένα ταξίδι αναψυχής στο εξωτερικό όπως ορίζει το 1^ο ερευνητικό ερώτημα. Ο δεύτερος άξονας, (2^{ος}) αφορά στην υλοποίηση ή όχι ταξιδιού το οποίο θα πρέπει απαραίτητα να έχει σκοπό αναψυχής και στα χαρακτηριστικά αυτού και αφορά το 2^ο ερευνητικό ερώτημα. Στη συνέχεια, ο τρίτος άξονας (3^{ος}) αποσκοπεί στην συλλογή δεδομένων σχετικά με το πως τα υγειονομικά πρωτόκολλα τόσο της χώρας προορισμού όσο και της χώρας επιστροφής (Ελλάδα) επηρέασαν το ταξίδι και αντιστοιχίζεται με το 3^ο ερευνητικό ερώτημα και με τη σειρά του ο τέταρτος άξονας (4^{ος}) αφορά στο αίσθημα ασφάλειας των ταξιδιωτών για την υλοποίηση του ταξιδιού και αφορά στο 4^ο ερευνητικό ερώτημα. Τέλος, οι ερωτήσεις που κάθε άξονας περιλαμβάνει προκειμένου να μελετήσει το αντίστοιχο ερευνητικό ερώτημα διαφέρουν σε αριθμό. Συγκεκριμένα, κάθε άξονας αποτελείται από τουλάχιστον τρεις (3) ερωτήσεις και ο μέγιστος αριθμός ερωτήσεων αφορά τον 4^ο άξονα (6 ερωτήσεις).

5.3.2. Παράμετροι της έρευνας

Οι παράμετροι της έρευνας ανά άξονα μελέτης αναλύονται στην παράγραφο αυτή. Συγκεκριμένα, ο 1^{ος} άξονας αφορά στις παραμέτρους εκείνες που διαμορφώνουν την ταυτότητα των συμμετεχόντων και περιλαμβάνει, παραμέτρους όπως είναι το φύλο, η ηλικία, το μορφωτικό επίπεδο, ο τόπος κατοικίας και το επάγγελμα. Ο 2^{ος} άξονας αφορά στην συλλογή δεδομένων για τις παραμέτρους που σχετίζονται με την υλοποίηση, τη διάρκεια και τον αριθμό των ταξιδιών αναψυχής που πραγματοποίησαν τα τελευταία 2.5 έτη οι συμμετέχοντες. Αντίστοιχα, ο 3^{ος} άξονας αφορά στις παραμέτρους μελέτης που σχετίζονται με την αλλαγή του προορισμού ή της διάρκειας του ταξιδιού είτε λόγω των υγειονομικών μέτρων της χώρας προορισμού είτε λόγω των δυσκολιών στη χώρα επιστροφής, δηλαδή την Ελλάδα. Τέλος, ο 4^{ος} άξονας περιλαμβάνει παραμέτρους οι οποίες εξετάζουν κατά πόσο οι οικονομικοί παράγοντες και η συνέπεια των ταξιδιωτών ως προς τα υγειονομικά πρωτόκολλα της χώρας προορισμού επηρέασαν το αίσθημα ασφάλειας που ένιωσαν πριν και κατά τη διάρκεια του ταξιδιού. Αναλυτικά η συσχέτιση των παραμέτρων με τους άξονες, τις ερωτήσεις και τους στόχους-ερευνητικά ερωτήματα της έρευνας παρουσιάζονται στον πίνακα που ακολουθεί (Πίνακας 5-4).

Πίνακας 5-4: Άξονες, παράμετροι και ερωτήσεις συναρτήσεως των στόχων-ερευνητικών ερωτημάτων της έρευνας.

α/α	Άξονας	Ερωτήσεις	Παράμετροι	Στόχος-ερευνητικό ερώτημα
1 ^{ος}	Δημογραφικά Στοιχεία	1 έως 5	φύλο, ηλικία, μορφωτικό επίπεδο, τόπος κατοικίας και επάγγελμα	1. ποια είναι η ταυτότητα των Ελλήνων πολιτών που συμμετείχαν στην έρευνα και πραγματοποίησαν τουλάχιστον ένα ταξίδι με σκοπό αναψυχής στο εξωτερικό;
2 ^{ος}	Ταξίδι Αναψυχής Γενικές πληροφορίες	6, 7, 10	υλοποίηση, διάρκεια και αριθμός ταξιδιών	2. ποια είναι τα γενικότερα χαρακτηριστικά του ταξιδιού αναψυχής που πραγματοποίησαν οι Έλληνες πολίτες (πχ. διάρκεια, αριθμός ταξιδιών);
3 ^{ος}	Υγειονομικά Πρωτόκολλα, Μέτρα & Ταξίδι	14, 15, 16, 18	αλλαγή προορισμού ή διάρκειας του ταξιδιού λόγω των υγειονομικών μέτρων της χώρας προορισμού (ελλιπή ή αυξημένα μέτρα, δυσκολίες κατά την επιστροφή)	3. επηρέασε η πανδημία και οι συνθήκες που επικρατούσαν την απόφαση για ταξίδι αναψυχής;
4 ^{ος}	Αίσθημα Ασφάλειας, Συνέπεια, Συνείδηση & Ταξίδι	8, 9, 11, 12, 13, 17	συνέπεια ως προς τα υγειονομικά πρωτόκολλα της χώρας προορισμού και οικονομικοί παράγοντες, αίσθημα ασφάλειας πριν και κατά τη διάρκεια του ταξιδιού	4. ένιωσαν οι Έλληνες πολίτες ασφαλείς κατά το τελευταίο ταξίδι τους για λόγους αναψυχής στο εξωτερικό, το οποίο πραγματοποιήθηκε υπό μελέτη διάστημα (δηλαδή τα τελευταία 2.5 χρόνια);

5.3.3. Ερωτηματολόγιο

Η συλλογή των δεδομένων για τη διεξαγωγή της ποσοτικής έρευνας πραγματοποιείται με τη σύνταξη ερωτηματολογίου. Το ερωτηματολόγιο της έρευνας, το οποίο περιλαμβάνεται στο Παράρτημα Α της εργασίας (βλέπε σελ. 75) αποτελείται συνολικά από 18 σύντομες ερωτήσεις κλειστού τύπου προκειμένου να διασφαλιστεί η συμμετοχή των πολιτών στην έρευνα, καθώς και η γρήγορη επεξεργασία των δεδομένων. Η μορφή της απάντησης για τις μισές από τις ερωτήσεις (9 από τις 18) καθορίζεται με την επιλογή «Ναι ή Όχι» και μόνο μια (1 από τις 18) αποτελεί ερώτηση διαβαθμισμένης κλίμακας. Οι υπόλοιπες απαντήσεις στις ερωτήσεις ορίζονται σύμφωνα με το ερευνητικό ερώτημα. Τέλος, ο χρόνος συμπλήρωσης του ερωτηματολογίου δε ξεπερνά τα δέκα (10) λεπτά.

Ο σχεδιασμός του ερωτηματολογίου πραγματοποιήθηκε σύμφωνα με τα ερευνητικά ερωτήματα που μελετά η παρούσα εργασία και μετά από την αναζήτηση και επισκόπηση άλλων ποσοτικών και ποιοτικών σχετικών ερευνών. Οι έρευνες παρουσιάστηκαν στην υπό-ενότητα 5.1 και τις συγκεντρώνει ο Πίνακας 5-1 (βλέπε σελ. 21). Συγκεκριμένα, η συσχέτιση των ερευνητικών ερωτημάτων και των ερευνών που χρησιμοποιήθηκαν για τη διαμόρφωση του ερωτηματολογίου της έρευνας είναι οι ακόλουθες:

- α) ερωτήσεις που αφορούν στο 2^ο ερευνητικό ερώτημα και σχετίζονται με τα γενικά χαρακτηριστικά του ταξιδιού αναψυχής προέρχονται από τις έρευνες των Wachyuni & Kusumaningrum (2021), Merkaaj (2021) και El Gamil (2022),
- β) ερωτήσεις που σχετίζονται με το 3^ο ερευνητικό ερώτημα και τις παραμέτρους της πανδημίας που επηρέασαν την απόφαση πραγματοποίησης ταξιδιών αναψυχής βασίζονται σε ερωτήσεις που προέρχονται από τις έρευνες των Merkaaj (2021), Zouni et al. (2021), Poulaki & Nikas (2021), Neuburger & Egger (2021) και Ahmad et al. (2022),

και τέλος,

- γ) ερωτήσεις για τη διερεύνηση του 4^{ου} ερευνητικού ερωτήματος που αφορά στο αίσθημα ασφάλειας και κινδύνου των πολιτών κατά το τελευταίο τους ταξίδι αναψυχής στηρίζονται στις ποιοτικές και ποσοτικές έρευνες των Matiza (2020), Merkaaj (2021), Sembada & Kalantari (2021) και Kim et al. (2022).

Η τελική διαμόρφωση του ερωτηματολογίου πραγματοποιήθηκε στην εφαρμογή «Google Forms» και τόσο η αποστολή όσο και η συμπλήρωση του έγινε ηλεκτρονικά μέσω του ακόλουθου υπερσύνδεσμου: <https://t.ly/Whdr>. Ο διαμοιρασμός του παραπάνω υπερσύνδεσμου πραγματοποιήθηκε με τη βοήθεια των μέσων κοινωνικής δικτύωσης (Facebook, Viber, Instagram) όπου το ερωτηματολόγιο αποστάλθηκε σε συγκεκριμένα

άτομα. Η συλλογή όσο των δυνατών περισσότερων απαντήσεων βασίστηκε στον εντοπισμό συμμετεχόντων μέσα από συνεχείς αναδημοσιεύσεις του συνδέσμου της έρευνας από τους αρχικούς ερωτηθέντες, σε άλλα άτομα που έχουν σχετικό ενδιαφέρον, δηλαδή είναι Έλληνες πολίτες και πραγματοποίησαν τουλάχιστον ένα ταξίδι αναψυχής στη περίοδο των τελευταίων 2.5 ετών. Το ερωτηματολόγιο αποστάλθηκε αρχικά σε 25 άτομα από όπου τελικά μέσω των αναδημοσιεύσεων συλλέχθηκαν 170 απαντήσεις. Τέλος, η συλλογή των δεδομένων πραγματοποιήθηκε σε χρονικό διάστημα οκτώ μηνών από τις 13 Μαρτίου ως και τις 15 Νοεμβρίου του 2022.

Η παραπάνω μεθοδολογία συλλογής δεδομένων για την προσέγγιση του δείγματος αντικατοπτρίζει αυτή της δειγματοληψίας χιονοστιβάδας (Snowball Sampling). Η μέθοδος αυτή, αποτελεί μια μέθοδο μη πιθανοτήτων επιλογής δείγματος έρευνας, που χρησιμοποιείται συνήθως για τον εντοπισμό συμμετεχόντων από συνεχείς αναδημοσιεύσεις του συνδέσμου της έρευνας από τους αρχικούς ερωτηθέντες, σε άλλα άτομα που έχουν σχετικό ενδιαφέρον. Αυτό σημαίνει ότι δεν μπορεί να γενικευτεί πέρα από το δείγμα και αναφέρεται σε μια δειγματοληπτική τεχνική κατά την οποία ο ερευνητής επιλέγει ένα μικρό πληθυσμό ατόμων (Parker, Scott & Geddes, 2019). Παρά τους περιορισμούς αυτής της μεθόδου (πχ. θέματα εμπιστευτικότητας, διαδικασία μη τυχαίας επιλογής), η δειγματοληψία χιονοστιβάδας χρησιμοποιείται ευρέως στη κοινωνική έρευνα (Dragan & Isaic-Maniu, 2013), (Parker, Scott & Geddes, 2019), (Leighton et al., 2021). Επιπλέον, η δειγματοληψία χιονοστιβάδας μπορεί να χρησιμοποιηθεί ως μια άτυπη μέθοδος για διερευνητικές ή νέες μελέτες και εξαγωγή συμπερασμάτων (Parker, Scott & Geddes, 2019). Τέλος, η μέθοδος αυτή επιλέχθηκε καθώς και άλλες παρόμοιες ποσοτικές έρευνες, οι οποίες μελετούν τη συμπεριφορά των πολιτών στην επίδραση των ταξιδιών κατά την πανδημία, την έχουν χρησιμοποιήσει (Sanches-Pereira et al., 2017), (Kourgiantakis, Apostolakis & Dimou, 2021), (Poulaki & Nikas, 2021).

Κεφάλαιο 6 - Αποτελέσματα

Στο κεφάλαιο αυτό παρουσιάζονται τόσο τα πρωτογενή αποτελέσματα της έρευνας που διεξήχθη όσο και τα αποτελέσματα που προκύπτουν μετά από στατιστική επεξεργασία. Τα αποτελέσματα παρουσιάζονται στις επόμενες ενότητες για κάθε έναν από τους άξονες μελέτης - ερευνητικά ερωτήματα της εργασίας. Για την παρουσίαση των αποτελεσμάτων χρησιμοποιούνται συγκεντρωτικοί πίνακες και ιστογράμματα.

6.1. Δημογραφικά στοιχεία - 1^{ος} άξονας μελέτης

6.1.1. Πρωτογενή δεδομένα 1^{ου} άξονα

Τα πρωτογενή αποτελέσματα της έρευνας σχετικά με το προφίλ των συμμετεχόντων προκύπτουν από το σύνολο των 170 συμπληρωμένων ερωτηματολογίων που συλλέχθηκαν. Τα αποτελέσματα αυτά παρουσιάζει ο Πίνακας 6-1 ανά παράμετρο μελέτης (π.χ. φύλο, ηλικία, περιφέρεια κατοικίας κ.α.). Συγκεκριμένα, προκύπτει ότι το 60% περίπου των πολιτών που συμμετείχαν στην έρευνα είναι γυναίκες και το 40% άνδρες. Αναφορικά με την ηλικία, το 47.6% (81 απαντήσεις) ανήκει στην ηλικιακή ομάδα 18 με 30, το 33.5% (57 απαντήσεις) είναι 31 ως 40 ετών και το 18.8% (32 απαντήσεις) είναι από 41 έως 65. Επίσης, προκύπτει ότι το 42% των πολιτών κατέχει τίτλων σπουδών τριτοβάθμιας εκπαίδευσης και το 33% περίπου κατέχει τίτλο μεταπτυχιακού ενώ το υπόλοιπο 25% αφορά πολίτες που έχουν ή όχι ολοκληρώσει των κύκλων σπουδών της δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης.

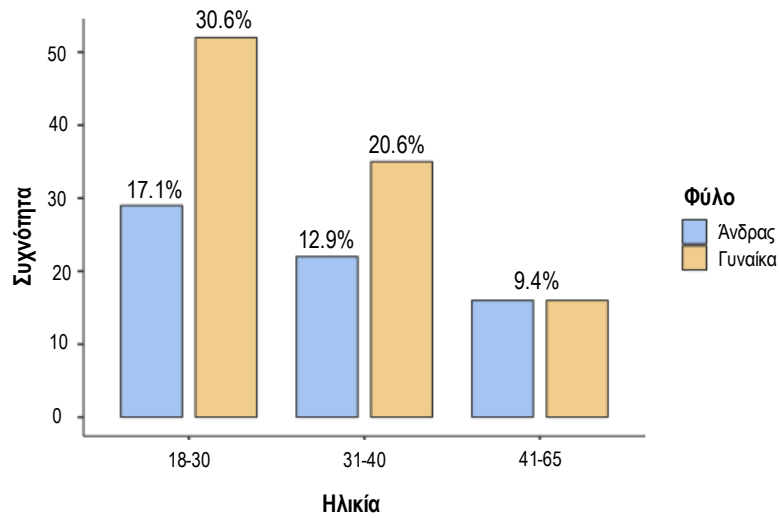
Το μεγαλύτερο μέρος του δείγματος με ποσοστό ίσο με 33.5% είναι μόνιμοι κάτοικοι της περιφέρειας της Κρήτης. Το ποσοστό ίσο με 24.1% αντιστοιχεί στα άτομα που κατοικούν στην περιφέρεια της Αττικής, το 15.3% της Θεσσαλονίκης και ακολουθούν με ποσοστά 15.9% και 11.2% οι κάτοικοι Πελοποννήσου και των νησιών (Δωδεκανήσων, Κυκλάδων και Επτανήσων) και Μακεδονίας, αντίστοιχα. Τέλος, οι περισσότεροι από τους συμμετέχοντες είναι ιδιωτικοί υπάλληλοι και σε ποσοστό ίσοι με 48.2%. Το υπόλοιπο δείγμα αντιστοιχεί με ποσοστά 19.4%, 14.7% και 12.9% σε ελεύθερους επαγγελματίες, φοιτητές και δημόσιους υπαλλήλους ενώ μόλις το 4.7% δεν ανήκει σε καμία από τις παραπάνω κατηγορίες.

Πίνακας 6-1: Πρωτογενή δεδομένα 1^{ου} άξονα μελέτης.

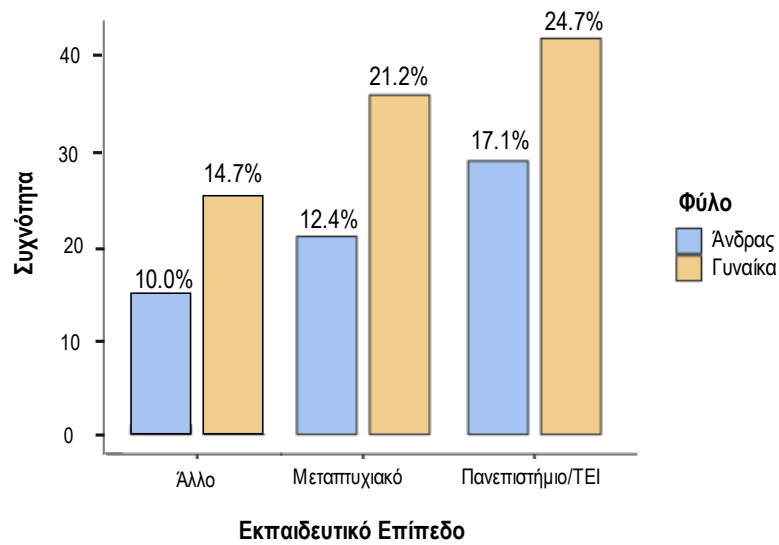
α/α	Παράμετρος	Απάντηση	Σύνολο απαντήσεων	Ποσοστό επί του συνόλου
1.	Φύλο	Άνδρας	67	39.4%
		Γυναίκα	103	60.6%
2.	Ηλικία	18–30	81	47.6
		31-40	57	33.5
		41-65	32	18.8
3.	Εκπαίδευση	Μεταπτυχιακό	57	33.5%
		Πτυχίο ΤΕΙ ή Πανεπιστημίου	71	41.8%
		Άλλο	42	24.7%
4.	Περιφέρεια κατοικίας	Αττική	67	24.1%
		Θεσσαλονίκη	26	15.3%
		Κρήτη	57	33.5%
		Μακεδονία	19	11.2%
		Άλλο	27	15.9%
5.	Επάγγελμα	Δημόσιος υπάλληλος	22	12.9%
		Ελεύθερος επαγγελματίας	33	19.4%
		Ιδιωτικός υπάλληλος	82	48.2%
		Άλλο	33	19.4%

6.1.2. Δεδομένα 1^{ου} άξονα μελέτης μετά από στατιστική επεξεργασία

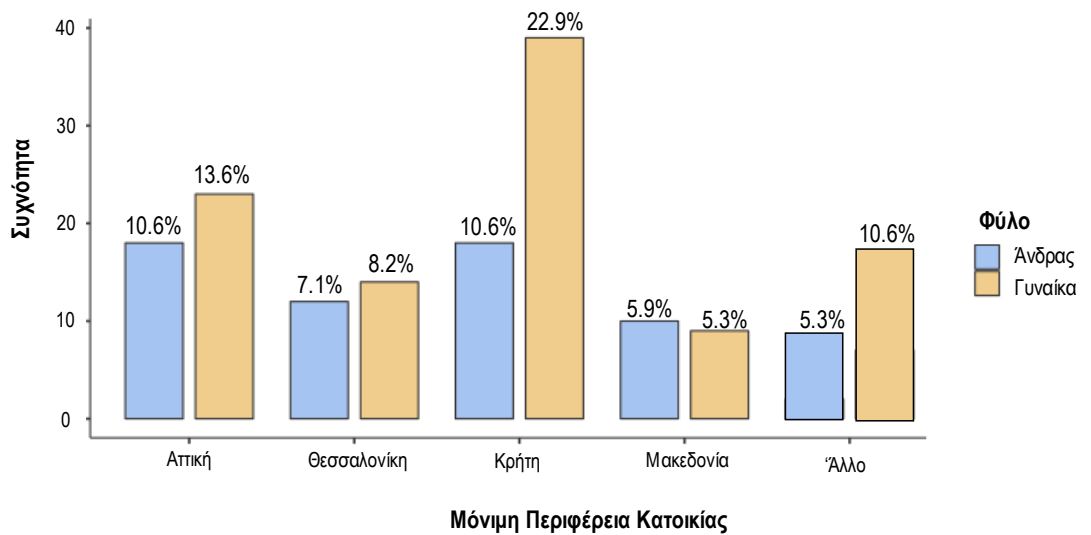
Τέλος, τα στατιστικά δεδομένα που προκύπτουν για τα δημογραφικά στοιχεία του δείγματος θεωρώντας ως σταθερή παράμετρο μελέτης το φύλλο των πολιτών συγκεντρώνουν τα διαγράμματα (α), (β), (γ), και (δ) στο Σχήμα 6-1. Από το διάγραμμα (α) προκύπτει ότι το 30.6% του δείγματος είναι το μεγαλύτερο ποσοστό που παρατηρείται και αφορά γυναίκες με ηλικία από 18 ως 30 ετών. Το αντίστοιχο ποσοστό που αφορά το μορφωτικό επίπεδο είναι 24.7% και αφορά επίσης γυναίκες οι οποίες κατέχουν τίτλο σπουδών τριτοβάθμιας εκπαίδευσης (διάγραμμα β). Ακόμη, το μεγαλύτερο ποσοστό του δείγματος αφορά γυναίκες μόνιμους κατοίκους στην περιφέρεια της Κρήτης (22.9%), όπως προκύπτει από το διάγραμμα (γ) και τέλος, αναφορικά με το επάγγελμα από το διάγραμμα (δ) προκύπτει ότι το μεγαλύτερο ποσοστό αφορά γυναίκες ιδιωτικές υπαλλήλους (27.6%).

(α)

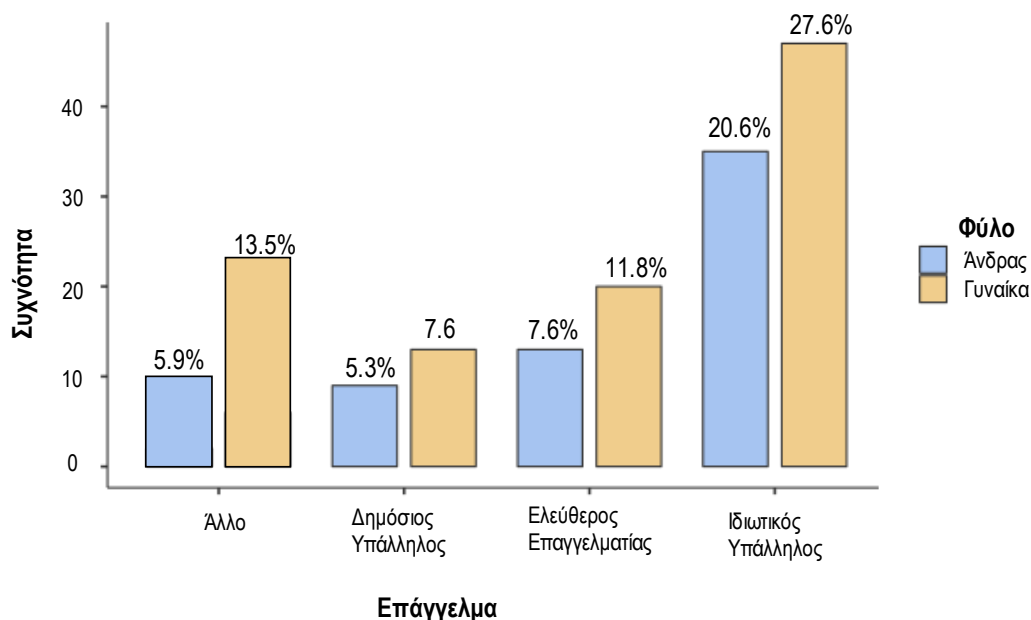

(β)

(γ)

(δ)

Σχήμα 6-1: Στατιστικά δημογραφικά στοιχεία του 1^{ου} άξονα μελέτης σύμφωνα με το φύλο των συμμετεχόντων.

6.1.3. Βασικά συμπεράσματα 1^{ου} ερευνητικού ερωτήματος

Μετά από την ανάλυση και στατιστική επεξεργασία των δεδομένων που συγκεντρώθηκαν από την έρευνα με ερωτηματολόγιο προκύπτουν τα ακόλουθα συμπεράσματα.

- α) Το μεγαλύτερο τμήμα του δείγματος αντιστοιχεί σε γυναίκες με ποσοστό 60% και το υπόλοιπο 40% αφορά άνδρες.
- β) Οι γυναίκες συμμετέχουσες στην έρευνα αντιστοιχίζονται στο μεγαλύτερο ποσοστό κατά 30% στην κατηγορία ηλικίας από 18 ως 30 ετών. Τα αντίστοιχα ποσοστά για τους άνδρες συμμετέχοντες είναι ίσο με 17%.
- γ) Ανεξαρτήτως του φύλου του δείγματος το μεγαλύτερο ποσοστό των συμμετεχόντων εργάζονται ως ιδιωτικοί υπάλληλοι. Συγκεκριμένα το ποσοστό που αφορά τις γυναίκες ιδιωτικές υπαλλήλους είναι περίπου ίσο με 28% και το αντίστοιχο για τους άνδρες είναι ίσο με 21%.
- δ) Η μόνιμη κατοικία του δείγματος διαφοροποιείται για τις γυναίκες και τους άνδρες της έρευνας. Οι γυναίκες σε μεγαλύτερο ποσοστό και ίσο με 23% αφορούν μόνιμες κατοίκους της Κρήτης και στη συνέχεια ακολουθούν με ποσοστό ίσο με 14% οι γυναίκες για την Περιφέρεια της Αττικής. Ωστόσο, για τους άνδρες του δείγματος τα ποσοστά που αφορούν τους μόνιμους κατοίκους Κρήτης και Αττικής προκύπτουν να είναι τα μεγαλύτερα και ίσα με 11% το καθένα.

- ε) Σύμφωνα με τα προκύπτοντα ποσοστά, το εκπαιδευτικό επίπεδο του δείγματος αφορά στο μεγαλύτερο ποσοστό όσους κατέχουν τίτλο σπουδών πανεπιστημίου ανεξάρτητα από το φύλο τους. Τα αντίστοιχα ποσοστά για τις γυναίκες και τους άνδρες είναι 25% και 17%.

Συνοψίζοντας, τα στατιστικά δείγμα της έρευνας θεωρείται αντιπροσωπευτικό για γυναίκες ηλικίας από 18 έως 30 ετών οι οποίες είναι μόνιμοι κάτοικοι της περιφέρειας Κρήτης, κάτοχοι πτυχίου τριτοβάθμιας εκπαίδευσης και εργάζονται ως ιδιωτικοί υπάλληλοι. Αντίστοιχα, όσον αφορά τους άνδρες συμμετέχοντες, το δείγμα αντιπροσωπεύει καλύτερα όσους είναι από 18 έως 30 ετών, μόνιμοι κάτοικοι είτε της Περιφέρειας Κρήτης είτε της Αττικής, κάτοχοι πτυχίου τριτοβάθμιας εκπαίδευσης και εργάζονται ως ιδιωτικοί υπάλληλοι.

6.2. Ταξίδι αναψυχής - 2^{ος} άξονας μελέτης

6.2.1. Πρωτογενή δεδομένα 2^{ου} άξονα

Τα δεδομένα που συγκεντρώθηκαν για τον 2^ο άξονα μελέτης, ο οποίος σχετίζεται με τις γενικότερες πληροφορίες για την πραγματοποίηση ή όχι ενός ταξιδιού αναψυχής κατά τη διάρκεια των τελευταίων 2.5 ετών, παρουσιάζονται στη συνέχεια. Από το σύνολο του δείγματος (N=170) το 90% απάντησε σχετικά με το χρόνο διάρκειας του ταξιδιού (ερώτηση 7) και περίπου το 93% απάντησε αναφορικά με τον αριθμό των ταξιδιών που υλοποίησε στο χρόνο μελέτης της έρευνας (ερώτηση 10).

Ο Πίνακας 6-2 που ακολουθεί, περιλαμβάνει τα πρωτογενή δεδομένα που αφορούν τον 2^ο άξονα μελέτης. Από αυτόν, προκύπτει ότι από το σύνολο του δείγματος (N=170) το 92% περίπου πραγματοποίησε τουλάχιστον μια φορά κάποιο ταξίδι αναψυχής είτε στην Ελλάδα είτε στο εξωτερικό τα τελευταία 2.5 χρόνια. Μόλις το 8% του δείγματος απάντησε αρνητικά δηλαδή, ότι δεν πραγματοποίησε κάποιο ταξίδι αναψυχής. Αναφορικά με τη διάρκεια του ταξιδιού, μετρούμενη σε ημέρες, προκύπτει ότι για τους 156 συμμετέχοντες, οι οποίοι ταξίδεψαν, το ταξίδι τους διήρκεσε από 4 έως 5 ημέρες σε ποσοστό 49.7%. Παρατηρείται επίσης, ότι για διάρκεια ταξιδιού από 2 έως 3 μέρες αλλά και για 6 έως 8 ημέρες το ποσοστό είναι περίπου ίσο με 20% για κάθε μια από τις περιπτώσεις ενώ, μόλις το 10% των πολιτών δηλώνει ότι το ταξίδι του διήρκεσε περισσότερο από μια εβδομάδα.

Αναφορικά με τον αριθμό των ταξιδιών που πραγματοποίησαν οι πολίτες της χώρας οι οποίοι ταξίδεψαν για λόγους αναψυχής τα τελευταία 2.5 χρόνια (156 από τους 170 συμμετέχοντες), τα δεδομένα υποδεικνύουν ότι το 50% περίπου, ταξίδεψε από 2 έως 3

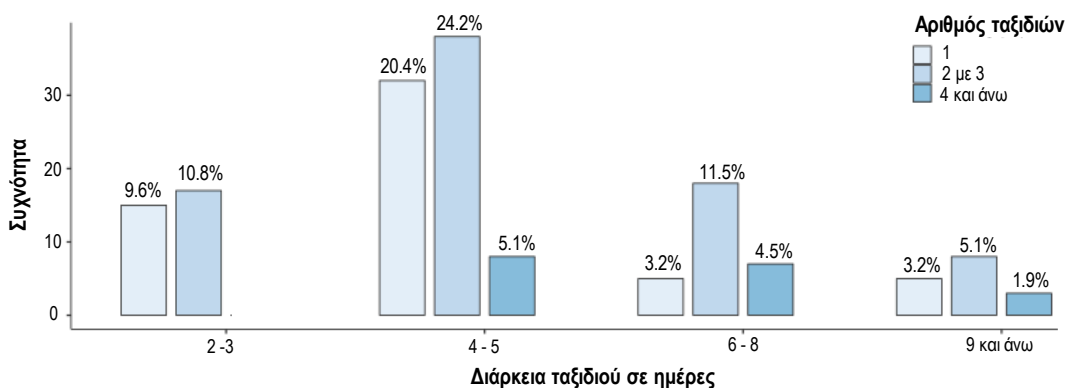
φορές στο χρονικό διάστημα αυτό. Επίσης, το 36% ταξίδεψε μόνο μια φορά και μόλις το 11%περισσότερο από τέσσερεις (4) φορές.

Πίνακας 6-2: Πρωτογενή δεδομένα 2^{ου} άξονα μελέτης.

α/α	Παράμετρος	Απάντηση	Σύνολο απαντήσεων	Ποσοστό επί του συνόλου
6.	Υλοποίηση ταξιδιού αναψυχής	Όχι	14	8.2 %
		Ναι	156	91.8 %
7.	Ημέρες διάρκειας ταξιδιού	2-3	32	20.4 %
		4-5	78	49.7 %
		6-8	30	19.1 %
		9-άνω	17	10.8 %
10.	Αριθμός ταξιδιών	1	58	36.5 %
		2-3	81	50.9 %
		4-άνω	18	11.3 %

6.2.2. Δεδομένα του 2^{ου} άξονα μελέτης μετά από στατιστική επεξεργασία

Μετά από τη συσχέτιση των παραμέτρων που φορούν στον αριθμό και τη διάρκεια των ταξιδιών αναψυχής που πραγματοποίησαν οι Έλληνες πολίτες, προκύπτει ότι το 24% αυτών ταξίδεψαν από 2 ως 3 φορές με διάρκεια ταξιδιού από 4 ως 5 μέρες. Αντίστοιχα, σε ποσοστό 20.4% αντιστοιχεί σε πολίτες που ταξίδεψαν για αναψυχή μια μόνο φορά με ίδια διάρκεια ταξιδιού (4-5 μέρες). Ακόμη, το ποσοστό 11.5% αφορά τους πολίτες που τα ταξίδια τους διήρκησαν περίπου μια εβδομάδα και ταξίδεψαν από 2 ως 3 φορές κατά το διάστημα μελέτης. Από το διάγραμμα στο Σχήμα 6-2, είναι σαφές ότι τα ποσοστά για ταξίδια με διάρκεια μεγαλύτερη από μια εβδομάδα (9 και άνω ημέρες) ανεξαρτήτου των αριθμών ταξιδιών που πραγματοποιήθηκαν είναι εξαιρετικά χαμηλά.

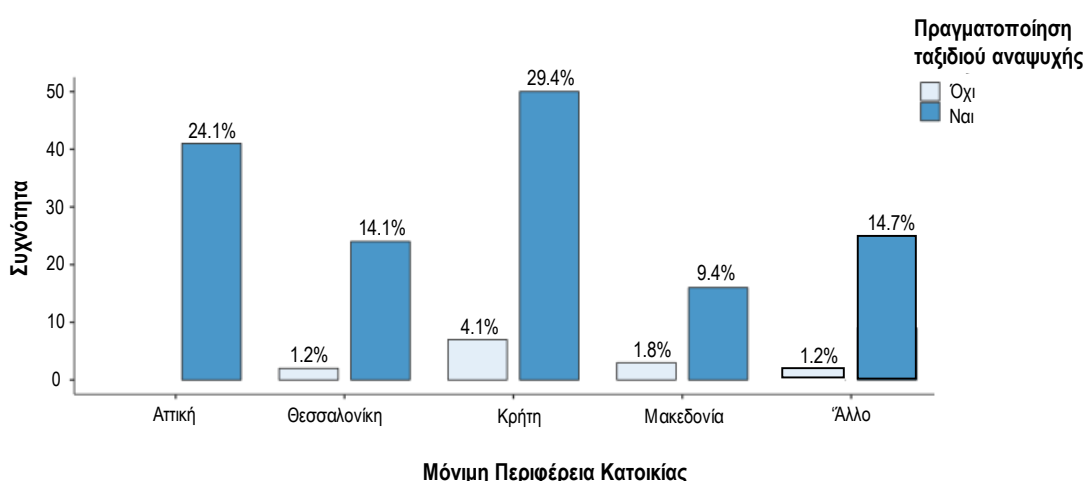

Σχήμα 6-2: Συσχέτισης της διάρκειας και του αριθμού των ταξιδιών αναψυχής.

Επιπρόσθετα, για τα ταξίδια αναψυχής που πραγματοποιήθηκαν τα τελευταία 2.5 χρόνια από τους Έλληνες πολίτες προκύπτει ότι το 29% αυτών που ταξίδεψαν κατοικεί μόνιμα στην Κρήτη και το 24% στην Αττική, όπως απεικονίζουν ο Πίνακας 6-3 και το διάγραμμα στο Σχήμα 6-3.

Πίνακας 6-3: Στατιστικά δεδομένα για τους πολίτες που ταξίδεψαν σύμφωνα με την περιφέρεια μόνιμης κατοικίας τους.

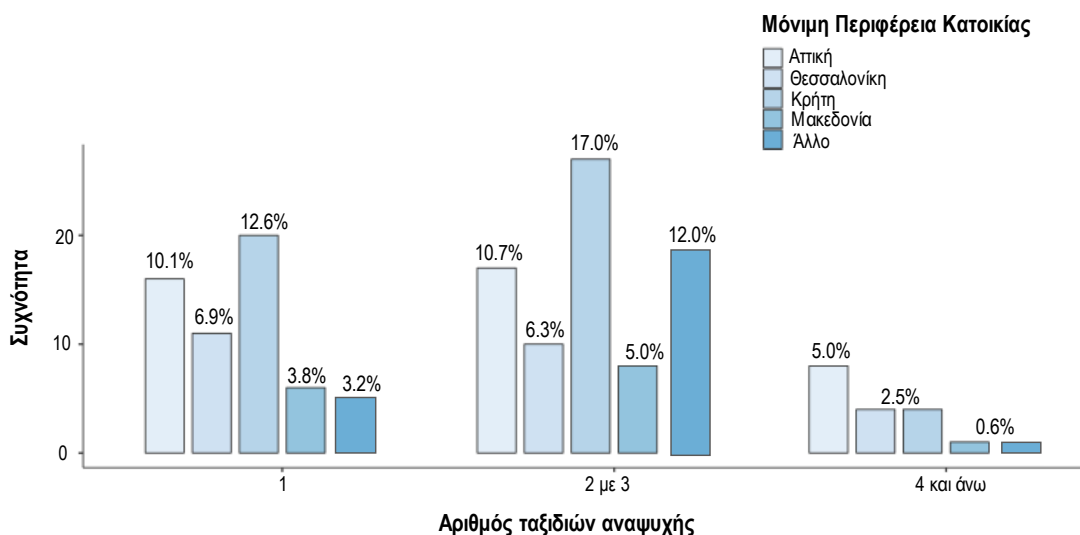
6- Υλοποίηση ή όχι ταξιδιού αναψυχής	4-Περιφέρεια μόνιμης κατοικίας	Σύνολο απαντήσεων	Ποσοστό επί του συνόλου
Ναι	Αττική	41	24.1 %
	Θεσσαλονίκη	24	14.1 %
	Κρήτη	50	29.4 %
	Μακεδονία	16	9.4 %
	Άλλο	25	14.7 %

Σχήμα 6-3: Στατιστικά δεδομένα για τους πολίτες που ταξίδεψαν ή όχι για αναψυχή συναρτήσει της περιφέρειας μόνιμης κατοικίας τους.

Στη συνέχεια, το διάγραμμα στο Σχήμα 6-4 παρουσιάζει τον αριθμό των ταξιδιών που πραγματοποίησαν οι πολίτες συναρτήσει της μόνιμης περιφέρειας κατοικίας τους. Πιο συγκεκριμένα, προκύπτει ότι σε ποσοστό ίσο με 17% οι μόνιμοι κάτοικοι της περιφέρειας της Κρήτης ήταν εκείνοι που ταξίδεψαν περισσότερες φορές (2 έως 3 φορές) τα τελευταία 2.5 χρόνια. Για τον ίδιο αριθμό ταξιδιών οι μόνιμοι κάτοικοι της Αττικής εμφανίζεται να ταξιδεύουν από 2 ως 3 φορές στο ίδιο χρονικό διάστημα με ποσοστά 10.7%. Για τους κατοίκους που ταξίδεψαν για αναψυχή μόνο μια φορά (1) στα τελευταία 2.5 χρόνια παρατηρείται ότι το μεγαλύτερο ποσοστό, 12.6%, αντιστοιχεί σε μόνιμους κατοίκους της περιφέρειας Κρήτης και ακολουθούν με ποσοστά 10.1% και 6.9% οι μόνιμοι κάτοικοι της περιφέρειας Αττικής και Θεσσαλονίκης αντίστοιχα. Τέλος, οι κάτοικοι που ταξίδεψαν πάνω από τέσσερις (4 και άνω) φορές αντιστοιχούν σε ποσοστό ίσο με 5% σε πολίτες

της περιφέρειας Αττικής και με ισόποσο ποσοστό, 2.5%, σε πολίτες της περιφέρειας Κρήτης και Θεσσαλονίκης αντίστοιχα.

Σχήμα 6-4: Αριθμός ταξιδιών που πραγματοποίησαν οι πολίτες συναρτήσει της μόνιμης περιφέρειας κατοικίας τους.

6.2.3. Βασικά συμπεράσματα 2^{ου} ερευνητικού ερωτήματος

Τα συμπεράσματα που προκύπτουν για το 2^ο ερευνητικό ερώτημα της έρευνας, το οποίο αφορά στα γενικότερα χαρακτηριστικά των ταξιδιών αναψυχής που πραγματοποίησαν οι Έλληνες πολίτες στο διάστημα των τελευταίων 2.5 ετών, συνοψίζονται και συσχετίζονται στην παράγραφο αυτή με τα διαθέσιμα ερευνητικά δεδομένα λοιπών ερευνών. Αναλυτικά τα συμπεράσματα που προκύπτουν παρουσιάζονται στη συνέχεια.

- α) Το σύνολο των πολιτών που ταξίδεψαν είτε εντός είτε εκτός της χώρας μας για το στατιστικό δείγμα της έρευνας αποτελεί το 92% ενώ, μόλις το 8% δήλωσε ότι δεν πραγματοποίησε κάποιο ταξίδι αναψυχής τα τελευταία 2.5 χρόνια. Ωστόσο, δεδομένου ότι το συνολικό στατιστικό δείγμα της έρευνας (n=170) είναι σημαντικά μικρό σε σχέση με τον πληθυσμό της Ελλάδας, καθώς και λόγω της μεθοδολογίας συλλογής των δεδομένων, δεν είναι δυνατό να διεξαχθούν συμπεράσματα για τον πληθυσμό.
- β) Το 89% του δείγματος αντιστοιχίζεται στο μεγαλύτερο ποσοστό το οποίο δήλωσε ότι το ταξίδι αναψυχής του διήρκεσε ως και μια εβδομάδα. Συγκεκριμένα περίπου το 50% αφορά ταξίδια που διήρκεσαν από 4 έως 5 μέρες, το 20% σε διάρκεια από 2 έως 3 μέρες και το υπόλοιπο 19% από 6 έως 8 μέρες. Ο χρόνος διάρκειας του ταξιδιού βρίσκεται σε αντιστοιχία με τα αποτελέσματα της έρευνας των Wachyuni & Kusumaningrum (2020), όπου οι συμμετέχοντες δήλωσαν ότι η μέση

διάρκεια του ταξιδιού τους μετά την εμφάνιση της πανδημίας επιθυμούν να είναι ως και μια εβδομάδα. Επιπλέον, σύμφωνα με τα δεδομένα του Ινστιτούτου του Συνδέσμου Ελληνικών Τουριστικών Επιχειρήσεων (ΙΝΣΕΤΕ, 2022) η μέση παραμονή των Ελλήνων στο εξωτερικό προκύπτει ότι ήταν ίση με 12 ημέρες (διανυκτερεύσεις) για το 2021. Επομένως, τα αποτελέσματα της έρευνας φαίνεται ότι εκφράζουν την παραπάνω τάση.

- γ) Οι αριθμός των ταξιδιών αναψυχής που πραγματοποίησαν οι περισσότεροι πολίτες τα τελευταία 2.5 χρόνια προκύπτει να είναι από 1 ταξίδι ως και 3. Το ποσοστό της έρευνας που εκφράζει αυτό των αριθμό ταξιδιών είναι ίσο με 86%. Μάλιστα, οι μισοί από τους πολίτες που ταξίδεψαν (50%) πραγματοποίησαν 2 ως και 3 ταξίδια στο διάστημα αυτό και το υπόλοιπο 36% ταξίδεψε μόνο μια φορά. Ο αριθμός αυτός των ταξιδιών αναψυχής που δήλωσε η πλειοψηφία των πολιτών ότι πραγματοποίησής (2-3ταξίδια, 50%) βρίσκεται επίσης σε συμφωνία με τα ερευνητικά αποτελέσματα παρόμοιων ερευνών. Συγκεκριμένα, στην έρευνα της El Gamil (2022) οι συμμετέχοντες δήλωσαν ότι πρόκειται να ταξιδέψουν από 1 έως 3 φορές με το τέλος της πανδημίας.
- δ) Τέλος, οι πολίτες που εμφανίζεται να ταξίδεψαν περισσότερο είναι μόνιμοι κάτοικοι της Περιφέρειας Κρήτης και πραγματοποίησαν κυρίως από 2 ως 3 ταξίδια (17%). Αυτή η δήλωση από την πλειοψηφία του δείγματος δείχνει να είναι αντιφατική, καθώς οι διαθέσιμες έρευνες μέχρι σήμερα που έχουν μελετήσει τη συμπεριφορά των τουριστών κατά την μεταπανδημική περίοδο υποδεικνύουν ότι θα ενισχυθεί ο εγχώριος τουρισμός (Wachyuni & Kusumaningrum, 2020), (ΙΝΣΕΤΕ, 2021), (Ιστότοπος της Ευρωπαϊκής Επιτροπής, 2022), (Ahmad et al., 2022), (Kim et al. (2022).

6.3. Υγειονομικά πρωτόκολλα, μέτρα και ταξίδι αναψυχής - 3^{ος} άξονας μελέτης

6.3.1. Πρωτογενή δεδομένα 3^{ου} άξονα

Ο 3^{ος} άξονας μελέτης και τα δεδομένα που τον αφορούν παρουσιάζονται στη συνέχεια εξετάζοντας την επιρροή των υγειονομικών πρωτόκολλων και περιοριστικών μέτρων που έλαβαν οι χώρες/προορισμοί στην υλοποίηση ταξιδιών αναψυχής τα τελευταία 2.5 χρόνια. Αναφορικά με το πλήθος των ατόμων που συμμετείχαν στην έρευνα προκύπτει ότι το 82.3% ταξίδεψε στο εξωτερικό, το 8% περίπου δεν πραγματοποίησε κάποιο ταξίδι και το 9.4% ταξίδεψε εντός της Ελλάδας. Τα πρωτογενή δεδομένα που προκύπτουν τα συγκεντρώνει ο Πίνακας 6-4. Από αυτά, προκύπτει ότι μόνο το 15% περίπου των

πολιτών που ταξίδεψαν για αναψυχή έκριναν ότι τα περιοριστικά μέτρα που αφορούν στην πανδημία ήταν ελλιπή με αποτέλεσμα να αλλάξουν την αρχική επιλογή προορισμού τους. Επίσης, το 78% έκριναν ότι τα μέτρα αυτά δεν ήταν αυξημένα με αποτέλεσμα να μην αλλάξουν την αρχική επιλογή προορισμού τους. Μάλιστα, περίπου το 75% των πολιτών δεν αναθεώρησε το χρόνο διάρκειας του ταξιδιού εξαιτίας των υγειονομικών πρωτοκόλλων που ακολουθούσε η χώρα προορισμού. Τέλος, το 78% περίπου δήλωσε ότι δεν αντιμετώπισε δυσκολίες κατά την επιστροφή του στην Ελλάδα λόγω των περιοριστικών μέτρων που έλαβε η χώρα.

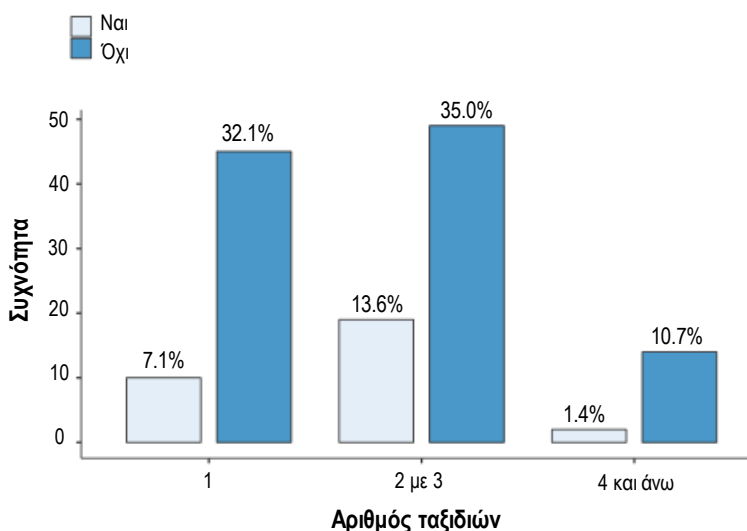
Πίνακας 6-4: Πρωτογενή δεδομένα 3^{ου} άξονα μελέτης.

α/α	Παράμετρος	Απάντηση	Σύνολο απαντήσεων	Ποσοστό επί του συνόλου
14.	Ελλιπή μέτρα περιορισμού της πανδημίας και αλλαγή αρχικού προορισμού	Όχι	132	84.7 %
		Ναι	24	15.3 %
15.	Αυξημένα μέτρα περιορισμού της πανδημίας και αλλαγή αρχικού προορισμού	Ναι	34	21.7 %
		Όχι	122	78.3 %
16.	Ταξίδι στο εξωτερικό και δυσκολίες επιστροφής στην Ελλάδα λόγω των περιοριστικών μέτρων	Όχι	109	77.9%
		Ναι	31	22.1%
18.	Διάρκεια ταξιδιού και μέτρα περιορισμού της πανδημίας στη χώρα προορισμού	Όχι	116	74.5 %
		Ναι	40	25.5 %

6.3.2. Δεδομένα του 3^{ου} άξονα μελέτης μετά από στατιστική επεξεργασία

Σύμφωνα με τα δεδομένα που περιλαμβάνει το διάγραμμα στο Σχήμα 6-5, το 35% των πολιτών που ταξίδεψαν στο εξωτερικό από 2 ως 3 φορές δεν συνάντησε δυσκολίες κατά την επιστροφή του στην Ελλάδα παρά τα υγειονομικά μέτρα που έλαβε η χώρα για τον περιορισμό της πανδημίας. Μάλιστα, μόλις το 14% περίπου των Ελλήνων που ταξίδεψε στο εξωτερικό και για τον ίδιο αριθμό ταξιδιών συνάντησε δυσκολίες κατά την επιστροφή. Αντίστοιχα, οι πολίτες που ταξίδεψαν στο εξωτερικό μόνο μια φορά δηλώνουν σε ποσοστό 32% επίσης, ότι δεν αντιμετώπισαν προβλήματα στην επιστροφή τους. Το ανάλογο ποσοστό για όσους ταξίδεψαν στο εξωτερικό μια φορά και αντιμετώπισαν δυσκολίες είναι ίσο με 7% περίπου.

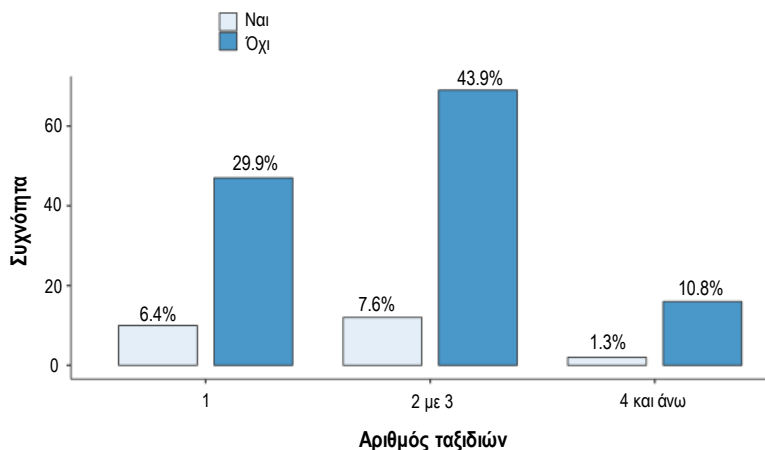
Αντιμετώπιση δυσκολιών επιστροφής στην Ελλάδα από το εξωτερικό λόγω των υγειονομικών πρωτοκόλλων στη χώρα μας

Σχήμα 6-5: Αντιμετώπιση δυσκολιών κατά την επιστροφή στην Ελλάδα λόγω των περιοριστικών μέτρων που έλαβε η χώρα.

Το διάγραμμα στο Σχήμα 6-6 που ακολουθεί, συγκεντρώνει όλα τα δεδομένα σχετικά με την επιρροή των ελλιπών υγειονομικών μέτρων, τα οποία επικρατούσαν στη χώρα προορισμού, στην υλοποίηση ταξιδιού αναψυχής από τους πολίτες τα τελευταία 2.5 χρόνια. Συγκεκριμένα, προκύπτει ότι περίπου το 44% των πολιτών που ταξίδεψε από 2 ως 3 φορές, κατά την περίοδο μελέτης, δεν αναθεώρησε την αρχική του επιλογή εξαιτίας των ελλιπών μέτρων για τον περιορισμό της πανδημίας. Αντίθετα, μόλις το 1.3% του συνόλου των πολιτών που ταξίδεψαν περισσότερο από τέσσερεις φορές στο διάστημα μελέτης άλλαξαν την αρχική επιλογή προορισμού καθώς έκριναν ότι τα περιοριστικά μέτρα δεν ήταν επαρκεί.

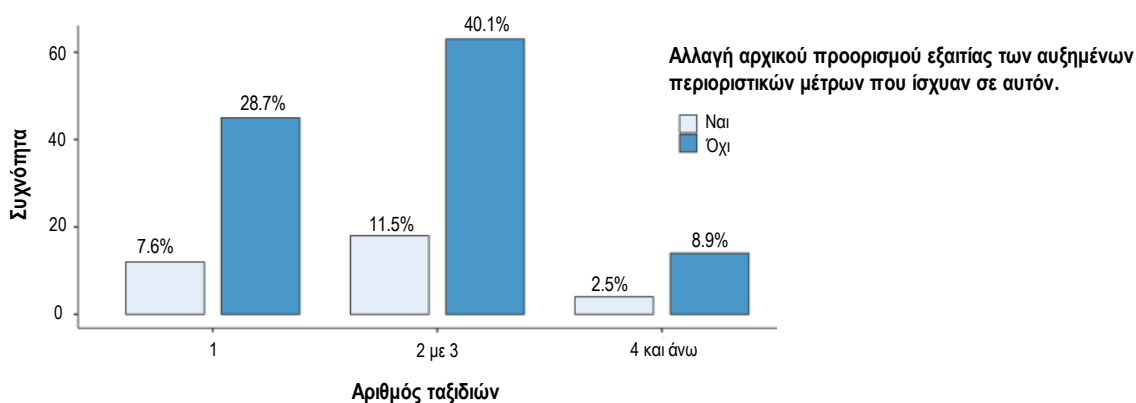
Αλλαγή αρχικού προορισμού εξαιτίας των ελλιπών περιοριστικών μέτρων που ίσχυαν σε αυτόν.

Σχήμα 6-6: Διάγραμμα αναφορικά με την επιρροή των ελλιπών περιοριστικών μέτρων στην χώρα προορισμού για ταξίδι αναψυχής συναρτήσει του αριθμού ταξιδιών.

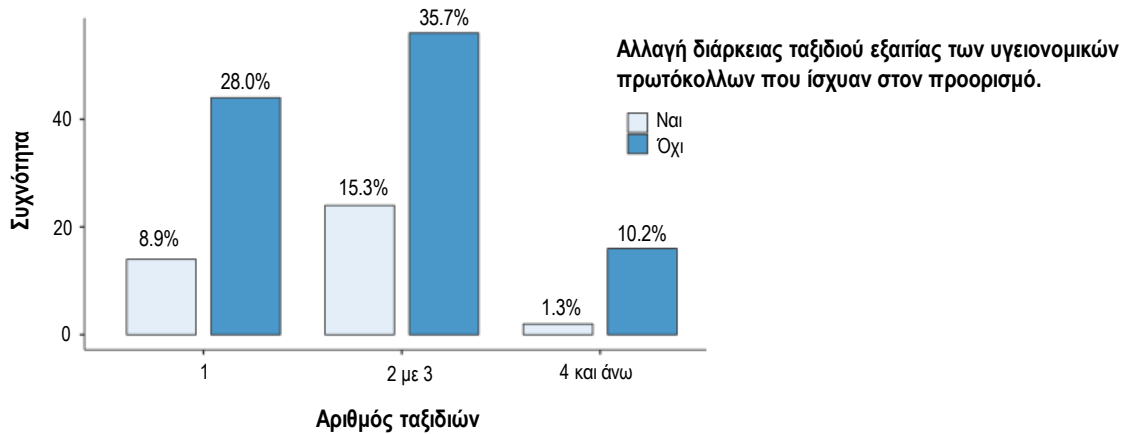

Το διάγραμμα στο Σχήμα 6-7 αντίστοιχα, αφορά στα δεδομένα σχετικά με την επιρροή των αυξημένων υγειονομικών μέτρων της χώρας προορισμού στην υλοποίηση του ταξιδιού αναψυχής από τους πολίτες τα τελευταία 2.5 χρόνια. Προκύπτει λοιπόν, ότι οι πολίτες που ταξίδεψαν από 2 ως 3 φορές δήλωσαν σε ποσοστό ίσο με 40% ότι η λήψη αυξημένων μέτρων δεν μετέβαλε την επιλογή τους. Στην αντίθετη περίπτωση, δηλαδή για όσους ταξίδεψαν από 2 ως 3 φορές στο διάστημα μελέτης και δήλωσαν ότι ο αρχικός προορισμός του ταξιδιού τους άλλαξε εξαιτίας των αυξημένων περιοριστικών μέτρων, το ποσοστό είναι ίσο με 11.5%.

Σχήμα 6-7: Επιρροή των αυξημένων περιοριστικών μέτρων στις χώρα προορισμού στον αριθμό ταξιδιών αναψυχής που πραγματοποιήθηκαν.

Τέλος, το διάγραμμα στο Σχήμα 6-8, αφορά στα δεδομένα σχετικά με την επιρροή των υγειονομικών πρωτόκολλων της χώρας προορισμού στη διάρκεια του ταξιδιού αναψυχής και του αριθμού ταξιδιών που πραγματοποίησαν οι πολίτες τα τελευταία 2.5 χρόνια. Από τα δεδομένα αυτά, προκύπτει ότι το 36% των πολιτών που ταξίδεψαν από 2 ως 3 φορές, δήλωσε ότι τα υγειονομικά πρωτόκολλα δεν αποτέλεσαν αιτία για να αλλάξει ο χρόνος διάρκειας του ταξιδιού τους. Το αντίστοιχο ποσοστό των πολιτών που άλλαξε τη διάρκεια του ταξιδιού του είναι ίσο με 15.3%. Τέλος, οι πολίτες που ταξίδεψαν μια μόνο φορά και δε μετέβαλαν τη διάρκεια λόγω των περιοριστικών μέτρων στη χώρα προορισμού αντιστοιχούν σε ποσοστό ίσο με 28% ενώ, το αντίστοιχο ποσοστό για όσους απάντησαν καταφατικά είναι περίπου 9.0%.

Σχήμα 6-8: Διάγραμμα για την επιρροή των υγειονομικών πρωτόκολλων της χώρας προορισμού στη διάρκεια και τον αριθμό των ταξιδιών αναψυχής

6.3.3. Βασικά συμπεράσματα 3^{ου} ερευνητικού ερωτήματος

Τα βασικά συμπεράσματα από τον συνδυασμό και την ανάλυση των δεδομένων που προκύπτουν για το 3^ο ερευνητικό ερώτημα, το οποίο μελετά την επίδραση της πανδημίας στην απόφαση των Ελλήνων πολιτών να πραγματοποιήσουν ταξίδια αναψυχής στο εξωτερικό στη μετρά covid-19 περίοδο, παρουσιάζονται παρακάτω.

- α) Για το δείγμα της έρευνας προκύπτει ότι οι Έλληνες πολίτες που πραγματοποίησαν τουλάχιστον ένα ταξίδι αναψυχής τα τελευταία 2.5 χρόνια αντιστοιχούν σε ποσοστό 82.3% σε όσους ταξίδεψαν στο εξωτερικό. Ακόμη, το ποσοστό των συμμετεχόντων στην έρευνα που ταξίδεψε για αναψυχή εντός της Ελλάδας είναι ίσο με 9.4%. Η πραγματοποίηση ταξιδιών αναψυχής από τους πολίτες στο εξωτερικό δείχνει να ακολουθεί την γενικότερη αύξηση των ταξιδιών στο υπό μελέτη διάστημα που υποδεικνύουν τα δεδομένα από τον Παγκόσμιο Οργανισμό για τον Τουρισμό (World Tourism Organization Dashboard, 2023). Επίσης, συμβαδίζει με τα δεδομένα από το Ινστιτούτο του Συνδέσμου Ελληνικών Τουριστικών Επιχειρήσεων (ΙΝΣΕΤΕ, 2022), (Statista, 2022), που αφορούν στην πραγματοποίηση ταξιδιών από τους Έλληνες πολίτες στο εξωτερικό για το υπό μελέτη διάστημα ανεξάρτητα από τον τύπο ταξιδιού, και φανερώνουν τη σημαντική αύξηση τους.
- β) Οι πολίτες στην πλειοψηφία έκριναν ότι τα περιοριστικά μέτρα που ίσχυαν στους προορισμούς επιλογής τους ήταν επαρκεί για την ασφάλεια τους. Συγκεκριμένα, το 85% δε θεώρησε τα μέτρα ελλιπή και το 78% δε θεώρησε ότι ήταν αυξημένα. Ως εκ τούτου, δεν ένιωσαν την ανάγκη να αλλάξουν την αρχική επιλογή του προορισμού τους για το ταξίδι αναψυχής. Αυτά τα συμπεράσματα βρίσκονται σε πλήρη συμφωνία με τα συμπεράσματα αντίστοιχων ερευνών οι οποίες

μελέτησαν την τουριστική συμπεριφορά συναρτήσει των περιοριστικών μέτρων για την πανδημία καθώς και το αίσθημα κινδύνου (Zouni et al., 2021), (Poulaki & Nikas, 2021).

- γ) Όσον αφορά την κρίση των πολιτών ως προς τα υγειονομικά πρωτόκολλα που ίσχυαν στον προορισμό και τη διάρκεια του ταξιδιού τους, οι περισσότεροι έκριναν ότι αυτά ήταν επαρκεί για την ασφάλεια τους (Zouni et al., 2021). Μάλιστα, το 74% περίπου δεν μετέβαλλε το χρόνο διάρκειας των διακοπών του.
- δ) Τέλος, τα υγειονομικά μέτρα και οι περιορισμοί που ίσχυαν στην Ελλάδα για τα τελευταία 2.5 χρόνια δεν δυσκόλεψαν την επιστροφή των πολιτών πίσω στη χώρα. Το 78% περίπου δήλωσε ότι δεν αντιμετώπισε δυσκολίες Zouni et al., 2021), (Poulaki & Nikas, 2021).

Συνοψίζοντας, οι πολίτες έκριναν στο σύνολο τους ότι τόσο τα υγειονομικά πρωτοκόλλα όσο και τα περιοριστικά μέτρα για την εξάπλωση του ιού ήταν επαρκεί στις χώρες προορισμούς που επέλεξαν να ταξιδέψουν για αναψυχή. Η πλειονότητα, δε μετέβαλε την αρχική της επιλογή αλλά ούτε και το χρόνο ή/και τον αριθμό ταξιδιών που πραγματοποίησε. Μάλιστα, οι περισσότεροι παρατηρείται ότι ταξίδεψαν από 2 έως 3 φορές τα τελευταία 2.5 χρόνια και το ταξίδι τους είχε μέση διάρκεια από 4 έως 5 μέρες. Τέλος, τα περιοριστικά μέτρα που ίσχυαν στην Ελλάδα δεν αποτέλεσαν εμπόδιο για το ταξίδι των πολιτών στο εξωτερικό.

6.4. Αίσθημα ασφάλειας, συνέπεια, συνείδηση & ταξίδι αναψυχής - 4^{ος} άξονας μελέτης

6.4.1. Πρωτογενή δεδομένα 4^{ου} άξονα

Στην παράγραφο αυτή παρουσιάζονται τα αποτελέσματα από την έρευνα με ερωτηματολόγιο που διεξήχθη για τον 4^ο άξονα μελέτης. Αρχικά, παρουσιάζονται τα αποτελέσματα που αφορούν στον τρόπο επιρροής των παραμέτρων που σχετίζονται με το αίσθημα ασφάλειας, συνέπειας και συνείδησης των πολιτών στην υλοποίηση ενός ταξιδιού αναψυχής κατά διάρκεια των τελευταίων 2.5 ετών. Στη συνέχεια τα πρωτογενή δεδομένα που προκύπτουν για αυτόν τον άξονα μελέτης συσχετίζονται με παραμέτρους που μελετώνται στους υπόλοιπους άξονες της έρευνας προκειμένου να διεξαχθούν συμπεράσματα για την απόφαση των πολιτών να ταξιδέψουν για αναψυχή.

Αναλυτικά, τα πρωτογενή δεδομένα που συγκεντρώθηκαν για κάθε μια από τις παραμέτρους μελέτης του 4^{ου} άξονα περιλαμβάνει ο Πίνακας 6-5. Αναφορικά με τα χρήματα που δαπάνησαν οι Έλληνες πολίτες στην αγορά προστατευτικών μέσων, όπως

είναι οι μάσκες, τα γάντια και τα διαγνωστικά test, για την προστασία τους έναντι της πανδημίας αλλά και ώστε να είναι συνεπείς στους περιορισμούς που ήταν σε ισχύ στους προορισμούς, παρατηρείται ότι περίπου το 50% ξόδεψε λιγότερο από 100€. Περίπου το 23% των Ελλήνων που ταξίδεψαν δαπάνησε ως και 200€ για την προσωπική του προστασία από τον κορονοϊό και το 17% έδωσε παραπάνω από 350€ ενώ, μόλις το 10% δεν ξόδεψε παραπάνω από 350€ αλλά ούτε λιγότερο από 200€.

Παράλληλα, οι Έλληνες ταξιδιώτες δήλωσαν σε ποσοστό ίσο με 65% ότι η απόφαση τους να ταξιδέψουν για αναψυχή στην περίοδο των τελευταίων 2.5 ετών καθορίστηκε και επηρεάστηκε από της συνθήκες που επικρατούσαν εξαιτίας της πανδημίας του κορονοϊού. Όσον αφορά τη συνέπεια των ταξιδιωτών ως προς τα υγειονομικά πρωτόκολλα που τους ζητήθηκαν να τηρήσουν στη χώρα προορισμού, η πλειοψηφία σε ποσοστό ίσο με 90% δήλωσε ότι τα ακολούθησε πλήρως με μόλις 8 πολίτες να δηλώνουν το αντίθετο.

Το ίδιο συνεπείς εμφανίζονται οι πολίτες και ως προς την ενημέρωσή τους σχετικά με τα περιοριστικά μέτρα που ίσχυαν στο προορισμό που επέλεξαν για να ταξιδέψουν, καθώς το 90% δήλωσε ότι αναζήτησε να ενημερωθεί σχετικά με αυτά. Στη συνέχεια, η πλειοψηφία των πολιτών έκρινε ως επαρκή τα υγειονομικά μέτρα για τον περιορισμό της πανδημίας που ίσχυαν στις χώρες που ταξίδεψαν για αναψυχή. Μάλιστα το ποσοστό αυτών είναι περίπου ίσο με 73% ενώ, το αντίστοιχο για όσους δε θεώρησαν επαρκεί τα μέτρα είναι ίσο με 27%.

Τέλος, περίπου το 45% των ατόμων που ταξίδεψαν βαθμονόμησαν με τρία (3) το πόσο ασφαλείς ένιωσαν κατά το τελευταίο τους ταξίδι αναψυχής. Σύμφωνα με την κλίμακα από το ένα (1 καθόλου ασφαλείς) ως το πέντε (5 πολύ ασφαλής) που τους ζητήθηκε να επιλέξουν, ο αριθμός τρία (3) αντιστοιχεί σε «μέτρια ασφαλείς». Σημαντικό είναι ότι τα επόμενα ποσοστά που εμφανίζονται υψηλά αφορούν αυτά της κλίμακας που αντιστοιχούν στους αριθμούς τέσσερα (4) και πέντε (5), δηλαδή σε αυτά που αντιστοιχούν σε υψηλά επίπεδα για το αίσθημα ασφάλειας των ταξιδιών. Τα ποσοστά αυτά είναι περίπου ίσα με 32% και 13% αντίστοιχα. Ακόμη, τα ποσοστά όσων αξιολόγησαν ως «χαμηλό» ή «μηδαμινό» το αίσθημα ασφάλειας αντιστοιχούν μόλις σε 2% και 8%.

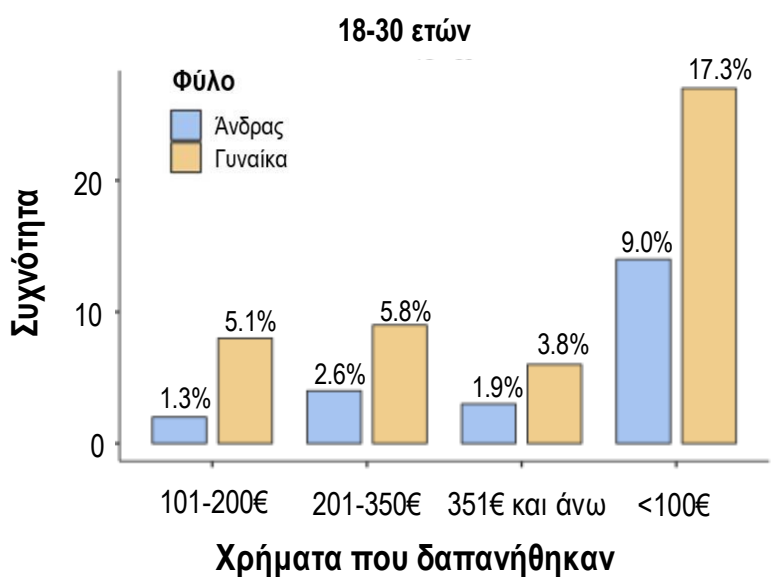
Πίνακας 6-5: Πρωτογενή δεδομένα 4^{ου} άξονα μελέτης.

α/α	Παράμετρος	Απάντηση	Σύνολο απαντήσεων	Ποσοστό επί του συνόλου
8.	Χρήματα που δαπανήθηκαν για την αγορά προστατευτικών μέσων και συνέπεια πολιτών για την είσοδό τους στο προορισμό	351€ και άνω	26	16.7 %
		101-200€	36	23.1 %
		<100€	79	50.6 %
		201–350€	15	9.6 %
9.	Υλοποίηση ταξιδιού και συνθήκες λόγω της πανδημίας	Όχι	55	34.6 %
		Ναι	104	65.4 %
11.	Συνέπεια πολιτών ως προς τα υγειονομικά πρωτόκολλα της χώρας προορισμού	Όχι	8	5.1%
		Ναι	150	94.9%
12	Συνέπεια πολιτών ως προς την αναζήτηση των υγειονομικών πρωτοκόλλων στη χώρα προορισμού	Όχι	15	9.5 %
		Ναι	143	90.5 %
13	Κρίση ταξιδευόντων για την προστασία των υγειονομικών μέτρων στη χώρα προορισμού	Όχι	43	27.2 %
		Ναι	115	72.8 %
17	Αίσθημα ασφάλειας κατά το ταξίδι αναψυχής κατά την περίοδο της πανδημίας	1	3	1.9 %
		2	12	7.6 %
		3	72	45.6 %
		4	50	31.6 %
		5	21	13.3 %

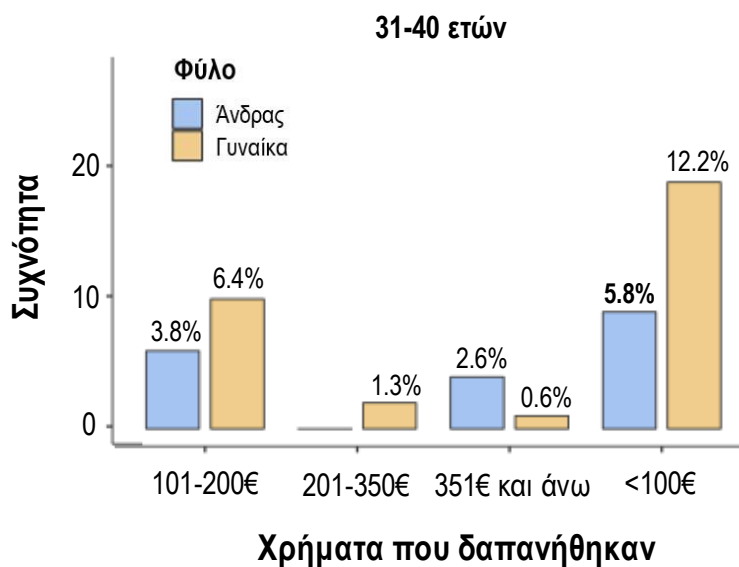
6.4.2. Δεδομένα του 4ου άξονα μελέτης μετά από στατιστική επεξεργασία

Στη συνέχεια, παρουσιάζονται τα δεδομένα που προκύπτουν μετά από τη στατιστική επεξεργασία και τον συνδυασμό των επιμέρους παραμέτρων της έρευνας. Το διάγραμμα στο Σχήμα 6-9 συγκεντρώνει τις πληροφορίες που αφορούν τα χρήματα που δαπάνησαν οι ταξιδιώτες για την προστασία τους από τον κορονοϊό σύμφωνα με τα δημογραφικά τους στοιχεία που αφορούν στο φύλο και την ηλικία τους. Προκύπτει λοιπόν, ότι οι γυναίκες που συμμετείχαν στην έρευνα ηλικίας από 18 ως 30 ετών είναι αυτές που αντιστοιχούν στο μεγαλύτερο ποσοστό όσων ταξίδεψαν και ξόδεψαν λιγότερο από 100€.

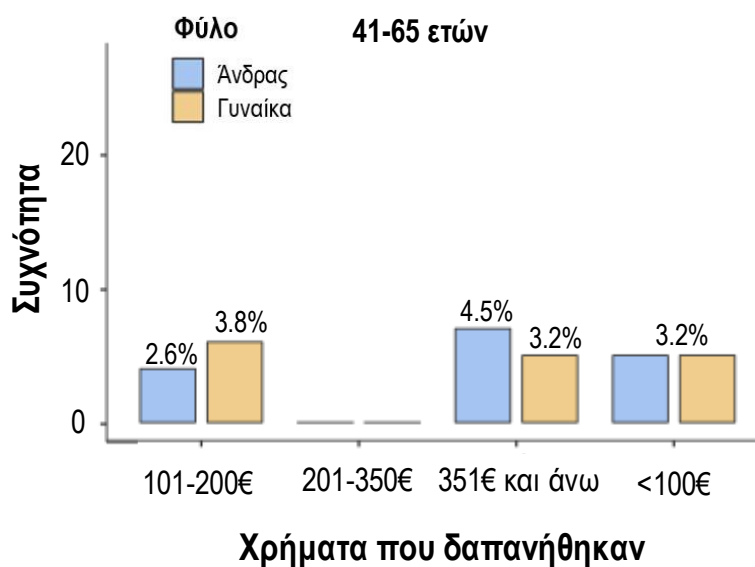
Το αντίστοιχο ποσοστό για τους άντρες σε ηλικία (18 ως 30 ετών) και χρήματα δαπάνης (<100€) είναι σημαντικά χαμηλό και ίσο με 9.0%. Το άμεσος επόμενο υψηλό ποσοστό που παρατηρείται είναι ίσο με 12.2% και αντιστοιχεί επίσης σε γυναίκες που ξόδεψαν λιγότερο από 100€ με τη διαφορά ότι η ηλικία τους κυμαίνεται από 31 ως 40 ετών. Πάλι, το αντίστοιχο ποσοστό για τους άνδρες εμφανίζεται να είναι σημαντικά χαμηλό και ίσο με 3.8%. Ακόμη, για τις ηλικίες από 41 ως 65 ετών και για έξοδα λιγότερα των 100€ τόσο για τους άνδρες όσο και για τις γυναίκες τα ποσοστά εμφανίζονται ίδια και ίσα με 3.2% ενώ για τις υπόλοιπες ηλικίες και κλίμακες εξόδων δεν παρατηρείται αξιοσημείωτη διαφορά στα ποσοστά ανάλογα με το φύλο ή/και την ηλικία.

(α)

(β)

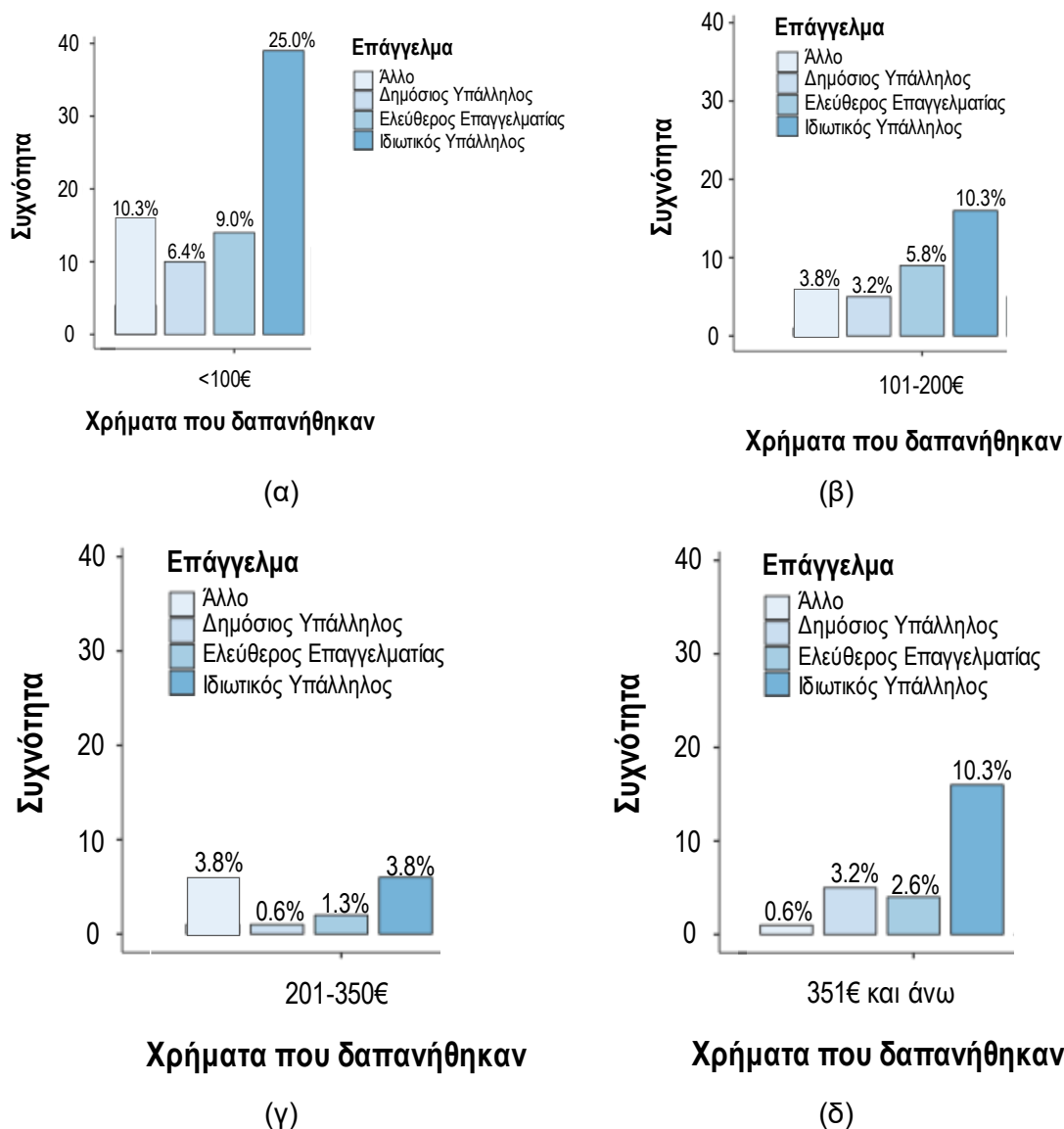

(γ)

Σχήμα 6-9: Διάγραμμα που αφορά τα χρήματα που δαπάνησαν οι ταξιδιώτες για την προστασία τους από τον κορονοϊό σύμφωνα με το φύλο και την ηλικία τους.

Η συσχέτιση των παραμέτρων που αφορούν στα χρήματα που δαπάνησαν οι ταξιδιώτες για την προστασία τους από τον κορονοϊό και του επαγγέλματός τους παρουσιάζεται στη συνέχεια. Με βάση τα στατιστικά δεδομένα που περιλαμβάνει το διάγραμμα στο Σχήμα 6-10 προκύπτει ότι όσοι ξόδεψαν λιγότερα από 100€ αντιστοιχούν σε ποσοστό ίσο με 25% σε ιδιωτικούς υπαλλήλους. Στη συνέχεια, ακολουθούν οι κατηγορίες επαγγέλματος για ελεύθερους επαγγελματίες. Οι επόμενες κατηγορίες με υψηλά ποσοστά αναφορικά με το επάγγελμα και τα έξοδα σε προστατευτικά μέσα είναι επίσης για ιδιωτικούς υπάλληλους. Μάλιστα τα ποσοστά αυτά είναι ίδια και ίσα με 10.3%

για τις κατηγορίες που αφορούν σε δαπάνες από 101 ως 200 ευρώ αλλά και για πάνω από 350€. Τέλος, για την κατηγορία εξόδων από 201 ως 350 ευρώ τα ποσοστά είναι παρόμοια για όλες τις κατηγορίες επαγγέλματος και σημαντικά χαμηλά.

Σχήμα 6-10: Χρήματα που ξόδεψαν οι ταξιδιώτες για την προστασία τους από τον κορονοϊό συναρτήσει του επαγγέλματός τους.

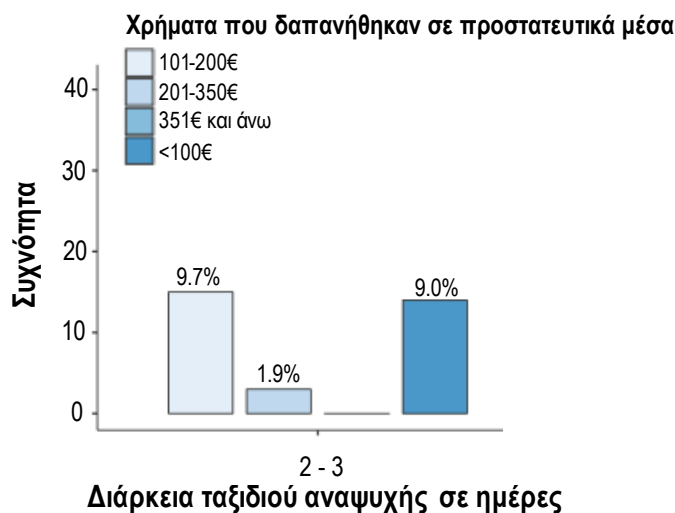
Η υλοποίηση τουλάχιστον ενός ταξιδιού αναψυχής από τους πολίτες συσχετίζεται στη συνέχεια με την παράμετρο που αφορά στα χρήματα που οι ίδιοι ξόδεψαν για την προστασία τους από τον κορονοϊό αλλά και προκειμένου να είναι συνεπείς ως προς τα υγειονομικά μέτρα που ίσχυαν στο προορισμό. Από τα ακόλουθα δεδομένα που συγκεντρώνει ο Πίνακας 6-6 συνεπάγεται ότι οι Έλληνες πολίτες ταξίδεψαν για αναψυχή είτε εντός είτε εκτός της χώρας μας και το 50% αυτών δεν ξόδεψε περισσότερα από 100 ευρώ για την προστασία τους.

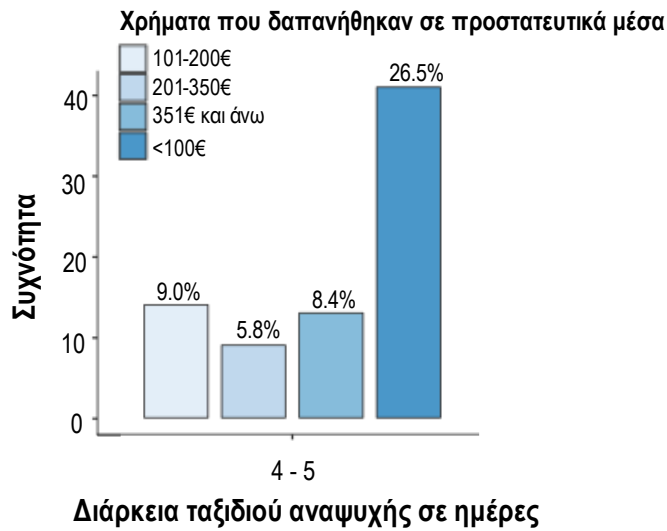
Πίνακας 6-6: Στατιστικά δεδομένα συσχέτισης των χρημάτων που δαπάνησαν οι πολίτες για την αγορά προστατευτικών μέσων στο προορισμό επιλογής τους και της πραγματοποίησης ταξιδιού αναψυχής.

6.Υλοποίηση ταξιδιού αναψυχής	8- Χρήματα που δαπανήθηκαν για προστατευτικά μέσα	Σύνολο απαντήσεων	Ποσοστό επί του συνόλου
Ναι	101-200 €	36	23.1 %
	201-350 €	15	9.6 %
	351-άνω €	24	15.4 %
	<100€	79	50.6 %

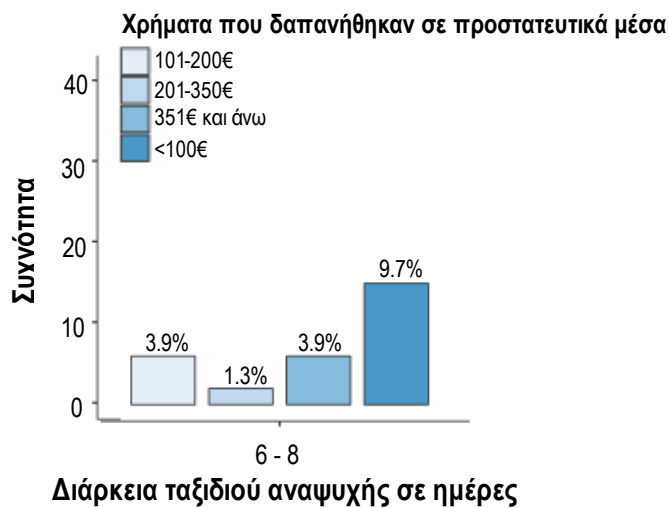
Έπειτα, τα δεδομένα που απεικονίζει το διάγραμμα στο Σχήμα 6-11, συσχετίζουν τις παραμέτρους που αφορούν στα χρήματα που δαπάνησαν για την προστασία τους οι πολίτες και στο χρόνο διάρκειας του ταξιδιού αναψυχής. Από αυτά, προκύπτει ότι το 26.5% των ταξιδιωτών το οποίο ξόδεψε λιγότερα από 100€ για την αγορά προστατευτικών μέσων είναι και εκείνο που αντιστοιχεί σε διάρκεια ταξιδιού από 4 έως 5 ημέρες. Τα αντίστοιχα ποσοστά για μεγαλύτερες δαπάνες αλλά ίδια διάρκεια ταξιδιού είναι σημαντικά μικρότερα και κυμαίνονται από 5.8% ως 9.0%. Επιπλέον, από τα δεδομένα που αφορούν στα έξοδα για την αγορά προστατευτικών μέσων προκύπτει ότι για έξοδα ως και 200€ η τάση είναι πτωτική καθώς οι μέρες διαμονής στον προορισμό αυξάνονται.

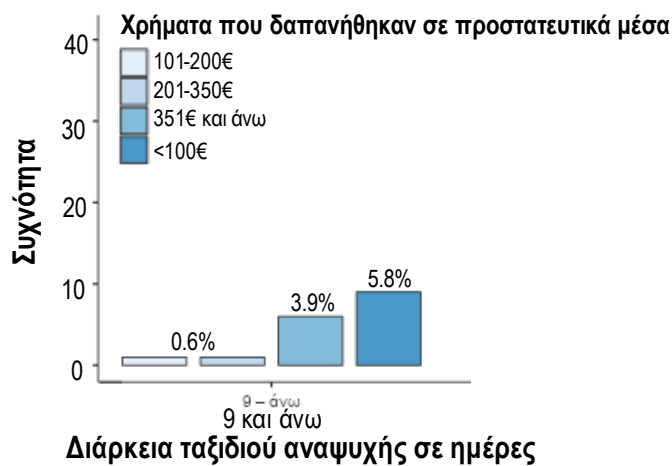
(α)

(β)

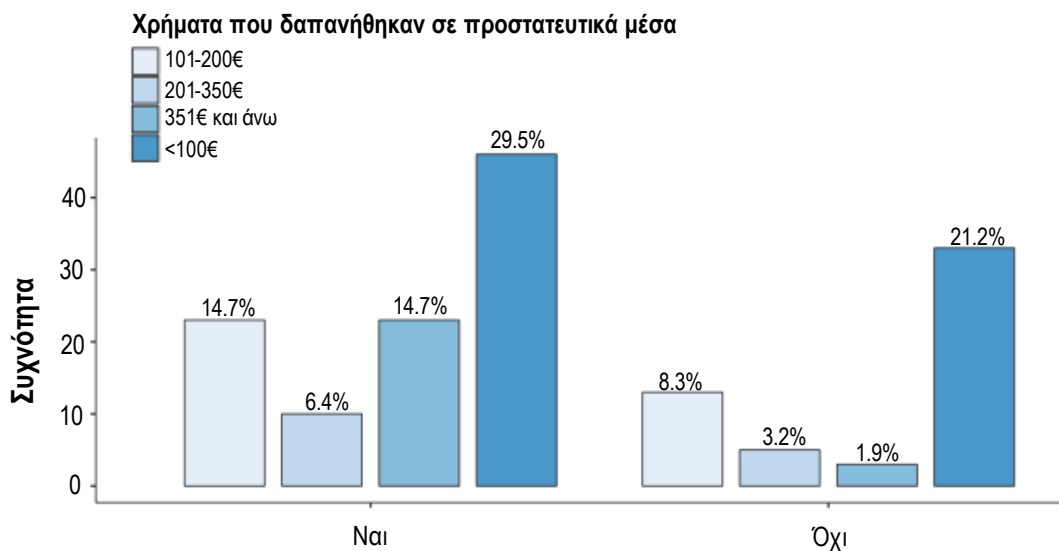
(γ)

(δ)

Σχήμα 6-11: Χρήματα που δαπάνησαν οι πολίτες για την προστασία τους στο ταξίδι αναψυχής που πραγματοποίησαν συναρτήσει του χρόνου διάρκειας αυτού.

Το διάγραμμα στο Σχήμα 6-12 συγκεντρώνει τα δεδομένα που αφορούν στην επιρροή των συνθηκών που επικρατούσαν εξαιτίας της πανδημίας στην πραγματοποίηση ταξιδιών αναψυχής από τους πολίτες για το διάστημα των τελευταίων 2.5 ετών και στα χρήματα που δαπάνησαν για την αγορά προστατευτικών μέσων (π.χ. μάσκες, γάντια, διαγνωστικά test). Τα μεγαλύτερα ποσοστά που προκύπτουν αφορούν όσους δήλωσαν ότι οι συνθήκες συνέβαλαν στην απόφασή τους να ταξιδέψουν. Συγκεκριμένα, το 30% των πολιτών αποφάσισε να ταξιδέψει και τελικά δαπάνησε λιγότερο από 100 ευρώ για την προστασία του. Ωστόσο, σημαντικά υψηλό είναι και το ποσοστό, 21%, που αντιστοιχεί στην πραγματοποίηση του ταξιδιού με ίδιες δαπάνες (100€) αλλά δηλώνει ότι δεν επηρεάστηκε από τις συνθήκες της πανδημίας. Επιπρόσθετα, από τα δεδομένα είναι σαφές ότι η πλειονότητα των πολιτών που ταξίδεψαν για αναψυχή ανεξάρτητα από τις συνθήκες λόγω της πανδημίας δεν ξόδεψαν παραπάνω από 100 ευρώ. Αντίθετα, τα δεδομένα για όσους δήλωσαν ότι οι συνθήκες επηρέασαν την απόφασή τους για ταξίδι υποδεικνύουν ότι επηρέασαν και τα χρήματα που ξόδεψαν για την προστασία τους.

Επιρροή της πανδημίας στην υλοποίηση ταξιδιού αναψυχής

Σχήμα 6-12: Επιρροή της πανδημίας στην πραγματοποίηση ταξιδιών αναψυχής συναρτήσει των χρημάτων που δαπάνησαν για την προστασία τους.

Η συσχέτιση των παραμέτρων που αφορούν στα χρήματα που ξόδεψαν για την προστασία τους οι πολίτες που ταξίδεψαν για αναψυχή και στον αριθμό των ταξιδιών τους, πραγματοποιείται με τα δεδομένα που βρίσκονται στο Σχήμα 6-13. Συγκεκριμένα, προκύπτει ότι για υψηλές δαπάνες από 201ευρώ και πάνω, τα ποσοστά των ατόμων που ταξίδεψαν τουλάχιστον μια φορά είναι χαμηλά και κυμαίνονται από 1.3% ως 8.3%.

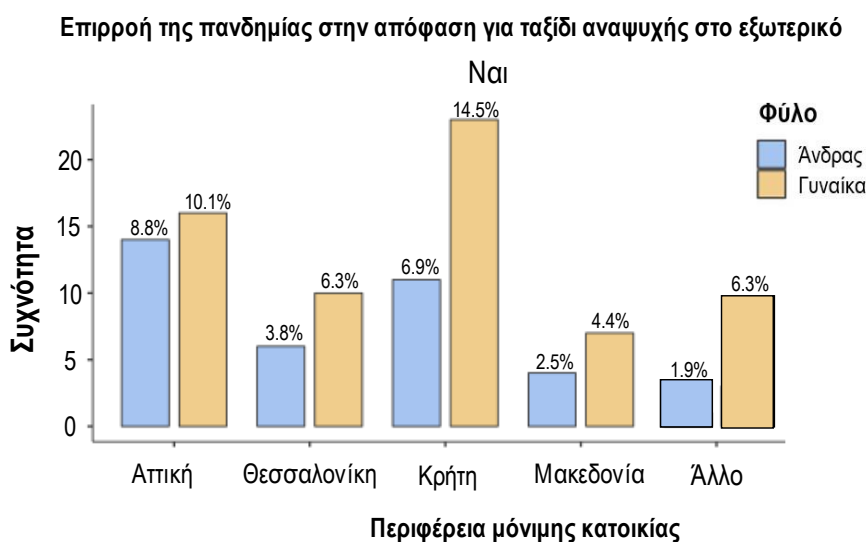
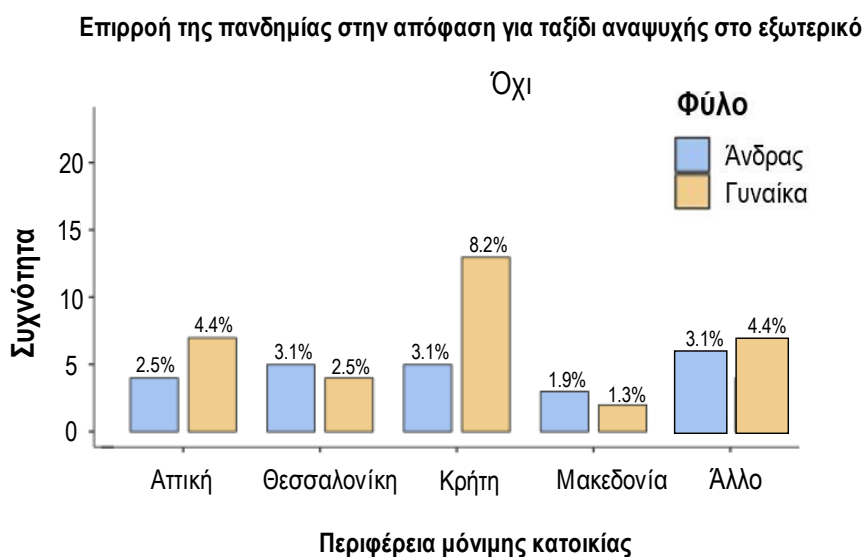
Αντίστοιχα χαμηλά είναι τα ποσοστά που αφορούν έξοδα ως 200 ευρώ και αριθμό ταξιδιών μεγαλύτερο των τεσσάρων. Το μεγαλύτερο ποσοστό, 27.6%, παρατηρείται για έξοδα μικρότερα των 100 ευρώ και αριθμό ταξιδιών αναψυχής στα τελευταία 2.5 χρόνια από δύο έως τρία (2-3). Το αμέσως επόμενο υψηλό ποσοστό, 17.3%, αφορά τα ίδια έξοδα και την υλοποίηση ενός μόνο ταξιδιού αναψυχής. Τέλος, υψηλό εμφανίζεται και το ποσοστό όσων ταξίδεψαν από δύο έως τρεις φορές (2-3) στο διάστημα μελέτης και ξόδεψαν από 101 ως 200 ευρώ.

Σχήμα 6-13: Συσχέτιση των παραμέτρων που αφορούν στα χρήματα που ξόδεψαν για την προστασία τους οι πολίτες που ταξίδεψαν για αναψυχή και στον αριθμό των ταξιδιών που πραγματοποίησαν.

Η μελέτη και συσχέτιση της παραμέτρου που αφορά στην επιρροή των συνθηκών που επικρατούσαν τα τελευταία 2.5 χρόνια λόγω της πανδημίας στην πραγματοποίηση ταξιδιού αναψυχής συναρτήσκει παραμέτρων που αφορούν στα δημογραφικά στοιχεία των συμμετεχόντων στην έρευνα, όπως αυτά του φύλου και της περιφέρειας μόνιμης κατοικίας αναλύονται στη συνέχεια. Αναλυτικά το διάγραμμα στο Σχήμα 6-14 συγκεντρώνει όλα τα δεδομένα από όπου προκύπτουν τα ποσοστά για τη συσχέτισης των τριών αυτών παραμέτρων. Από αυτά, παρατηρείται ότι τα ποσοστά ανάμεσα στις γυναίκες και στους άνδρες που δηλώνουν ότι οι συνθήκες επηρέασαν την απόφασή τους για ταξίδι δεν διαφέρουν σημαντικά. Μόνο για την περιφέρεια της Κρήτης, το συνολικό ποσοστό των ανδρών είναι ίσο μόλις με 7% περίπου ενώ, το αντίστοιχο που αφορά στις γυναίκες είναι σχεδόν το διπλάσιο και ίσο με 14.5%. Σημαντικό είναι επίσης ότι ανάλογη διαφορά σημειώνεται και για τους κατοίκους της Θεσσαλονίκης αλλά για μικρότερα ποσοστά.

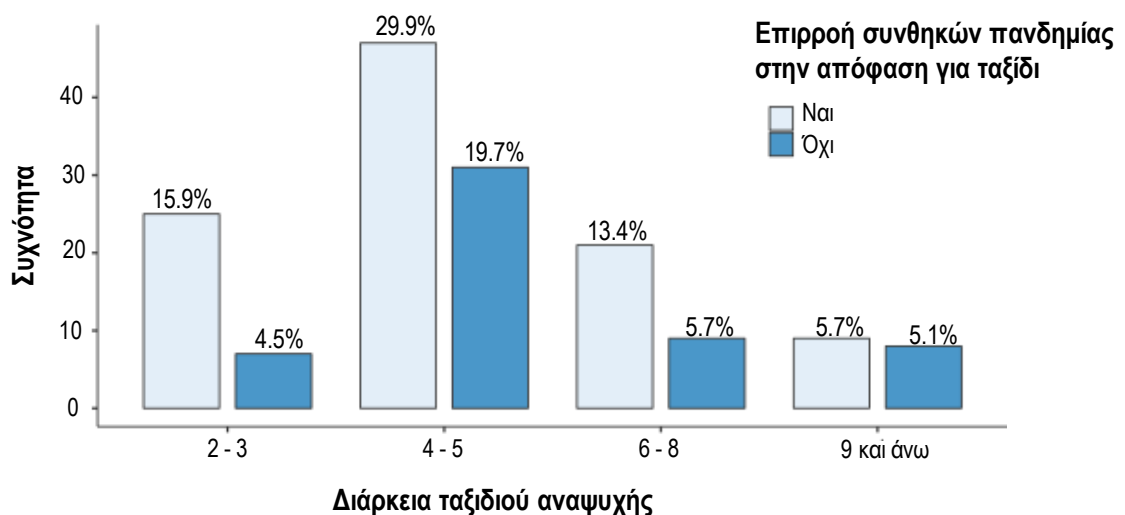
Σχετικά με τα άτομα που δήλωσαν ότι οι συνθήκες που επικρατούσαν εξαιτίας της πανδημίας δεν επηρέασαν τελικά την απόφασή τους να ταξιδέψουν αρχικά, παρατηρείται ότι τα αντίστοιχα ποσοστά τόσο ανά φύλο όσο και ανά περιφέρεια μόνιμης κατοικίας είναι πιο χαμηλά. Μόνο στην περίπτωση της περιφέρειας της Κρήτης, όπου αντιστοιχεί και στο μεγαλύτερο ποσοστό, 8%, είναι εμφανές ότι οι γυναίκες δήλωσαν ότι δεν συνέβαλαν οι συνθήκες αυτές στην απόφασή τους να ταξιδέψουν για αναψυχή.

Σχήμα 6-14: Συσχέτιση δημογραφικών στοιχείων για το φύλο και τη μόνιμη περιφέρεια κατοικίας και της επιρροής της πανδημίας στην πραγματοποίηση ταξιδιών αναψυχής.

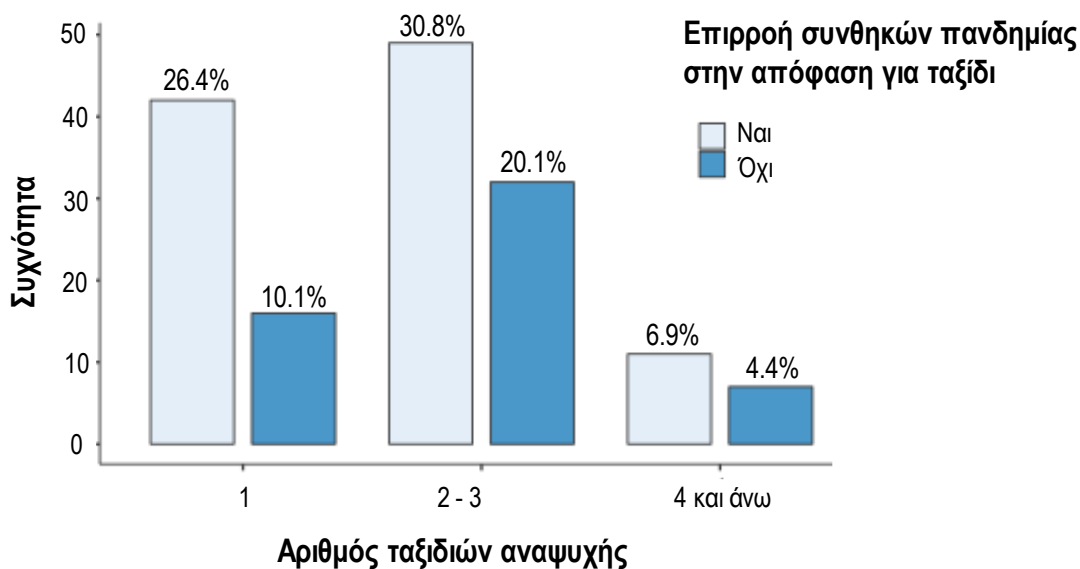
Η διάρκεια του ταξιδιού αναψυχής που πραγματοποίησαν οι πολίτες της χώρας μας και η συσχέτιση της παραμέτρου αυτής με τις συνθήκες που επικρατούσαν τα τελευταία 2.5 χρόνια εξαιτίας της πανδημίας συσχετίζονται στη συνέχεια. Συγκεκριμένα, το διάγραμμα στο Σχήμα 6-15 συγκεντρώνει όλα τα στατιστικά δεδομένα για τις παραμέτρους αυτές. Συνεπάγεται λοιπόν, ότι ενώ οι περισσότεροι πολίτες δηλώνουν ότι

οι επικρατούσες συνθήκες επηρέασαν την απόφασή τους για ταξίδι, το μεγαλύτερο ποσοστό εμφανίζεται να ταξίδεψε από τέσσερις ως πέντε ημέρες (4-5). Το ποσοστό αυτό είναι περίπου ίσο με 30% ενώ, το αντίστοιχο ποσοστό για όσους η απόφασή τους δεν επηρεάστηκε από τις συνθήκες δεν διαφέρει σημαντικά και είναι σχεδόν ίσο με 20%. Υψηλά είναι και τα ποσοστά όσων επέλεξαν να διαρκέσει το ταξίδι τους από δύο ως τρεις μέρες (2-3) αλλά και από έξι ως οκτώ (6-8). Επομένως, ανακύπτει το συμπέρασμα ότι η ανάγκη των πολιτών για ταξίδι αναψυχής και η σημαντική επιρροή των συνθηκών της πανδημίας στην τελική τους απόφαση συνέβαλαν στην υλοποίηση ταξιδιών με διάρκεια ως και μια εβδομάδα.

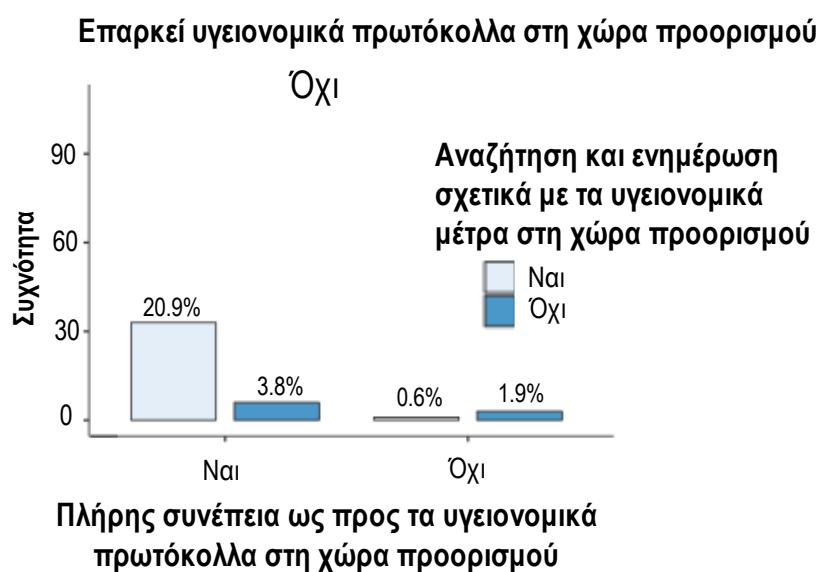
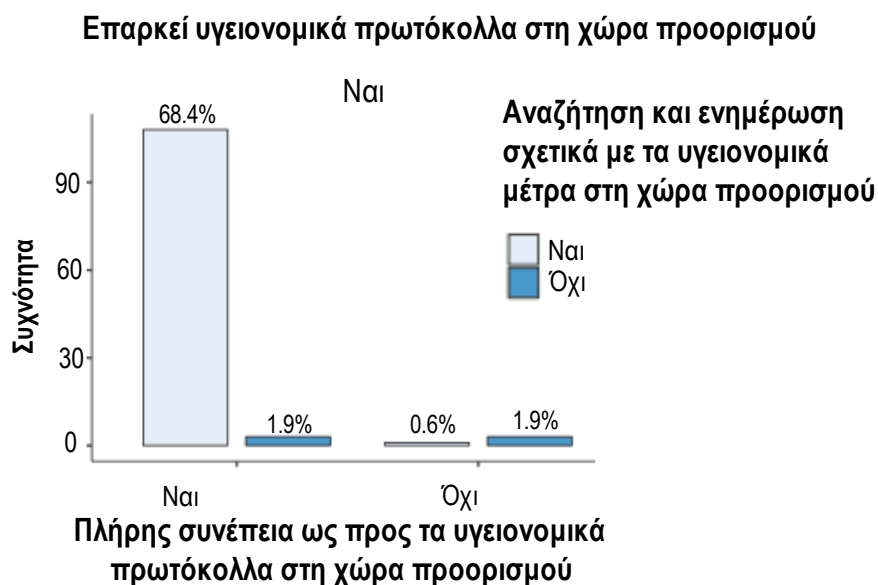
Σχήμα 6-15: Συσχέτιση της επιρροής των συνθηκών της πανδημίας στην υλοποίηση και στη διάρκεια του ταξιδιού αναψυχής.

Ο αριθμός των ταξιδιών αναψυχής που πραγματοποίησαν οι πολίτες εξετάζεται επίσης συναρτήσει της επίδρασης της πανδημίας στην απόφασή τους να ταξιδέψουν. Το διάγραμμα στο Σχήμα 6-16 συνδυάζει τα δεδομένα για τις δύο αυτές παραμέτρους. Προκύπτει ότι παραπάνω από το 50% των πολιτών ταξίδεψαν από μια ως και τρεις φορές (1-3) δηλώνοντας παράλληλα ότι η εμφάνιση της πανδημίας και οι συνθήκες που επικρατούσαν επηρέασαν την απόφασή τους. Μάλιστα, το μεγαλύτερο ποσοστό, 30.8%, εμφανίζεται για αυτούς που ταξίδεψαν από δύο ως τρεις φορές (2-3) στο διάστημα μελέτης. Το αντίστοιχο ποσοστό για όσους ταξίδεψαν από μια ως και τρεις φορές απαντώντας ότι η απόφασή τους για ταξίδι δεν επηρεάστηκε από την εξέλιξη της πανδημίας είναι περίπου ίσο με 30%. Ακόμη, για αριθμό ταξιδιών παραπάνω από τέσσερα (4 και άνω) δεν παρατηρείται σημαντική διαφορά ανάμεσα στις κατηγορίες.

Σχήμα 6-16: Επιρροή της πανδημίας στον αριθμό ταξιδιών αναψυχής που πραγματοποίησαν οι πολίτες στο εξωτερικό.

Στον επόμενο διάγραμμα, συσχετίζονται οι παράμετροι που αφορούν στη συνέπεια και την κρίση των πολιτών ως προς τα υγειονομικά πρωτόκολλα που ίσχυαν στον προορισμό επιλογής τους συναρτήσει του αισθήματος ασφάλειας που ένιωσαν κατά την διάρκεια του ταξιδιού αναψυχής. Πιο αναλυτικά, τα δεδομένα που συγκεντρώνει το διάγραμμα στο Σχήμα 6-17 αφορούν τους πολίτες που ταξίδεψαν είτε εντός είτε εκτός της Ελλάδας. Από αυτά, προκύπτει ότι περίπου το 68% του συνόλου των ταξιδιωτών αναζήτησε, ενημερώθηκε και τήρησε πλήρως τα υγειονομικά πρωτόκολλα που ίσχυαν στον προορισμό. Μάλιστα, το ίδιο ποσοστό έκρινε ότι τα μέτρα αυτά ήταν επαρκή για την ασφάλεια του στο ταξίδι που πραγματοποίησε και μόλις το ένα τρίτο (20.9%) όσων ταξίδεψαν δήλωσαν ότι παρά το ότι ενημερώθηκαν για τα υγειονομικά πρωτόκολλα και τα ακολούθησαν πλήρως τα θεώρησαν ανεπαρκή για την ασφάλεια τους. Τέλος, τα επιμέρους ποσοστά όσων έκριναν ότι τα υγειονομικά πρωτόκολλα στο προορισμό επιλογής τους δεν ήταν επαρκή για την ασφάλειάς τους είναι σημαντικά χαμηλά. Συνεπώς, από όλα τα παραπάνω, είναι κατανοητό ότι οι πολίτες έδειξαν πλήρη συνέπεια ως προς τους περιορισμούς που ίσχυαν κατά τη διάρκεια του ταξιδιού τους κρίνοντας παράλληλα ότι τα μέτρα αυτά ήταν επαρκή για την ασφάλειά τους.

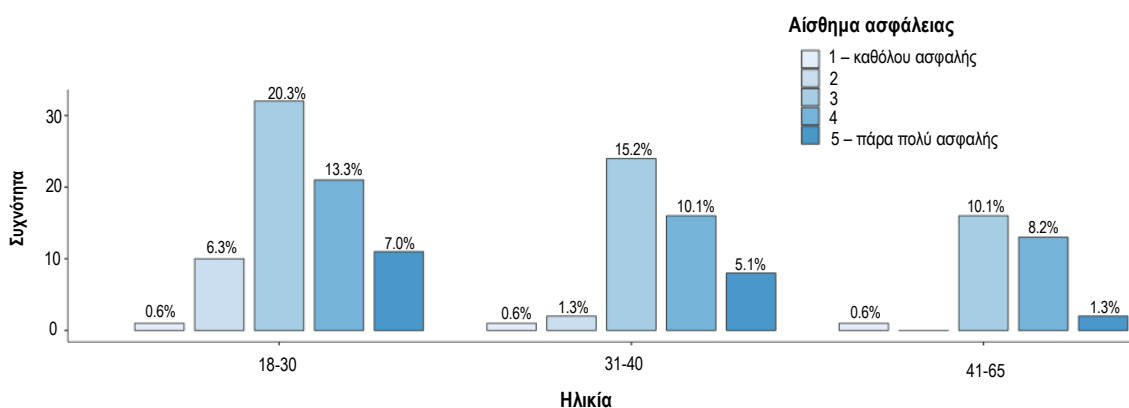

Σχήμα 6-17: Συσχέτιση των παραμέτρων για τη συνέπεια και κρίση των πολιτών ως προς τα υγειονομικά πρωτόκολλα στον προορισμό και την ασφάλεια.

Η βαθμονόμηση της ασφάλειας που ένιωσαν οι ταξιδιώτες κατά τη διάρκεια του ταξιδιού αναψυχής αποτελεί μια ακόμη παράμετρο του 4^{ου} άξονα μελέτης. Η παράμετρος αυτή συσχετίζεται στη συνέχεια με την ηλικία των συμμετεχόντων στην έρευνα οι οποίοι ταξίδεψαν στο χρονικό διάστημα των 2.5 τελευταίων ετών. Τα στατιστικά δεδομένα που προκύπτουν από τη συσχέτιση αυτή, περιλαμβάνει το διάγραμμα στο Σχήμα 6-18. Από εκεί, προκύπτει ότι στο σύνολο τους οι ταξιδιώτες ένιωσαν ασφαλείς κατά τη διάρκεια του τελευταίου τους ταξιδιού καθώς, τα ποσοστά που αφορούν σε χαμηλά επίπεδα ασφάλειας (1 ως 2) είναι μηδαμικά. Μόλις τρεις (3) από τους πολίτες που ταξίδεψαν απάντησαν ότι δεν ένιωσαν καθόλου ασφαλείς κατά το ταξίδι τους ανεξαρτήτου ηλικίας.

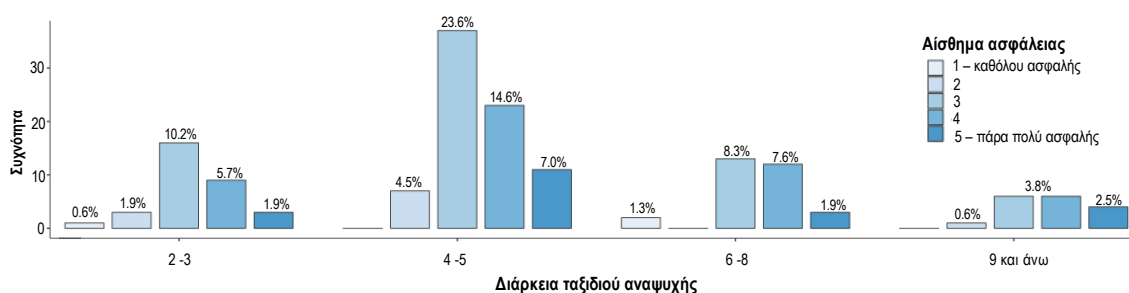

Για πολύ υψηλά επίπεδα ασφάλειας (από 4 ως 5) οι ταξιδιώτες που ανήκουν στις ηλικιακές ομάδες από 18 ως 30 και 31 ως 40 ετών είναι εκείνοι που συγκεντρώνουν τα μεγαλύτερα ποσοστά, 20% και 15% αντίστοιχα. Τέλος, για την ηλικιακή ομάδα από 41 ως 65 ετών οι περισσότεροι ταξιδιώτες (10%) απάντησαν ότι ένιωσαν μέτρια ασφαλείς (επίπεδο ασφάλειας 3).

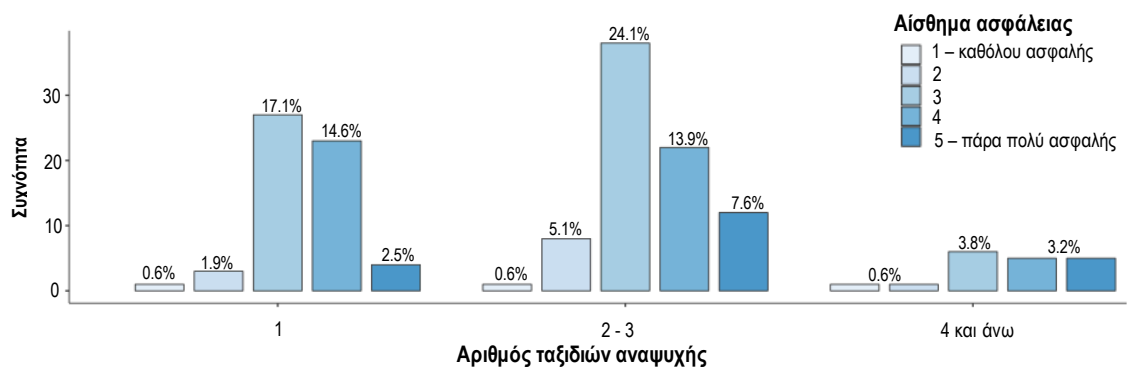
Σχήμα 6-18: Στατιστικά δεδομένα συσχέτισης του αισθήματος ασφάλειας των πολιτών στο τελευταίο ταξίδι αναψυχής που πραγματοποίησαν και του φύλου τους.

Το αίσθημα ασφάλειας όσων ταξίδεψαν και η διάρκεια του ταξιδιού αναλύονται παρακάτω σύμφωνα με τα δεδομένα που συγκεντρώνει το διάγραμμα στο Σχήμα 6-19. Από τα δεδομένα, προκύπτει ότι τα υψηλότερα ποσοστά, 10.2% και 23.6%, αντιστοιχούν σε μέτρια επίπεδα ασφάλειας (3) και διάρκεια ταξιδιού λιγότερη της μιας εβδομάδας (από 2 ως 3 μέρες και από 4 ως 5 μέρες). Στη συνέχεια ακολουθούν τα ποσοστά για υψηλά επίπεδα ασφάλειας (4 και 5) από όπου προκύπτει ότι η διάρκεια του ταξιδιού κυμάνθηκε κυρίως από 4 ως 5 ημέρες με αθροιστικό ποσοστό ίσο με 21.6%. Επιπλέον, για διάρκεια ταξιδιού από μια εβδομάδα και πάνω (6 ως 8 μέρες και πάνω από 9 μέρες) καθώς και υψηλά επίπεδα ασφάλειας (4 και 5) το αθροιστικό ποσοστό είναι ίσο με 15.8%. Συνεπώς, είναι σαφές ότι κατά το διάστημα μελέτης της έρευνας, το σύνολο των Ελλήνων στο τελευταίο ταξίδι αναψυχής που πραγματοποίησε αισθάνθηκε μέτρια ασφαλής και διήρκησε από 4 ως 5 μέρες.

Σχήμα 6-19: Συσχέτιση του αισθήματος ασφάλειας των πολιτών και της διάρκειας του ταξιδιού αναψυχής.

Αναφορικά με το πόσο ασφαλείς αξιολόγησαν οι ταξιδιώτες ότι ένιωσαν στο τελευταίο ταξίδι που πραγματοποίησαν και το συνολικό αριθμό των ταξιδιών αναψυχής που έκαναν τα τελευταία 2.5 χρόνια, προκύπτει ότι περίπου το 45% αυτών αισθάνθηκε μέτρια ασφαλείς και πραγματοποίησε τουλάχιστον ένα ταξίδι. Το διάγραμμα στο Σχήμα 6-20 περιλαμβάνει συγκεντρωτικά τα δεδομένα για κάθε μια από τις κατηγορίες της κλίμακας βαθμονόμησης του αισθήματος ασφάλειας και του συνολικού αριθμού ταξιδιών που πραγματοποιήθηκαν. Είναι σημαντικό ότι για τις κατηγορίες που αντιστοιχούν σε υψηλά επίπεδα ασφάλειας (από 4 ως 5) ανεξαρτήτου του αριθμού ταξιδιών τα προκύπτοντα ποσοστά είναι μεγαλύτερα από αυτά για χαμηλά επίπεδα ασφάλειας (1 και 2).

Σχήμα 6-20: Συσχέτιση του αισθήματος ασφάλειας και του αριθμού των ταξιδιών αναψυχής που πραγματοποίησαν οι πολίτες τα τελευταία 2.5 χρόνια.

6.4.3. Βασικά συμπεράσματα 4^{ου} ερευνητικού ερωτήματος

Μετά από την ανάλυση και στατιστική επεξεργασία των δεδομένων που συγκεντρώθηκαν, τα γενικότερα συμπεράσματα που προκύπτουν για το 4^ο ερευνητικό ερώτημα σχετικά με το αίσθημα ασφάλειας και τα ταξίδια αναψυχής που πραγματοποίησαν οι Έλληνες πολίτες της έρευνας παρουσιάζονται στη συνέχεια.

- α) Περίπου οι μισοί από τους πολίτες (50%), ανεξάρτητα από το φύλο τους, ταξίδεψαν για λόγους αναψυχής στο εξωτερικό και δεν ξόδεψαν περισσότερα από 100 ευρώ για την αγορά προστατευτικών μέσων κατά τη διάρκεια των διακοπών τους.
- β) Σχεδόν το σύνολο των πολιτών (90%) το οποίο ταξίδεψε δήλωσε ότι ακολούθησε πλήρως τα υγειονομικά πρωτόκολλα που ήταν σε ισχύ στον προορισμό που ταξίδεψε. Επίσης, το ίδιο σύνολο δήλωσε ότι έδειξε την ίδια συνέπεια ως προς την αναζήτηση και ενημέρωσή του για αυτά πριν το ταξίδι.
- γ) Παρά το γεγονός ότι οι πολίτες δήλωσαν πως οι συνθήκες της πανδημίας επηρέασαν την απόφασή τους να ταξιδέψουν για αναψυχή τελικά, αποφάσισαν να ταξιδέψουν. Συγκεκριμένα, η ανάγκη των πολιτών για ταξίδι

αναψυχής συνέβαλε στην υλοποίηση ταξιδιών με διάρκεια ως και μια εβδομάδα. Συνεπώς, παρά την εξέλιξη της πανδημίας οι πολίτες ένιωσαν ασφάλεια ώστε να ταξιδέψουν για αναψυχή τα τελευταία 2.5 χρόνια.

- δ) Η πλειονότητα των πολιτών χαρακτήρισε ότι κατά το τελευταίο ταξίδι αναψυχής αισθάνθηκε από μέτρια ασφαλείς ως ασφαλείς. Η παράμετρος αυτή, ήταν καθοριστική ώστε οι πολίτες να ταξιδέψουν ως και 3 φορές στο διάστημα των τελευταίων 2.5 ετών.
- ε) Το αίσθημα ασφάλειας των πολιτών ανακύπτει τόσο λόγω των υγειονομικών μέτρων που επικρατούσαν στις χώρες προορισμού όσο και λόγω της δικής τους συνέπειας να ενημερωθούν και να τηρήσουν τα μέτρα αυτά.
- στ) Οι συνθήκες της πανδημίας για όσους δήλωσαν ότι τους επηρέασαν στην απόφαση τους για ταξίδι αναψυχής υποδεικνύουν ότι επηρέασαν και τα χρήματα που ξόδεψαν για την προστασία τους από τον κορονοϊό.
- ζ) Τέλος, τα χρήματα που ξόδεψαν οι πολίτες για την προστασία τους δείχνουν ότι επηρεάζουν και τη διάρκεια του ταξιδιού τους.

Κεφάλαιο 7 - Συμπεράσματα

Βασικός σκοπός της εργασίας αυτής είναι η διερεύνηση της επιρροής α) των περιοριστικών μέτρων για τη μετάδοση της πανδημίας covid-19, β) των υγειονομικών πρωτόκολλων και γ) του αισθήματος ασφάλειας που αισθάνονταν οι Έλληνες πολίτες στην απόφαση τους να ταξιδέψουν για λόγους αναψυχής στο διάστημα των τελευταίων 2.5 ετών. Πιο συγκεκριμένα τα ερευνητικά ερωτήματα τα οποία διερευνήθηκαν είναι:

- 1) ποια είναι η ταυτότητα των Ελλήνων πολιτών που συμμετείχαν στην έρευνα και πραγματοποίησαν τουλάχιστον ένα ταξίδι με σκοπό αναψυχής στο εξωτερικό;
- 2) ποια είναι τα γενικότερα χαρακτηριστικά του ταξιδιού αναψυχής που πραγματοποίησαν οι Έλληνες πολίτες (πχ. διάρκεια, αριθμός ταξιδιών);
- 3) επηρέασε η πανδημία και οι συνθήκες που επικρατούσαν την απόφαση για ταξίδι αναψυχής;

και τέλος,

- 4) ένιωσαν οι Έλληνες πολίτες ασφαλείς κατά το τελευταίο ταξίδι τους για λόγους αναψυχής στο εξωτερικό, το οποίο πραγματοποιήθηκε υπό μελέτη διάστημα (δηλαδή τα τελευταία 2.5 χρόνια);

Σύμφωνα λοιπόν με τα δεδομένα που συλλέχθηκαν και μετά από την ανάλυση, την επεξεργασία και το συνδυασμό τους για καθένα από τα επιμέρους ερευνητικά ερωτήματα προκύπτουν τα βασικά συμπεράσματα της εργασίας.

Αναφορικά με τα δημογραφικά στοιχεία των πολιτών που έλαβαν μέρος στην έρευνα και για το 1^ο ερευνητικό ερώτημα προκύπτει ότι το μεγαλύτερο ποσοστό είναι γυναίκες (60%). Ανεξαρτήτου του φύλου των συμμετεχόντων παρατηρείται ότι τα υψηλότερα ποσοστά αφορούν άτομα ηλικίας από 18 ως 30 ετών που έχουν ολοκληρώσει τον κύκλο σπουδών τριτοβάθμιας εκπαίδευσης και εργάζονται ως ιδιωτικοί υπάλληλοι. Η μόνη διαφοροποίηση που παρατηρείται στα μεγαλύτερα ποσοστά του δείγματος σύμφωνα με το φύλο τους σχετίζεται με τη μόνιμη Περιφέρεια κατοικίας τους. Για τις γυναίκες προκύπτει ότι είναι μόνιμοι κάτοικοι της Κρήτης ενώ, για τους άνδρες πέραν αυτής προκύπτει επιπλέον και της Αττικής.

Το σύνολο των πολιτών που συμμετείχαν στην έρευνα απάντησε θετικά κατά 92% στην πραγματοποίηση τουλάχιστον ενός ταξιδιού αναψυχής τα τελευταία 2.5 χρόνια. Μάλιστα, ως προς το 1^ο ερευνητικό ερώτημα προκύπτει ότι το 82% ταξίδεψε στο εξωτερικό και μόλις το 9% ταξίδεψε εντός της Ελλάδας. Πάρα λοιπόν την αβεβαιότητα που επικρατούσε παγκοσμίως εξαιτίας του φαινομένου της πανδημίας, κατά το 2021 και 2022 οι Έλληνες πολίτες πραγματοποίησαν ταξίδια αναψυχής στο εξωτερικό. Τα αποτελέσματα αυτά, βρίσκονται σε πλήρη συμφωνία με τα δεδομένα από το Ινστιτούτο του Συνδέσμου Ελληνικών Τουριστικών Επιχειρήσεων (Ικκος & Λάμπρου, 2022),

(INΣETE, 2022), (Statista, 2022) και του Παγκόσμιου Οργανισμού για τον Τουρισμό (World Tourism Organization Dashboard, 2023) όπου ανεξαρτήτου του τύπου ταξιδιού ο αριθμός αυτών έχει αυξηθεί στο υπό μελέτη διάστημα.

Τόσο για το 2^ο ερευνητικό ερώτημα όσο και τον 2^ο άξονα μελέτης, προκύπτει ότι τα ταξίδια αναψυχής που πραγματοποίησαν οι Έλληνες πολίτες στο εξωτερικό, διήρκεσαν για το 50% από 4 έως 5 μέρες. Η διάρκεια αυτή στα ταξίδια αντιστοιχίζεται με τα δεδομένα από το Ινστιτούτο του Συνδέσμου Ελληνικών Τουριστικών Επιχειρήσεων (INΣETE, 2022), Ίκκος & Λάμπρου, 2022). Επίσης, προκύπτει ότι οι μισοί από τους πολίτες του δείγματος που ταξίδεψαν, (50%), πραγματοποίησαν από 2 ως 3 ταξίδια αναψυχής κατά το διάστημα μελέτης 2021-2022. Μάλιστα, το ποσοστό για όσους πραγματοποίησαν τουλάχιστον ένα ταξίδι αναψυχής ανέρχεται στο 86%. Το γεγονός αυτό καταδεικνύει ότι η τάση των πολιτών για μετακινήσεις εντός της χώρας εξαιτίας των αβεβαιοτήτων της πανδημίας αλλάζει και τα ταξίδια στο εξωτερικό ανακάμπτουν (INΣETE, 2022). (UNWTO, 2022).

Τέλος, η επιρροή των συνθηκών της πανδημίας στην τελική απόφαση για ταξίδι αναψυχής για τους Έλληνες πολίτες ήταν καθοριστική σύμφωνα με όσα δήλωσε το μεγαλύτερο ποσοστό του δείγματος (64%). Συγκεκριμένα, παρά την εξέλιξη της πανδημίας η πλειονότητα των πολιτών χαρακτήρισε ότι κατά το τελευταίο ταξίδι αναψυχής αισθάνθηκε μέτρια ασφαλείς. Το αίσθημα ασφάλειας αυτό των πολιτών ανακύπτει τόσο λόγω των υγειονομικών μέτρων που επικρατούσαν στις χώρες προορισμού όσο και λόγω της δικής τους συνέπειας να ενημερωθούν και να τηρήσουν τα μέτρα αυτά όπως προκύπτει από τα στατιστικά δεδομένα (Neuburger & Egger, 2021) (Ahmad et al., 2022), (Kim et al., 2022). Μάλιστα, η πλειοψηφία των πολιτών δεν αισθάνθηκε ανάγκη να αλλάξει την αρχική επιλογή προορισμού του, τον αριθμό ταξιδιών που πραγματοποίησε αλλά ούτε και τη διάρκεια. Όπως δήλωσαν το ταξίδι αναψυχής τους, δεν επηρεάστηκε από τα περιοριστικά μέτρα που ίσχυαν στους προορισμούς καθώς έκρινε ότι ήταν επαρκεί. Τέλος οι πολίτες έδειξαν πλήρη συνέπεια ως προς τους περιορισμούς (υγειονομικά πρωτόκολλα και μέτρα) και δεν αντιμετώπισε δυσκολίες κατά την επιστροφή του στην Ελλάδα λόγω των μέτρων που έλαβε η χώρα. Η τάση αυτή των πολιτών συνάδει τόσο με το αίσθημα ασφάλειας που προκύπτει όσο και με τα αποτελέσματα άλλων ερευνών που συσχετίζουν τη συμπεριφορά των τουριστών με το αίσθημα κινδύνου το οποίο επηρεάζει έμμεσα τη συνείδηση τους αναφορικά με το κατά πόσο εμπιστεύονται τον προορισμό επιλογής τους για ταξίδι. Επηρεάζοντας ως εκ τούτου και τη πρόθεση τους να ταξιδέψουν (Sambaba & Kalantari, 2021),(Neuburger & Egger, 2021) (Ahmad et al., 2022), (Kim et al., 2022).

Συνοψίζοντας, η παρούσα έρευνα αποτελεί μια από τις πρώτες προσπάθειες καταγραφής και ανάλυσης πραγματικών δεδομένων για τα ταξίδια αναψυχής που

πραγματοποίησαν οι Έλληνες πολίτες-συμμετέχοντες στο εξωτερικό τα 2.5 τελευταία έτη. Αν και το μέγεθος του δείγματος δεν είναι αντιπροσωπευτικό για την εξαγωγή συμπερασμάτων που αφορούν τον ολόκληρό τον πληθυσμό, θα μπορούσαμε να πούμε ότι τα δεδομένα της έρευνας καταγράφουν τόσο την τάση ανάκαμψης των ταξιδιών στο εξωτερικό όσο και την αύξηση στη διάρκεια αυτών.

Σημαντικό είναι ότι το σύνολο των πολιτών εμφανίζεται ικανοποιημένο από τη διαχείριση της πανδημίας από τις διαφορετικές χώρες προορισμού αλλά και από την Ελλάδα. Το γεγονός αυτό σε συνδυασμό με τις υπόλοιπες παραμέτρους που εξετάστηκαν στην εργασία αυτή (διάρκεια – αριθμός ταξιδιών, δαπάνες σε προστατευτικά μέσα, αίσθημα κινδύνου, συνέπεια στα μέτρα) απεικονίζουν τη σημερινή εικόνα στον τουρισμό ο οποίος φαίνεται να ανακάμπτει καθώς οι πολίτες νιώθουν ασφαλείς για να ταξιδέψουν.

Τέλος, είναι σημαντικό να πραγματοποιηθούν αντίστοιχες έρευνες για την καταγραφή των πραγματικών δεδομένων από τους τουρίστες οι οποίες είτε μεμονωμένα είτε σε συνδυασμό με τις υπόλοιπες έρευνες θα μπορέσουν εξάγουν συμπεράσματα αναφορικά με το σύνολο του πληθυσμού.

Βιβλιογραφία στα Ελληνικά

Ελληνική Εταιρεία Τοπικής Ανάπτυξης και Αυτοδιοίκησης (Ε.Ε.Τ.Α.Α.), 2020. Τουριστικός Σχεδιασμός και Προβολή Εγχειρίδιο για Ο,Τ.Α.. Διαθέσιμο σε: <https://www.eetaa.gr/index.php?tag=home> (πρόσβαση: 15 Δεκεμβρίου 2022).

Ίκκος, Α., Κουτσός, Σ., 2018. Η συμβολή του τουρισμού στην ελληνική οικονομία το 2018. Διαθέσιμο σε: <shorturl.at/tAHJR> (πρόσβαση: 15 Δεκεμβρίου 2022).

Ίκκος, Α., Κουτσός, Σ., 2019. Η συμβολή του τουρισμού στην ελληνική οικονομία το 2019. Διαθέσιμο σε: <shorturl.at/tAHJR> (πρόσβαση: 15 Δεκεμβρίου 2022).

Ίκκος, Α., Λάμπρου, Ε., 2022. Η εξερχόμενη ταξιδιωτική κίνηση από Ελλάδα, 2005-2021. Διαθέσιμο σε: <shorturl.at/tAHJR> (πρόσβαση: 15 Δεκεμβρίου 2022).

Ίκκος, Α., Λάμπρου, Ε., 2020. Πώς επηρέασε η πανδημία COVID-19 την διάθεση και τη δυναμικότητα για διακοπές; Αποτελέσματα διαδικτυακής έρευνας σε 14 χώρες.

Ίκκος, Α., Κουτσός, Σ., 2021. *Η συμβολή του Τουρισμού στην ελληνική οικονομία 2019*. 2^η έκδοση–Insete. Διαθέσιμο σε: <shorturl.at/dFIPX> (πρόσβαση: 30 Σεπτεμβρίου 2022).

Ίκκος, Α., Κουτσός, Σ., 2021. *Η συμβολή του Τουρισμού στην ελληνική οικονομία 2020*. Insete. Διαθέσιμο σε: <shorturl.at/cPX01> (πρόσβαση: 30 Σεπτεμβρίου 2022).

Ινστιτούτο του Συνδέσμου Ελληνικών Τουριστικών Επιχειρήσεων (ΙΝΣΕΤΕ), 2022. *Εξερχόμενος τουρισμός*. Διαθέσιμο σε: <https://tinyurl.com/2p94dnhh> (πρόσβαση: 2 Νοεμβρίου 2022).

Ιστότοπος της Ευρωπαϊκής Επιτροπής, 2022. *Ταξίδια κατά τη διάρκεια της πανδημίας του κορονοϊού*. Διαθέσιμο σε: https://ec.europa.eu/info/live-work-travel-eu/coronavirus-response/travel-during-coronavirus-pandemic_el (πρόσβαση: 2 Νοεμβρίου 2022).

Επικαιρότητα Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο, 2021. ΕΚ: Προς έναν πιο βιώσιμο και ασφαλή τουρισμό μετά τον COVID-19 Διαθέσιμο σε: <shorturl.at/tAQ49> (πρόσβαση: 6 Οκτωβρίου 2022).

Ευρωπαϊκό Ελεγκτικό Συνέδριο, 2021. Ειδική Έκθεση: Στήριξη της ΕΕ στον τουρισμό Ανάγκη νέου στρατηγικού προσανατολισμού και βελτίωσης της χρηματοδοτικής προσέγγισης. Διαθέσιμο σε: <https://ketlib.lib.unipi.gr/xmlui/handle/ket/3812?show=full> (πρόσβαση: 30 Σεπτεμβρίου 2022).

Merkaj, F., 2021. Η επίδραση του covid-19 στον ελληνικό τουρισμό. Διαθέσιμο σε <https://dspace.lib.uom.gr/handle/2159/25312>. (πρόσβαση 30 Σεπτεμβρίου 2022).

Βιβλιογραφία Ξενόγλωσση

Ahmad, N., Harun, A., Khizar, H.M.U., Khalid, J. and Khan, S., 2022. Drivers and barriers of travel behaviors during and post COVID-19 pandemic: a systematic literature review and future agenda. *Journal of Tourism Futures*, (ahead-of-print).

CEIC Data, 2022. Bulgaria Visitor Arrivals (Chart-Data-Forecast), 2002-2022|CEIC Data. Διαθέσιμο σε: <https://www.ceicdata.com/en/indicator/bulgaria/visitor-arrivals> (πρόσβαση: 2 Νοεμβρίου 2022).

Chen, H.C. and Yeh, C.W., 2021. Global financial crisis and COVID-19: Industrial reactions. *Finance Research Letters*, 42, p.101940.

Collins-Kreiner, N. and Ram, Y., 2020. National tourism strategies during the Covid-19 pandemic. *Annals of tourism research*.

Cucinotta, D. and Vanelli, M., 2020. WHO declares COVID-19 a pandemic. *Acta Bio Medica: Atenei Parmensis*, 91(1), p.157.

Dias, Á., Patuleia, M., Silva, R., Estêvão, J. and González-Rodríguez, M.R., 2022. Post-pandemic recovery strategies: Revitalizing lifestyle entrepreneurship. *Journal of Policy Research in Tourism, Leisure, and Events*, 14(2), pp.97-114.

Dragan, I.M. & Isaic-Maniu, A., 2013. Snowball sampling completion. *Journal of Studies in Social Sciences*, 5(2).

El Gamil, R., 2022. Exploring Travel Behaviour Post-COVID-19: Towards a More Responsible Tourism. *Academica Turistica-Tourism & Innovation Journal*, 15(2).

European Travel Commission, 2022a. Sustainable travel in an era of disruption: Impact of COVID-19 on sustainable tourism attitudes. *ETC Market Intelligence Report*. Διαθέσιμο σε: shorturl.at/ELRT4 (πρόσβαση: 3 Ιανουαρίου 2023).

European Travel Commission, 2022b. European Tourism 2022 – Trends & Prospects (Q2/2022). Διαθέσιμο σε: <https://etc-corporate.org/reports/european-tourism-2022-trends-prospects-q2-2022/> (πρόσβαση: 23 Ιανουαρίου 2023).

Eurostat, 2023. Tourism in 2022 approaches pre-pandemic levels - Products Eurostat News. Διαθέσιμο σε <https://ec.europa.eu/eurostat/en/web/products-eurostat-news/w/ddn-20230118-1> (πρόσβαση: 3 Ιανουαρίου 2023).

Farzanegan, M.R., Gholipour, H.F., Feizi, M., Nunkoo, R. and Andargoli, A.E., 2021. International tourism and outbreak of coronavirus (COVID-19): A cross-country analysis. *Journal of Travel Research*, 60(3), pp.687-692.

Garrido-Moreno, A., Garcia-Morales, V.J. and Martín-Rojas, R., 2021. Going beyond the curve: Strategic measures to recover hotel activity in times of COVID-19. *International Journal of Hospitality Management*, 96, p.102928.

Hall, C.M., Scott, D. and Gössling, S., 2020. Pandemics, transformations, and tourism: Be careful what you wish for. *Tourism geographies*, 22(3), pp.577-598.

Hao, F., Xiao, Q. and Chon, K., 2020. COVID-19 and China's hotel industry: Impacts, a disaster management framework, and post-pandemic agenda. *International journal of hospitality management*, 90, p.102636.

Insete, 2022. Recovery tracker. Διαθέσιμο σε: <https://insete.gr/bi/recovery-tracker/> (πρόσβαση: 3 Ιανουαρίου 2023).

Islam, M. S., Ferdous, M. Z. & Potenza, M. N., 2020. Panic and generalized anxiety during the COVID-19 pandemic among Bangladeshi people: An online pilot survey early in the outbreak. *Journal of affective disorders*, 276, 30-37.

Johns Hopkins University, 2020. Coronavirus COVID-19 Global Cases by the Center for Systems Science & Engineering (CSSE) at Johns Hopkins University (JHU). Διαθέσιμο σε <https://www.arcgis.com/apps/opsdashboard/index.html#/bda7594740fd40299423467b48e9ecf6> (πρόσβαση: 7 Οκτωβρίου 2022).

Ketter, E. and Avraham, E., 2021. #StayHome today so we can# Travel Tomorrow: tourism destinations' digital marketing strategies during the Covid-19 pandemic. *Journal of Travel & Tourism Marketing*, 38(8), pp.819-832.

Kim, J., Park, J., Lee, J., Kim, S., Gonzalez-Jimenez, H., Lee, J., Choi, Y.K., Lee, J.C., Jang, S., Franklin, D. and Spence, M.T., 2022. COVID-19 and extremeness aversion: the role of safety seeking in travel decision making. *Journal of Travel Research*, 61(4), pp.837-854.

Kourgiantakis, M., Apostolakis, A. and Dimou, I., 2021. COVID-19 and holiday intentions: The case of Crete, Greece. *Anatolia*, 32(1), pp.148-151.

Kumar, P. & Rout, H.B., 2020. Impact assessment of COVID-19: In tourism perspective. *Dogo Rangsang Research Journal*, 10(6).

Lazzeretti, L. & Petrillo, C.S. eds., 2006. *Tourism local systems and networking*. Elsevier.

Leighton, K., Kardong-Edgren, S., Schneidereith, T. and Foisy-Doll, C., 2021. Using social media and snowball sampling as an alternative recruitment strategy for research. *Clinical Simulation in Nursing*, 55, pp.37-42.

Marinov, M. and Todorova, L., 2020. Effects of the COVID-19 Impact on the Tourism Sector in Bulgaria. *Izvestia Journal of the Union of Scientists-Varna. Economic Sciences Series*, 9(2), pp.68-75.

Matiza, T., 2020. Post-COVID-19 crisis travel behaviour: Towards mitigating the effects of perceived risk. *Journal of Tourism Futures*, 8(1), pp.99-108.

Metaxas, T., Juárez, L. and Andrinós, M., 2022. Measuring the Impact of Greece as a Safe Branding Tourist Destination: Evidence from Spain & Greece. *Sustainability*, 14(8), p.4440.

Neuburger, L. and Egger, R., 2021. Travel risk perception and travel behaviour during the COVID-19 pandemic 2020: A case study of the DACH region. *Current Issues in Tourism*, 24(7), pp.1003-1016.

Nicola, M., Alsafi, Z., Sohrabi, C., Kerwan, A., Al-Jabir, A., Iosifidis, C., Agha, M. and Agha, R., 2020. The socio-economic implications of the coronavirus pandemic (COVID-19): A review. *International journal of surgery*, 78, pp.185-193.

Organisation for Economic Co-operation and Development (OECD), 2020a. Tourism Policy Responses to the Coronavirus (COVID-19). Διαθέσιμο σε: <https://www.oneplanetnetwork.org/knowledge-centre/resources/oecd-tourism-policy-responses-coronavirus-covid-19> (πρόσβαση: 15 Σεπτεμβρίου 2022).

Organisation for Economic Co-operation and Development (OECD), 2020b. *Rebuilding tourism for the future: COVID-19 policy responses and recovery*. Διαθέσιμο σε: <https://www.oecd.org/coronavirus/policy-responses/rebuilding-tourism-for-the-future-covid-19-policy-responses-and-recovery-bced9859/> (πρόσβαση: 23 Ιανουαρίου 2023).

Parker, C., Scott, S. and Geddes, A., 2019. Snowball sampling. *SAGE research methods foundations*.

Parrado, S. and Galli, D., 2021. Intergovernmental veto points in crisis management: Italy and Spain facing the COVID-19 pandemic. *International Review of Administrative Sciences*, 87(3), pp.576-592.

Pham, T.D., Dwyer, L., Su, J.J. and Ngo, T., 2021. COVID-19 impacts of inbound tourism on Australian economy. *Annals of Tourism Research*, 88, p.103179.

Poulaki, I. and Nikas, I.A., 2021. Measuring tourist behavioral intentions after the first outbreak of COVID-19 pandemic crisis. Prima facie evidence from the Greek market *International Journal of Tourism Cities*.

Royo, S., 2020. Responding to COVID-19: The Case of Spain. *European Policy Analysis*, 6(2), pp.180-190.

Sánchez-Cañizares, S.M., Cabeza-Ramírez, L.J., Muñoz-Fernández, G. and Fuentes-García, F.J., 2021. Impact of the perceived risk from Covid-19 on intention to travel. *Current Issues in Tourism*, 24(7), pp.970-984.

Sanches-Pereira, A., Onguglo, B., Pacini, H., Gómez, M.F., Coelho, S.T. and Muwanga, M.K., 2017. Fostering local sustainable development in Tanzania by enhancing linkages between tourism and small-scale agriculture. *Journal of Cleaner Production*, 162, pp.1567-1581.

Sembada, A.Y. and Kalantari, H.D., 2021. Biting the travel bullet: A motivated reasoning perspective on traveling during a pandemic. *Annals of tourism research*.

Sharma, G.D., Thomas, A. and Paul, J., 2021. Reviving tourism industry post-COVID-19: A resilience-based framework. *Tourism management perspectives*, 37, p.100786.

Shin, H., Nicolau, J.L., Kang, J., Sharma, A. and Lee, H., 2022. Travel decision determinants during and after COVID-19: The role of tourist trust, travel constraints, and attitudinal factors. *Tourism Management*, 88, p.104428.

Statista, 2022. COVID-19 impact on monthly tourist arrivals Europe 2022. Διαθέσιμο σε: <https://www.statista.com/statistics/1229666/monthly-change-in-tourist-arrivals-in-europe-coronavirus/> (πρόσβαση: 15 Δεκεμβρίου 2022 και 23 Ιανουαρίου 2023).

Varadzhakova, D., Ravnachka, A. and Naumov, N., 2022. Tourism and COVID-19: Socio-economic Impacts of COVID-19 on the Tourism Industry in Bulgaria. In *COVID-19 and a World of Ad Hoc Geographies* (pp. 1897-1912). Springer, Cham.

Volgger, M., Taplin, R. and Aebli, A., 2021. Recovery of domestic tourism during the COVID-19 pandemic: An experimental comparison of interventions. *Journal of Hospitality & Tourism Management*, 48, pp.428-440.

Wachyuni, S.S. and Kusumaningrum, D.A., 2020. The effect of COVID-19 pandemic: How are the future tourist behavior. *Journal of Education, Society and Behavioural Science*, 33(4), pp.67-76.

Wang, F. and Lopez, C., 2020. Does communicating safety matter?. *Annals of Tourism Research*, 80, p.102805.

Wikipedia, 2021. COVID-19 pandemic in Bulgaria. Διαθέσιμο σε: https://en.wikipedia.org/wiki/COVID-19_pandemic_in_Bulgaria#November (πρόσβαση: 4 Δεκεμβρίου 2022).

World Bank. 2020. Rebuilding Tourism Competitiveness: *Tourism Response, Recovery and Resilience to the COVID-19 Crisis*. World Bank, Washington, DC. © World Bank. Διαθέσιμο σε: <https://openknowledge.worldbank.org/handle/10986/34348> (πρόσβαση: 20 Ιανουαρίου 2023).

World Tourism Organization, 2020a. UNWTO Briefing Note – Tourism and COVID-19, Issue 1 – How are countries supporting tourism recovery?, UNWTO, Madrid, DOI: <https://doi.org/10.18111/9789284421893>.

World Tourism Organization, 2020b. COVID-19 Tourism recovery technical assistance package. Διαθέσιμο σε: <https://www.unwto.org/news/unwto-releases-a-covid-19-technical-assistance-package-for-tourism-recovery> (πρόσβαση: 15 Σεπτεμβρίου 2022).

World Tourism Organization, 2020c. One planet vision for a responsible recovery of the tourism sector. Διαθέσιμο σε: <https://www.oneplanetnetwork.org/programmes/sustainable-tourism/covid-19-responsible-recovery> (πρόσβαση: 20 Ιανουαρίου 2023).

World Health Organization (WHO) Health Emergency Dashboard (a), 2022. Bulgaria: WHO Coronavirus Disease (COVID-19) Dashboard with Vaccination Data. Διαθέσιμο σε: <https://covid19.who.int/region/euro/country/bg> (πρόσβαση: 2 Νοεμβρίου 2022).

World Health Organization (WHO) Health Emergency Dashboard (b), 2022. Spain: WHO Coronavirus Disease (COVID-19) Dashboard with Vaccination Data. Διαθέσιμο: <https://covid19.who.int/region/euro/country/es> (πρόσβαση: 2 Νοεμβρίου 2022).

World Health Organization (WHO). (2020c). Coronavirus. (Πρόσβαση: 7 Οκτωβρίου 2022). Διαθέσιμο σε: https://www.who.int/health-topics/coronavirus#tab=tab_1.

World Health Organization (WHO). (2020d). Coronavirus Disease 2019 (COVID-19) Situation Report – 84. (Πρόσβαση: 7 Οκτωβρίου 2022)., Διαθέσιμο σε: https://www.who.int/docs/default-source/coronaviruse/situation-reports/20200413-sitrep-84-covid-19.pdf?sfvrsn=44f511ab_2.

World Tourism Organization, UNWTO, 2021e. 2020: Worst Year in Tourism History with 1 billion Fewer International Arrivals. Διαθέσιμο σε: <https://www.unwto.org/news/2020-worst-year-in-tourism-history-with-1-billion-fewer-international-arrivals> (πρόσβαση: 2 Νοεμβρίου 2022).

World Tourism Organization, UNWTO, 2007. A Practical Guide to Tourism Destination Management. Madrid: WTO. Διαθέσιμο σε: <https://www.e-unwto.org/doi/book/10.18111/9789284412433> (πρόσβαση: 3 Ιανουαρίου 2023).

World Tourism Organization, 2021. International Tourism Highlights, 2020 Edition, UNWTO, Madrid, DOI: <https://doi.org/10.18111/9789284422456>.

World Tourism Organization, UNWTO, 2021. Covid-19: measures to support the Travel and Tourism Sector. Διαθέσιμο σε <https://www.unwto.org/> (πρόσβαση: 2 Νοεμβρίου 2022).

World Tourism Organization, UNWTO, 2022. International Tourism & Covid-19|Tourism Dashboard. Διαθέσιμο σε: <https://www.unwto.org/tourism-data/international-tourism-and-covid-19> (πρόσβαση: 2 Νοεμβρίου 2022).

World Tourism Organization, UNWTO, 2023a. *World Tourism Barometer*. UNWTO Tourism Market Intelligence and Competitiveness Department (Vol. 21).

World Tourism Organization, UNWTO, 2023b. *Tourism Set to Return to Pre-Pandemic Levels in Some Regions in 2023*. Διαθέσιμο σε: <https://www.unwto.org/news/tourism-set-to-return-to-pre-pandemic-levels-in-some-regions-in-2023> (πρόσβαση: 23 Ιανουαρίου 2023).

World Tourism Organization Dashboard, 2023. *Global & regional tourism performance*. Διαθέσιμο σε: <https://www.unwto.org/tourism-data/global-and-regional-tourism-performance> (πρόσβαση: 23 Ιανουαρίου 2023).

World Travel and Tourism Council (WTTTC), 2019. Economic impact report. Διαθέσιμο σε: <https://wttc.org/Research/Economic-Impact> (πρόσβαση 2 Νοεμβρίου 2022).

Zheleva, V. and Mutafov, E., 2021. Impact of COVID-19 on the tourism sector in Bulgaria: state, measures to deal with the effects of pandemic. In *SHS Web of Conferences* (Vol. 120). EDP Sciences.

Zhong, B.L., Luo, W., Li, H.M., Zhang, Q.Q., Liu, X.G., Li, W.T. & Li, Y., 2020. Knowledge, attitudes, and practices towards COVID-19 among Chinese residents during the rapid rise period

of the COVID-19 outbreak: a quick online cross-sectional survey. *International Journal of biological sciences*, 16(10), p.1745.

Zouni, G., Nasiou, P.M., Georgaki, I. and Kapetanaki, E., 2021. COVID-19 impact on tourism: Measuring similarities and differences on tourists and tourism businesses' perceptions. *Tourism and Heritage Journal*, 3, pp.61-93.

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ Α - Ερωτηματολόγιο

Προβολή τουριστικών προορισμών στην μετά-covid περίοδο.

Ονομάζομαι Ευτυχία Ζούνη και στα πλαίσια της εκπόνησης της διπλωματικής μου εργασίας στο Μεσογειακό Πανεπιστήμιο με θέμα «Προβολή προορισμών στην μετά-covid περίοδο» θα σας παρακαλούσα να συμπληρώσετε το παρακάτω ερωτηματολόγιο προκειμένου να μελετήσουμε τον τρόπο με τον οποίο τα περιοριστικά μέτρα, τα υγειονομικά πρωτόκολλα και το αίσθημα ασφάλειας που αισθάνονταν οι Έλληνες πολίτες επηρέασαν την απόφασή τους να ταξιδέψουν για λόγους αναψυχής. Οι απαντήσεις σας θα παραμείνουν εμπιστευτικές και θα χρησιμοποιηθούν αποκλειστικά και μόνο για τους σκοπούς της παρούσας μελέτης. Μια σύνοψη των αποτελεσμάτων της έρευνάς μας θα σας κοινοποιηθεί μετά την ολοκλήρωση της μελέτης, εφόσον το επιθυμείτε. Το ερωτηματολόγιο αυτό είναι ανώνυμο και σας παρακαλούμε να απαντήσετε σε όλες τις ερωτήσεις με τον τρόπο που ορίζεται κάθε φορά. Τα στοιχεία του ερωτηματολογίου χρησιμοποιούνται για καθαρά ερευνητικούς – επιστημονικούς λόγους. Για τη συμπλήρωσή του χρειάζονται λιγότερο από δέκα λεπτά. Σας ευχαριστούμε εκ των προτέρων για το χρόνο και τη συνεργασία σας.

Για οποιαδήποτε διευκρίνιση παρακαλώ αποστέλλετε στην διεύθυνση: mto167@edu.hmu.gr.

* Απαιτείται

1. Ποιο είναι το φύλο σας?*

☐	Άντρας
☐	Γυναίκα

2. Σε ποια ηλικιακή ομάδα ανήκετε?*

☐	18-30
☐	31-40
☐	41-65
☐	66 - άνω

3. Ποιο είναι το εκπαιδευτικό σας επίπεδο?*

☐	Γυμνάσιο
☐	Λύκειο ή Επαγγελματικό Λύκειο
☐	Πτυχίο ΤΕΙ ή Πανεπιστημίου
☐	Μεταπτυχιακό
☐	Διδακτορικό
☐	Άλλο

4. Σε ποια περιφέρεια κατοικείτε ?*

☐	Αττική
☐	Θεσσαλονίκη
☐	Μακεδονίας
☐	Κρήτης
☐	Πελοποννήσου
☐	Νησιά (Κυκλάδων, Δωδεκανήσων, Επτανήσων)

5. Ποιο είναι το επάγγελμα σας ?*

☐	Ιδιωτικός Υπάλληλος
☐	Δημόσιος Υπάλληλος
☐	Ελεύθερος Επαγγελματίας
☐	Φοιτητής
☐	Άλλο

6. Ταξιδέψατε πρόσφατα (τα τελευταία 2,5 χρόνια) για λόγους αναψυχής σε κάποιο προορισμό είτε εντός, είτε εκτός Ελλάδας? **(Εάν η απάντησή σας είναι όχι το ερωτηματολόγιο για εσάς ολοκληρώνεται εδώ. Σας ευχαριστώ πολύ για την συμμετοχή σας)***

☐	Ναι
☐	Όχι

7. Πόσες ημέρες ήταν το ταξίδι σας;

☐	2 - 3
☐	4 - 5
☐	6 - 8
☐	9 – άνω

8. Πόσα χρήματα δαπανήσατε για να είστε συνεπής απέναντι στις υποχρεώσεις σας όσον αφορά την είσοδο σας στον προορισμό που επιλέξατε? (π.χ. για μάσκες, τεστ)

☐	< 100 €
☐	101 - 200 €
☐	201 – 350 €
☐	351 – άνω €

9. Η απόφασή σας να ταξιδέψετε επηρεάστηκε από τις συνθήκες που επικρατούν εξαιτίας του covid?

☐	Ναι
☐	Όχι

10. Πόσες φορές ταξιδέψατε για λόγους αναψυχής τα τελευταία 2,5 χρόνια;

☐	Καμία
☐	1
☐	2- 3
☐	4 - άνω

11. Ακολουθήσατε πλήρως τα υγειονομικά πρωτόκολλα που σας ζητήθηκαν από την χώρα που επιλέξατε να ταξιδέψετε τα τελευταία 2,5 χρόνια?

☐	Ναι
☐	Όχι

12. Αναζητήσατε να ενημερωθείτε για τα υγειονομικά μέτρα που χρησιμοποίησε ο προορισμός που επιλέξατε να ταξιδέψετε, πριν ξεκινήσετε το ταξίδι σας?

☐	Ναι
☐	Όχι

13. Τα υγειονομικά πρωτόκολλα που ακολούθησε ο προορισμός που επιλέξατε να ταξιδέψετε πιστεύετε ότι ήταν επαρκή για την προστασία σας από τον covid?

☐	Ναι
☐	Όχι

14. Νιώσατε την ανάγκη να αλλάξετε τον αρχικό προορισμό του ταξιδιού σας εξαιτίας της μειωμένης λήψης μέτρων από την χώρα που είχατε θέσει ως αρχική σας επιλογή για το ταξίδι σας?

☐	Ναι
☐	Όχι

15. Νιώσατε την ανάγκη να αλλάξετε τον αρχικό προορισμό του ταξιδιού σας εξαιτίας της αυξημένης λήψης μέτρων από την χώρα που είχατε θέσει ως αρχική σας επιλογή για το ταξίδι σας?

☐	Ναι
☐	Όχι

16. Σε περίπτωση που ταξιδέψατε για λόγους αναψυχής εκτός Ελλάδας, τα μέτρα που είχε λάβει η χώρα, σας δυσκόλεψαν στην επιστροφή σας;

☐	Ναι
☐	Όχι

17. Στη κλίμακα από 5 έως 1, όπου το 5 είναι «πολύ ασφαλής, ενώ το 1 είναι «καθόλου ασφαλής», πόσο ασφαλής νοιώσατε στο τελευταίο σας ταξίδι για λόγους αναψυχής, εντός της περιόδου της πανδημίας;

1	2	3	4	5

18. Η διάρκεια του ταξιδιού σας επηρεάστηκε από το υγειονομικά πρωτόκολλα που ακολούθησε η χώρα που επιλέξατε να ταξιδέψετε?

☐	Ναι
☐	Όχι

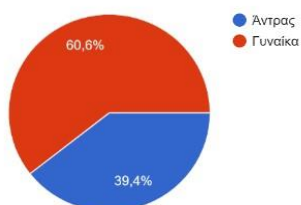
Google Forms

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ Β – Πρωτογενή Αποτελέσματα

Στο παράτημα αυτό παρουσιάζονται τα πρωτογενή αποτελέσματα που προκύπτουν από την έρευνα με τη χρήση ερωτηματολογίου που πραγματοποιήθηκε. Τα αποτελέσματα παρουσιάζονται ακολούθως ανά άξονα μελέτης.

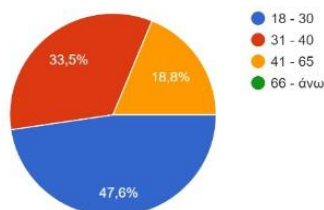
1^{ος} Άξονας – Δημογραφικά στοιχεία

1. Ποιο είναι το φύλο σας;

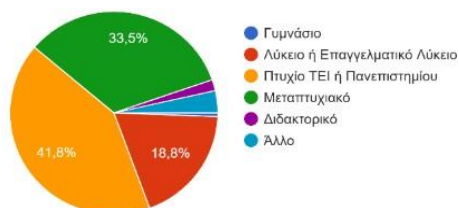
170
απαντήσεις

2. Σε ποια ηλικιακή ομάδα ανήκετε;

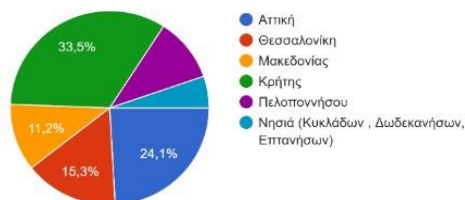
170
απαντήσεις

3. Ποιο είναι το εκπαιδευτικό σας επίπεδο;

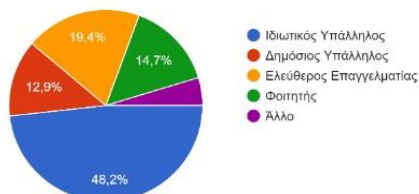
170
απαντήσεις

4. Σε ποια περιφέρεια κατοικείτε;

170
απαντήσεις

5. Ποιο είναι το επάγγελμα σας;

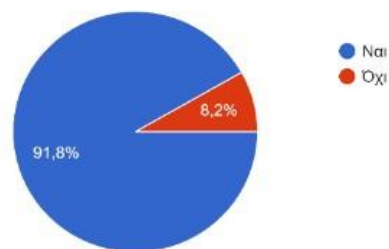

170
απαντήσεις

2^{ος} Άξονας – Ταξίδι αναψυχής γενικές πληροφορίες

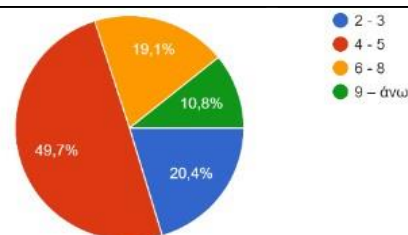
6. Ταξιδέψατε πρόσφατα (τα τελευταία 2,5 χρόνια) για λόγους αναψυχής σε κάποιο προορισμό είτε εντός, είτε εκτός Ελλάδας;

(Εάν η απάντησή σας είναι όχι το ερωτηματολόγιο για εσάς ολοκληρώνεται εδώ. Σας ευχαριστώ πολύ για την συμμετοχή σας.)

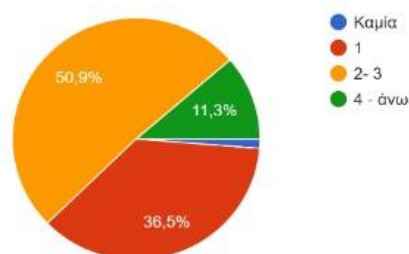
170
απαντήσεις

7. Πόσες ημέρες ήταν το ταξίδι σας;

170
απαντήσεις

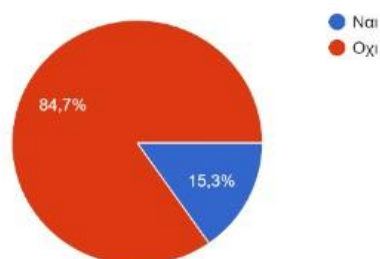
10. Πόσες φορές ταξιδέψατε για λόγους αναψυχής τα τελευταία 2,5 χρόνια;

170
απαντήσεις

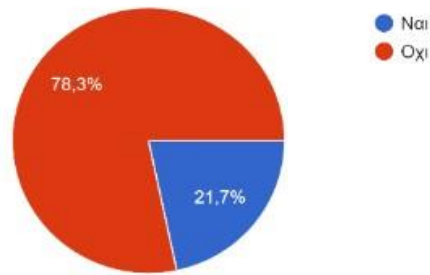
3^{ος} Άξονας – Υγειονομικά πρωτόκολλα, μέτρα και ταξίδι αναψυχής

14. Νιώσατε την ανάγκη να αλλάξετε τον αρχικό προορισμό του ταξιδιού σας εξαιτίας της μειωμένης λήψης μέτρων από την χώρα που είχατε θέσει ως αρχική σας επιλογή για το ταξίδι σας;

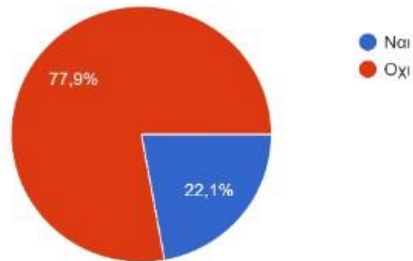
156
απαντήσεις

15. Νιώσατε την ανάγκη να αλλάξετε τον αρχικό προορισμό του ταξιδιού σας εξαιτίας της αυξημένης λήψης μέτρων από την χώρα που είχατε θέσει ως αρχική σας επιλογή για το ταξίδι σας;

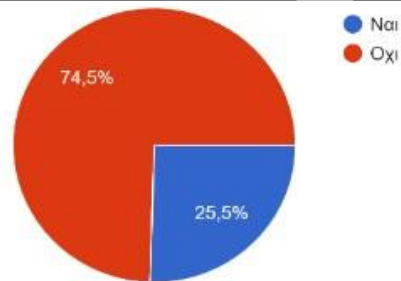
156
απαντήσεις

16. Σε περίπτωση που ταξιδέψατε για λόγους αναψυχής εκτός Ελλάδας, τα μέτρα που είχε λάβει η χώρα, σας δυσκόλεψαν στην επιστροφή σας;

140
απαντήσεις

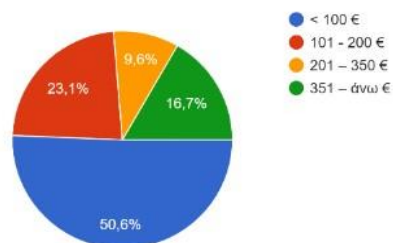
18. Η διάρκεια του ταξιδιού σας επηρεάστηκε από το υγειονομικά πρωτόκολλα που ακολούθησε η χώρα που επιλέξατε να ταξιδέψετε;

156
απαντήσεις

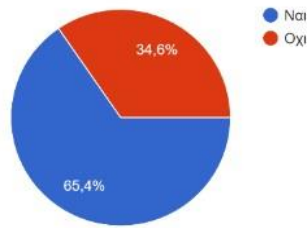
4^{ος} Άξονας - Αίσθημα Ασφάλειας, συνέπεια, συνείδηση & ταξίδι αναψυχής

8. Πόσα χρήματα δαπανήσατε για να είστε συνεπής απέναντι στις υποχρεώσεις σας όσον αφορά την είσοδο σας στον προορισμό που επιλέξατε; (π.χ. για μάσκες, τεστ)

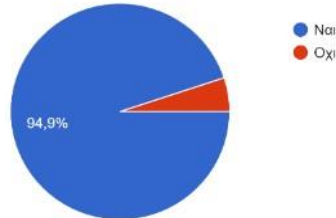
156
απαντήσεις

9. Η απόφασή σας να ταξιδέψετε επηρεάστηκε από τις συνθήκες που επικρατούν εξαιτίας του covid;

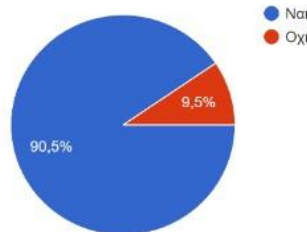
159
απαντήσεις

11. Ακολουθήσατε πλήρως τα υγειονομικά πρωτόκολλα που σας ζητήθηκαν από την χώρα που επιλέξατε να ταξιδέψετε τα τελευταία 2,5 χρόνια;

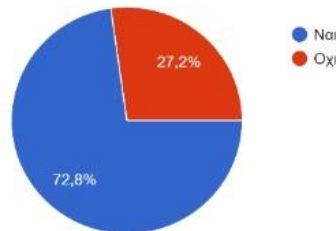
156
απαντήσεις

12. Αναζητήσατε να ενημερωθείτε για τα υγειονομικά μέτρα που χρησιμοποίησε ο προορισμός που επιλέξατε να ταξιδέψετε, πριν ξεκινήσετε το ταξίδι σας;

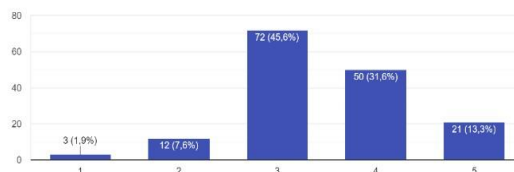
156
απαντήσεις

13. Τα υγειονομικά πρωτόκολλα που ακολούθησε ο προορισμός που επιλέξατε να ταξιδέψετε πιστεύετε ότι ήταν επαρκή για την προστασία σας από τον covid;

156
απαντήσεις

17. Στη κλίμακα από 5 έως 1, όπου το 5 είναι «πολύ ασφαλής», ενώ το 1 είναι «καθόλου ασφαλής», πόσο ασφαλής νοιώσατε στο τελευταίο σας ταξίδι για λόγους αναψυχής, εντός της περιόδου της πανδημίας;

156
απαντήσεις